

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012–2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Barbara Lukešová

**Moderátor v rozhlase a televizi – nové prvky, metody
– srovnávací studie**

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiří Velebný

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2012-2015

BACHELOR THESIS

Barbara Lukešová

**Presenter in Radio and Television – New Elements,
Methods – A Comparative Study**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Ing. Jiří Velebný

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 28. května 2015

Barbara Lukešová

Poděkování

Děkuji Ing. Jiřímu Velebnému za odborné vedení, za pomoc a cenné rady při zpracování bakalářské práce. Mé poděkování patří též PhDr. Jakubovi Železnému, Mgr. Tomášovi Drahoňovskému, Ing. Danielovi Takáčovi, Mgr. Alexandrovi Píchovi a Mgr. Filipovi Černému za spolupráci při získávání údajů pro praktickou část práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá moderováním jako nástrojem zprostředkování komunikace, přičemž využívá základních znalostí oboru rétoriky. Rekapituluje základní mezníky v historii rozhlasového a televizního vysílání. Součástí práce je vymezení nových metod a prvků uplatňovaných v současné době prostřednictvím nových médií a technologií ve vysílání rozhlasu a televize. Teoretické poznatky jsou využity v praktické části práce, pro jejíž srovnávací studii jsou zvoleny individuální hloubkové rozhovory, které patří do metody kvalitativního výzkumu.

Klíčová slova

Moderátor, moderování, nová média, nové metody a prvky, nové technologie, rétorika, rozhlas, rozhovor, televize, vysílání.

Annotation

This bachelor thesis deals with the hosting and narration as a tool of communication using the basic knowledge of the rhetoric. Summarizes the basic milestones in the history of radio broadcast and television broadcast. Part of this work contains new methods and elements currently being applied in new media and new technologies in radio and television. There is a practical part in this work in which theoretical knowledge is used as well as comparative study. The comparative study contains individual in-depth interviews. These belong to qualitative research methods.

Keywords

Broadcasting, hosting, interview, new elements and methods, new media, new technologies, presenter, radio, rhetoric, television.

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 MODEROVÁNÍ	10
1.1 Historie moderování	12
1.2 Typy moderování	12
2 RÉTORIKA	14
2.1 Technika mluveného projevu	16
2.2 Desatero zásad mluveného projevu	19
2.3 Komunikační prostředky.....	20
2.3.1 Verbální komunikační prostředky.....	20
2.3.2 Neverbální komunikační prostředky	21
2.3.3 Paralingvistické komunikační prostředky	24
3 HISTORIE ROZHLASU	25
3.1 Důležité mezníky rozhlasového vysílání v Čechách.....	26
4 HISTORIE TELEVIZE	33
4.1 Důležité mezníky televizního vysílání v Čechách	34
5 NOVÉ PRVKY, METODY	42
PRAKTICKÁ ČÁST	49
6 ROZHOVORY	49
6.1 Vymezení výzkumného cíle	49
6.2 Výzkumný vzorek a metodika.....	49
6.3 Výsledky výzkumu	52
6.4 Závěry výzkumu - shrnutí	64
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
SEZNAM OBRÁZKŮ	70
SEZNAM PŘÍLOH	71

ÚVOD

Oblast nových médií a nových technologií je tepem naší doby a ať chceme nebo ne, tvoří nedílnou součást našich životů. Vlastní rozhlasové i televizní počátky sahají do doby již před více než 100 lety. A za tu dobu si získaly enormní oblibu miliard lidí a staly se i prostředkem rozsáhlého byznysu po celém světě.

Téma médií bylo zvoleno především z toho důvodu, že autorku této bakalářské práce odmala zajímá rozhlasové a televizní prostředí. Obdivuje zejména brilantní práci rozhlasových a televizních moderátorů, jejich schopnosti např. při vedení rozhovorů s neznámými respondenty, pohotovost a rychlost reakce na danou situaci, a to že jsou takovými významnými celospolečenskými osobnostmi.

Vlastní téma je dodnes stále aktuální, a to i z těch důvodů, že objektivnost novinářské činnosti a samotného moderování vůbec, se setkává s osobními názory a zájmy provozovatele rozhlasové či televizní stanice.

Možnosti rozvoje těchto médií jsou v současnosti nadmíru častými tématy nejen diskuzí; jsou ovšem podmíněny prudkým nárůstem vývoje nových technologií. Nepřetržitě se objevuje řada myšlenek a konkrétních nápadů, jak tento okruh lidské činnosti či zábavy vylepšovat. Základní otázkou je, jak tyto myšlenky proměnit v reálné projekty a následně zmíněné projekty implementovat. K realizaci takovýchto projektů jsou nezbytné značné finanční prostředky. A v tom spočívá ten největší problém.

Privátní vysílání je standardně financováno ze soukromých zdrojů, a to ať už se jedná přímo o finanční prostředky jednotlivých fyzických osob (např. tzv. magnátů, kteří vstupují do oblasti již zavedených médií obvykle jejich koupí, nebo i „nadšených“ provozovatelů, kteří vysílací aktivity z větší části mohou pokrývat i z darů a jiných dobrovolných příspěvků – což platí typicky pro rozhlas), ale i zájmových korporací a firem, kterým celoplošné vysílání pomáhá k prosazování jejich vlivu a ovlivňování názorů či postojů běžného občana ve svůj prospěch.

Na rozdíl oproti tomu však veřejnoprávní instituce jako jsou Český rozhlas a České televize jsou financovány z tzv. koncesionářských poplatků. Tyto poplatky jsou (relativně) nízké, přesto umožňují těmto institucím plnit jejich povinnosti a další úkoly v oblasti veřejné služby, a to v souladu s příslušnými zákony. Současně dovoluje

věnovat část těchto prostředků na technologický rozvoj, především jeho modernizaci a restrukturalizaci, podle názoru autorky práce však ne zcela dostatečně. Možnost čerpat další finance, např. z fondů EU, se však uvedených dvou médií netýká. Tyto peníze plynou do jiných programů, které více méně souvisejí jen s vlastní politikou celé Evropské unie.

Nosným cílem této bakalářské práce je konkrétní analýza moderátorské činnosti a vymezení rozdílů mezi prací rozhlasového a televizního moderátora. V neposlední řadě i popis a analýza nových prvků a metod, které jsou významně ovlivněny technickým pokrokem v celé oblasti mediální sféry. Dalším cílem práce je rovněž popis současného stavu moderátorské a rétorické úrovně ve dvou audiovizuálních a celoplošných médiích, který se opírá o uskutečněné rozhovory autorky práce se špičkovými představiteli a znalci ve svých oborech rozhlasového a televizního přenosu.

Moderování je již konkrétním vizuálním odrazem užití nových médií a technologií. Za moderátora se považuje v dnešní době prakticky každý, kdo nějakým způsobem vystupuje před posluchači / diváky v daném médiu. Ale vždy tomu tak není.

Tato činnost má své pevné zákonitosti a náležitosti, podle kterých by se měl kvalitní moderátor řídit (aby byl úspěšný a recipienty respektovaný – zaujal je!). A právě rétorika poskytuje rady a pomoc, jak správně tvořit a prezentovat svůj mluvený projev, jelikož historie moderování jde ruku v ruce s vývojem rétoriky.

Podle názoru autorky práce v českém prostředí neexistuje dostatek publikací, ve kterých by byla souhrnně zpracována tato oblast. Z toho důvodu v práci vycházela z množství podpůrných publikací a knih, které se mnohdy pouze okrajově touto problematikou zabývaly a v konkrétních případech jsou, i vzhledem k rychlému rozvoji popsané oblasti, zastaralé a překonané.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MODEROVÁNÍ

O moderátorovi, moderátorce a moderovaném pořadu můžeme hovořit za současného splnění následujících podmínek. První podmínkou je, že se jedná o vedení či zprostředkování komunikace vycházející ze základních definic pojmu moderování, a to ve skupině více než 2 lidí, kde se předpokládají minimálně dva aktivní účastníci. Druhá podmínka představuje, že se jedná se o ucelenou akci. Třetí podmínka znamená, že během vystoupení je položena průvodcem akce více než jedna otázka minimálně jednomu respondentovi. Příkladem aktivního účastníka je moderátor, host a za pasivního je možno považovat diváka neboli recipienta.

Z neznalosti pojmosloví je používán velmi často namísto správného termínu moderování nesprávný termín moderace. Pojem moderace je historicky starší, nemá však s kreativní činností moderátorů nic společného a znamená nejméně dva významy. První výklad se váže v právní terminologii na právo na snížení náhrady škody z důvodů hodných zvláštního zřetele a druhý význam tohoto pojmu spadá do jaderné fyziky a jde o zpomalování rychlosti neutronů. Pojem moderace tedy nemá s pojmem moderování nic společného.¹

V latinském slovníku nalezneme čtyři příbuzné pojmy ke slovu moderátor:

1. Moderatio znamená usměrnění, sebeovládání a umírněnost.
2. Moderator je usměrňovatel, určovatel, krotitel a řidič.
3. Moderatus lze přeložit jako mírný, klidný a umírněný.
4. Moderor znamená krotit, mírnit, řídit a zdržovat.²

„V rozhlasu a televizi průvodce pořadem, obvykle besedou nebo diskuzí, který jej uvádí, řídí a prezentuje. Je prostředníkem mezi diváky a účastníky rozhlasového

¹ LANGR, L. *Moderování*. Praha: VŠOH, skripta, 2005. s. 9.

² Tamtéž, s. 3.

či televizního pořadu.“³ Zároveň je tvůrčím pracovníkem, který spojuje několik tradičních profesí z rozhlasu nebo televize jako je práce reportéřská, hlasatelská, redaktorská, ale i komentátorská a z části dokonce i režisérská a dramaturgická. Především se uplatňuje v živém vysílání; v pořadech typu magazín již jen částečně. Obecně se má za to, že moderátor předem připravené texty jen interpretuje, avšak na osobité schopnosti improvizace, která vychází ze všeobecného přehledu a hlubších znalostí oboru v příslušné specializaci, je zpravidla založena značná část jeho produkce.⁴

Mezi základní vlastnosti, které by měl moderátor splňovat, patří ctižádostivost, sečtělost, cílevědomost, schopnost správně mluvit, uspokojivý vzhled, celková upravenost, schopnost sebeovládání, znalost osobnosti respondentů a vnímavost přítomné cílové skupiny a její priority, schopnost improvizace, přizpůsobivost situaci a společenskost.

Mezi nejčastější chyby, kterých se moderátor může dopustit, patří nedostatečná příprava a její podcenění, tréma a stres, celková pasivita, nevýrazná osobnost, neschopnost zvládat situaci při krizové komunikace, neschopnost improvizace v nečekaných situacích, neschopnost přesně a krátce formulovat otázky a další myšlenky a pohotově reagovat na odpovědi, snaha o upoutání pozornosti více na sebe než na téma a diskutující, problém s artikulací, neznalost prostředí akce a neznalost práce s technikou a nevědomost ve formě nedostatečného vzdělání.

Při moderování by se měla řada věcí nějakým způsobem odehrávat v určitých mantinelech, podle určitých pravidel a zásad, mezi které kupříkladu patří desatero. Například v desateru moderátora podle Ing. Jiřího Velebného platí:

1. Spolehejte především sami na sebe.
2. Mluvte jen o tom, co se od Vás požaduje.
3. Nezapomeňte na nezbytnou moderátorskou aktivitu a emoce.
4. Vypuštěné slovo nijak nezastavíte.
5. Moudřejší vždy ustoupí, nehádejte se.
6. Buďte vždy ochotní a vstřícní.

³ OSVALDOVÁ, B. a J. HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3. rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 121. ISBN 978-807-2772-667.

⁴ Tamtéž, s. 121.

7. Pozor na krizovou situaci, buďte vždy ve střehu.
8. Necítíte-li se fit, nehovořte a nevystupujte.
9. Nekritizujte uznávané osobnosti, firmy a autority.
10. Hovořte jen o tom, o čem něco víte.

1.1 Historie moderování

Historie moderování je úzce spojována s historií rétoriky, která je popsána v následující 2. kapitole. Moderátorská profese vznikla jako součást rétoriky a již v 5. století před naším letopočtem usměrňovala a krotila ostatní v řečnickém umění. Moderátor byl spojován s výukou a učitelstvím, v náboženství především s prezentací a ovlivňováním názorů věřících.

První zmínka o postu moderátora jako průvodce společenskými aktivitami pochází ze 17., resp. až 18. století. Koncem 19. století ve Spojených státech amerických se moderátorská profese výrazněji uplatnila již s vedením předvolebních kampaní. Profese moderování se masově rozšířila až se vznikem rozhlasového a televizního vysílání ve 20. – 40. letech 20. století. V Československu se moderátorská profese začala vymezovat teprve se zahájením televizního vysílání po roce 1953 v podobě uvaděčů a průvodců zábavy a vzdělávacích nebo soutěžních pořadů. Před rokem 1989 se v České republice slovo moderátor nepoužívalo, běžně se používaly pojmy uvaděč, průvodce a konferenciér. Po roce 1989 u nás výrazněji vzrostl jak zájem o samotné moderování, tak počet lidí věnujících se profesi moderátora zejména v souvislosti se vznikem komerčních médií.

1.2 Typy moderování

Moderování můžeme dělit dle místa určení, způsobu realizace a dle typu místa, kde moderátor řídí diskuzi s dalšími lidmi.

Moderování se dělí podle místa určení na uzavřené a otevřené. Uzavřené neboli komorní moderování probíhá bez účasti široké veřejnosti v úzkém omezeném okruhu lidí, jakým je například tisková konference, beseda, firemní beseda, porada a brainstorming. Otevřené, jinak také nazývané veřejné moderování, je určené k prezentaci pro širokou veřejnost prostřednictvím konferencí, besed, sportovních a společenských akcí pro občany, zpravidla zprostředkovaných rozhlasovým nebo televizním vysíláním.

Moderování lze rovněž rozdělit podle způsobu realizace na moderování na živo, tzv. live a moderování předtočené neboli ze záznamu. Moderování na živo je výhodnější pro zkušenějšího moderátora, který si je vědom toho, že všechno, co řekne, nikdo jiný neupraví, a že pro tento typ moderování jsou kladeny větší nároky na kvalitní přípravu, celkové vědomosti a improvizaci. Pro začínajícího moderátora, je přece jenom lepší začínat s předtočeným moderováním, které se dá při případném selhání paměti zastavit a dále sestříhnout, event. přetočit.

Moderování může dle typu místa probíhat v audiovizuálních médiích, jakými jsou rozhlas a televize, na internetu, dále v tiskových médiích, při společenských akcích, tiskových konferencích, tiskových besedách, brífincích, seminářích, ale i při efektivním firemním řízení, kterými je moderování odborných diskuzí, porad a brainstormingů.

2 RÉTORIKA

Věda o mluvení neboli rétorika je úzce spjatá s historií moderování a má svůj původ ve starém antickém Řecku, kde významnou součástí veřejného života představovalo právě řečnictví. Základním pojmem je řecké slovo „rhésis“, kterým se označuje řeč, mluvení a vyprávění. Řecké slovo, které znamená učitel řečnictví, mistr slova a řečník, se nazývá „rhétor“, latinsky „orator“.^{5 6}

Z 5. století př. n. l. pocházejí historicky první dokumenty o rétorice, kde byla již tehdy považována za tvůrčí umění. V Sicílii se rodí první teoretická učebnice o rétorice od autorů Koraxe a jeho žáka Teisiase. V Antverpách se stal slavným a vyhledávaným učitelem sicilský Řek Gorgias z Leontin, jenž založil první školu rétoriky. Škola usilovala o takové umění řeči, které by se vyrovnalo básnictví svou krásou a působivostí.^{7 8}

V období středověku ovlivnili vývoj řečnictví především řeční filozofové Sókratés, Platón, Aristotelés a Démostenés. Sókratés rozvinul umění dialogu, zdůrazňoval úlohu rozumu a zpochybňoval dobové praktiky řečnictví. Jeho žák Platón kladl důraz na odpovědnost řečníka a jeho morálku, rétoriku považoval za ucelený systém vědění s důležitou společenskou funkcí. Aristotelés měl rétoriku na rozdíl od Platóna spíše za umění než za vědu. A za poslání rétoriky pokládal hledání cesty k pravdě. Ve spisu *Rétorika*, který je prvním systematickým pojednáním o řečnickém umění, popsal Aristotelés svá filozofická východiska. Dodnes platí některé jeho zásady, které jsou důležité pro řečnický projev. Jedná se např. o shromažďování veškerých podkladů pro vystoupení, členění projevu na úvod, vlastní stať a závěr, vybrání správného typu projevu a stylu dle posluchačů, zapamatování projevu, artikulační dovednosti a zvolení správné síly hlasu. Za nejslavnějšího řečníka starého Řecka byl považován Démostenés, který proslul usilovnou snahou, velkou vůlí a vytrvalou prací, kterou překonával své osobní nedostatky. Běháním po pobřeží a překřikováním mořského

⁵ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 16. ISBN 80-247-0868-X.

⁶ ŽANTOVSKÁ, I. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 11. ISBN 978-808-6723-556.

⁷ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 16. ISBN 80-247-0868-X.

⁸ ŽANTOVSKÁ, I. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 12. ISBN 978-808-6723-556.

příboje cvičil slabý hlas a potíže s dechem. Mluvením s oblázky v ústech překonával problematickou výslovnost a nepříjemný tik, jenž se projevoval trháním ramene, odstraňoval připevněným mečem na větví stromu, který ho bodal, když pod ním stál. Jeho styl vyjadřování byl často napodobován pro úspornost a jasnost přednesu.^{9 10}

Vrchol římského řečnictví představuje Cicero, jehož vzorem byl již výše zmíněný Démostenés. Vlastnosti dobrého rétora, úlohu rétoriky a hlubokou úvahu o řečnictví popsal ve svém spise *O řečnickovi*. Každý řečník musí umět užívat jazyk, hovořit k tématu, volit působivé argumenty a především pečovat o estetickou hodnotu řeči a hájit mravnost.¹¹

V období středověku dále vzrostl zájem o rétoriku. Objevila se řada příruček a autorem jedné z nejvýznamnějších té doby byl holandský učenec Erasmus Rotterdamský. Usiloval nejen o kultivaci veřejných projevů, ale o celkové povznesení jak psané, tak i mluvené řeči ve společnosti. Byl autorem řady filozofických spisů, zastáncem rétoriky a kritikem tehdejší církve.¹²

Nejstarší česky psaná rétorika vznikla ve 2. polovině 16. století - autorem byl Jan Blahoslav. Má dvě základní části (*Cnosti kazatelů* a *Vady kazatelů*) a obsahuje spíše praktické rady. Latinsky psanou přípravou českých kázání a univerzitními proslovy byl proslulý Mistr Jan Hus, který dokonale ovládal řečnické teorie a dokázal je uvést do své řečnické praxe.¹³

Rovněž Jan Amos Komenský se obsáhle zabýval rétorikou a jejími pravidly. Řečník neboli kazatel se dle něho musí neustále svému umění učit.¹⁴

Rozeznává čtyři zásady řeči:

- 1) Hojnost, která spočívá v rozličnosti, pojednává o bohatství jazyka i témat.
- 2) Světlost, která spočívá ve spořádanosti, znamená srozumitelnost výkladu.
- 3) Líbeznost, která se projevuje v ozdobnosti, značí příjemný a kultivovaný hlasový přednes, pěkný obsah řeči a použití specifických řečnických prostředků.
- 4) Mocnost, která tkví v horlivosti, ve formě vynucení si pozornosti posluchače.¹⁵

⁹ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 16-18. ISBN 80-247-0868-X.

¹⁰ ŽANTOVSKÁ, I. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 13, 16. ISBN 978-808-6723-556.

¹¹ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 18-19. ISBN 80-247-0868-X.

¹² Tamtéž, s. 21.

¹³ Tamtéž, s. 22.

¹⁴ Tamtéž, s. 22-23.

2.1 Technika mluveného projevu

Dokonalé ovládání techniky řeči je nosným předpokladem dobrého vyjadřování pro rozhlasového i televizního moderátora. Již od prvních měsíců života se učíme mluvit napodobováním mluvy ve svém okolí a naše mluvní návyky bývají již cca ve čtrnácti letech pevně fixované. Přesto můžeme získat i chybné návyky, jakým je pasivní artikulace, špatné dýchání a nevhodné posazení hlasu. Ke správnému ovládání mluvních orgánů nám pomáhá znalost následujících technik.¹⁶

Správné dýchání – respirace

Vznik řeči umožňuje výdechový proud, který vytváříme dechovým ústrojím. Předpokladem dobrého hlasu jsou práce s dechem a porozumění dechovému procesu. Rozeznáváme dva druhy dýchání - žeberní a bránicové. Žeberním neboli hrudním druhem dýchání zaplníme celou vrchní část hrudního koše vzduchem, když při nádechu rozšiřujeme hrudní koš, žebra jdou do stran a nadzvedneme ramena. Při bránicovém neboli břišním dýchání cítíme plný nádech za břišními svaly, v místě žaludku. Při vdechu se žebra do stran nerozevírají, ramena se uvolní a vyklenou se břišní svaly. Pro hlas a pro řeč je nejvhodnější, když dýcháme smíšeným způsobem. Bránicový nádech zvolíme při projevu, kdy je třeba mít uvolněnou krční partii těla a uvolněná ramena. Bránicové dýchání nám také umožňuje dobrý výkon při moderování i po něm, ovladatelnost břišních svalů, ulevění horní polovině těla a udržet plynulý a pevný výdechový proud.¹⁷

Poměr vdechu a výdechu je důležitý pro správné tvoření hlasu a je potřeba s ním dobře hospodařit. Takzvanými přídechy doplňujeme při mluvení zásobu vzduchu a zařazujeme je do tzv. řečové pauzy. Posлуhač vnímá každou moderátorovu pauzu

¹⁵ ŽANTOVSKÁ, I. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 90-91. ISBN 978-808-6723-556.

¹⁶ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 24. ISBN 80-247-0868-X.

¹⁷ Tamtéž, s. 24-25.

jako významnou, i tu vdechovou. Vzpřímené držení těla rovněž podporuje správné dýchání.¹⁸

Tvoření a užívání hlasu – fonace

Tlakem vzduchu se při výdechu oddálí na zlomek sekundy obě hlasivky, část vzduchu se uvolní, když se hlasová štěrбина rozevře a hlasivky se vrátí do původní podoby. Celý děj se opakuje a tento proces vnímáme sluchem jako zvuk. Velikost dutiny hrtanové, ústní, nosohltanové a nosní ovlivňuje náš hlas, který jejich průchodem dostává barvu. Rozeznáváme rozdílnou barvu hlasu u žen a mužů, která se navíc věkem mění. Vlastnosti hlasu jsou dány výchovou a prostředím, ve kterém moderátor žije i zděděnými vlastnostmi orgánového ústrojí. Barva vypovídá nejen o emocionálním rozrušení, ale i o povahových vlastnostech moderátora. Na barvu, sílu a výšku hlasu je potřeba se především soustředit při jeho pěstování.¹⁹

Při moderování by měla být síla hlasu přiměřená prostoru, ve kterém mluvíme. Hlasový orgán silou hlasu nepřepínáme, neboť to vede k následným hlasovým poruchám. Ke snížení pozornosti posluchačů může významně přispívat i postupně slábnoucí síla hlasu. Stupeň hlasové síly je dále podmíněn přesnou a pečlivou artikulací moderátora.²⁰

Přesná a pečlivá výslovnost – artikulace

Většina hlásek vzniká v dutině ústní při mluvení. Pomocí mluvidel, která tvoří jazyk, měkké patro s čípkem, tvrdé patro, horní a dolní čelisti se zuby a rty, v samotné dutině ústní probíhá pak přesná artikulace. Největší skupinu hlásek svým kořenem, hřbetem a hrotem vytváří jazyk, který je nejdůležitějším artikulačním nástrojem. Uvědomění si přesné artikulace a dobrý stav našich artikulačních orgánů je předpokladem správné výslovnosti jednotlivých hlásek a tím i pochopení a srozumitelnosti přednesu při moderování. Zejména správným skusem obou čelistí

¹⁸ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 26-27. ISBN 80-247-0868-X.

¹⁹ Tamtéž, s. 28-29.

²⁰ Tamtéž, s. 30.

a také dobrým stavem našeho chrupu je kvalita výslovnosti ovlivněna. Artikulaci napomáhají také sliny, které usnadňují pohyb jazyka a rtů i při polykání.²¹

Spisovná výslovnost – ortoepie

Dodržování pravidel spisovné výslovnosti vyžaduje kultivovaně přednést mluvený projev. Vizitkou jazykové kultury moderátora je užívání spisovného jazyka s úctou k posluchačům. Pro užívání správného slovního přízvuku, hlasových spojení a vyslovování hlásek má mluvená podoba českého jazyka závazná pravidla.²²

Výslovnost cizích slov

K označení nových jevů, věcí a předmětů si každý kulturní jazyk pomáhá přejatými slovy. Cizí slova rozšiřují lidské poznání, v jejich výslovnosti jsme však často nejistí. Obvykle to způsobuje rozdíl mezi výslovností a pravopisem, než je tomu v českém jazyce. Přesný význam a správnou výslovnost v mluveném projevu u každého cizího slova raději ověříme.²³

Vady výslovnosti

Při moderování působí vady výslovnosti rušivě, navíc odvádějí pozornost posluchačů od obsahu, snižují tak vlastní srozumitelnost a mohou oslabovat zdravou sebedůvěru samotného moderátora. Zvláště vynikají v situacích, kdy má mluvit do mikrofonu. V rodinném prostředí a později ve škole jsou důležité pro nalezení správné výslovnosti přesné mluvní vzory.²⁴

Zvuková modulace řečového projevu

S pravidly zvukové modulace velmi důležitého řečnického projevu především pro moderátora v audiovizuálních médiích je třeba se alespoň minimálně seznámit, protože nestačí ovládat jen techniku řeči, chceme-li přednést působivý a účinný mluvený projev. Mezi pravidla, která dodávají řeči melodickou proměnlivost

²¹ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 32-33. ISBN 80-247-0868-X.

²² Tamtéž, s. 50.

²³ Tamtéž, s. 55-58.

²⁴ Tamtéž, s. 58.

a zvýrazňují osobnost mluvčího, patří frázování, větný přízvuk, intonace a mluvené tempo. Frázováním myslíme členění na delší, takzvané větné úseky, nebo kratší věty, které závisí na mluveném tempu. Závisí rovněž na cíli a druhu projevu a osobních hovorových zvyklostech. Členění věty na melodické, významové a rytmické nám umožňuje větný přízvuk, který užíváme, když chceme slovo zdůraznit. Intonace v průběhu mluvené řeči v podstatě znamená střídání výšky a síly hlasu. Naznačuje, zda bude věta pokračovat, nebo ne, a zdali se jedná se o větu oznamovací, tázací nebo rozkazovací. Intonací mluvčí vyjadřuje k pronesené myšlence svůj citový postoj.²⁵

Rozložení mluvené řeči v čase označuje mluvní tempo řeči. I to přispívá k přehlednosti a srozumitelnosti promluvy. Závisí na temperamentových vlastnostech člověka. Rychlejším mluvním tempem hovoří vitální, dynamičtí lidé a naopak pomalejším lidé rozvláční a klidní. Tempo řeči může současně záviset i na obsahu projevu. Obyčejné věci říkáme rychleji než věci ojedinělé a závažné.²⁶

2.2 Desatero zásad mluveného projevu

V podobném duchu jako u moderování i rétorika má svá určitá pravidla a zásady. Například podle PhDr. Albíny Měchurové platí následující desatero:

1. *„Mluvte jen tehdy, pokud máte co říci.*
2. *Své sdělení pečlivě připravte.*
3. *Sdělení tlumočte dobrou jazykovou formou.*
4. *Chovejte se přirozeně.*
5. *Nestavte mezi sebe a posluchače bariéru.*
6. *Nevyhrožujte.*
7. *Udržujte s posluchači kontakt pohledem.*
8. *Uvědomte si, že lidé jsou jako zrcadlo.*
9. *Skončete svůj projev v pravou chvíli.*

²⁵ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. s. 60-67. ISBN 80-247-0868-X.

²⁶ Tamtéž, s. 60-67.

10. *Nesledují-li vás posluchači pozorně, je to vaše vina.*²⁷

Pokud toto desatero shrneme, moderátor je schopen úspěšnost svého projevu většinou ovlivnit sám.²⁸

2.3 Komunikační prostředky

Komunikaci dělíme na verbální projev, neverbální projev a paralingvistiku, která doplňuje verbální projev. Zatímco verbální komunikace a paralingvistika se užívá při moderování v televizi i rozhlasu, tak neverbální komunikace se objevuje pouze v televizi. V rozhlasu je kladen spíše důraz na správný jazykový projev.

2.3.1 Verbální komunikační prostředky

Verbální komunikace je tvořena jazykem a řečí. Jedná se tedy o slovní nebo psanou komunikaci. Verbální prostředky dělíme na tropy a figury. Tropy jsou součástí každodenní mluvy, jelikož je používáme v běžném denním jazyce. Mezi tropy patří přirovnání, metafora, metonymie, synekdocha a ironie. S přirovnáním pracujeme, když chceme vysvětlit něco neznámého. To, co potřebujeme lépe osvětlit, přirovnáme k něčemu obecně známému. Metaforou zaměňujeme jedno slovo nebo slovní spojení za jiné a je základem poezie. Metonymií na základě věcné souvislosti přenášíme jeden jev na jiný. Synekdochou dochází k záměně části za celek a je zvláštním druhem metonymie. Ironií říkám, co tak nemyslím.²⁹

Figury pracují s větnou strukturou a patří sem opakování, změna slovosledu, vypouštění a spojení vzájemně se vylučujících představ. Opakování slov a delších textů projev ozvláštňuje a dodává mu dynamiku. Změna slovosledu zdůrazňuje určitou

²⁷ MĚCHUROVÁ, A. *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 45-50. ISBN 978-80-86723-32-7.

²⁸ Tamtéž, s. 50.

²⁹ ŽANTOVSKÁ, I. *Rétorika – teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 50. ISBN 978-80-86723-57-0.

myšlenku. Vypouštění jednotlivých slov nebo celých částí vět je bráno jako forma zpřehlednění. Spojení vzájemně se vylučujících představ u slov, která se vylučují nebo si odporují.³⁰

2.3.2 Neverbální komunikační prostředky

Neverbální komunikace zahrnuje mimoslovní signály, které doprovázejí slovní komunikaci. Sebevvyjádření, vyjádření postojů a vztahů, vyjádření emocí, napomáhání a podpora řeči a úplné či částečné nahrazení řeči vůbec je důvodem, proč neverbálně komunikujeme. Mimoslovní signály, které mohou být vrozené, naučené nebo kombinované, vysíláme do okolního světa a neprojevují se osaměle, ale téměř vždy se kombinují navzájem.³¹

Rozlišujeme čtyři základní typy neverbálních signálů podle významu jejich užití:

- 1) Symboly, které lze přeložit přímo do slovní komunikace. Jedná se například o vztyčený palec nebo naopak palec směrem dolů.
- 2) Ilustrátory, které jsou dokreslujícími neboli doprovodnými signály. Frekvence používání ilustrátorů souvisí s kulturou komunikace, nejvíce gestikulují například Arabové a Italové. Za ilustrátor lze považovat každý pohyb těla.
- 3) Regulátory, které řídí a koordinují průběh komunikace. Nejčastěji jde o kývání hlavou, pohledy a podání ruky při započetí nebo ukončení komunikace.
- 4) Adaptéry, které nejčastěji využíváme při stresových situacích. Jedná se o pohyby a gesta, které provádíme nevědomě a opakovaně, kterými mohou být například úprava vlasů, tření ucha nebo nosu a hraní si s předměty.³²

Mezi hlavní složky neverbální komunikace řadíme proxemiku, haptiku, posturiku, kineziku, mimiku, pohledy a vnější vzhled.

³⁰ ŽANTOVSKÁ, I. *Rétorika – teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 50-51. ISBN 978-80-86723-57-0.

³¹ Tamtéž, s. 71-72.

³² Tamtéž, s. 72-73.

Proxemika

Zkoumá vzájemnou vzdálenost účastníků komunikace a jejich orientaci v prostoru. Rozeznáváme čtyři vzdálenosti mezi komunikujícími osobami například při rozhovoru mezi moderátorem a respondentem. Intimní vzdálenost je zhruba do 45 cm. Tento prostor je vyhrazen důvěrným stykům a blízkým rodinným příslušníkům. V případě narušení tohoto prostoru cizí osobou, dojde ke zvýšeným emocím a pocitu ostražitosti. Od cca 45 až do 120 cm jde o osobní vzdálenost, vyhrazenou blízkým přátelům a dalším příbuzným osobám. Společenská vzdálenost je vyhrazena pro běžné setkání s cizími lidmi, zpravidla od 120 do 370 cm a neumožňuje dotykový kontakt. Vyskytuje se např. v pracovním prostředí - při komunikaci členů v pracovním týmu a při služebních poradách. Nad 370 cm je tato vzdálenost považována již za veřejnou. Preferují ji například učitelé, školitelé a přednášející, kteří promlouvají ke kolektivu nebo publiku. U formálních akcí posiluje oficialitu, zvyšuje autoritu a prestiž.³³

Haptika

Jedná se o komunikaci danou bezprostředním kontaktem formou doteku. Sdělování nejčastěji probíhá hlavou, ramenem, paží a rukou, jako je například stisk ruky, který patří k základním prostředkům, poplácání po rameni, objetí, polibek, ale také kopy a údery. Mezi typy doteků patří i náhodné lehké zavadění, bodové dotýkání, protitlak, prodloužené držení, hlazení, ohmatávání, ale i nulový kontakt.³⁴

Posturika

Více než důležitou roli hraje při sdělování i posturika, která vyjadřuje komunikaci postojem, polohou, napětím či držením těla. Svoji neshodu či shodu názorů dáváme najevo fyzickými postoji. Často se stává, že komunikační partneři mají tendenci se napodobovat. Jedná se zejména o přebírání držení těla a postojů, ale také gest a jednotlivých pohybů.³⁵

³³ ŽANTOVSKÁ, I. *Rétorika – teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 73-74. ISBN 978-80-86723-57-0.

³⁴ Tamtéž, s. 74-75.

³⁵ Tamtéž, s. 76.

Kinezika

Zkoumá pohyby těla i jeho částí a podstatnou složkou je gestika (gestikulace), která vyjadřuje gesta hlavy, rukou a též nohou. O postojích a pocitech moderátora vypovídají i jeho gesta. Při posuzování gest záleží i na kontextu konkrétní situace, etnických a kulturních vlivech. Některá gesta slova doprovázejí (a tím zdůrazňují), jiná zastupují či nahrazují.³⁶

Mimika

Mimika je určitý výraz obličeje, prostřednictvím kterého sdělujeme vnitřní pocity a postoje, a vedle vysloveného slova je druhým nejdůležitějším sdělovacím prostředkem. Mimika je hlavním nástrojem emocí, u kterých musíme být velmi obezřetní, a to vč. jejich výkladu. Sedm základních emocí, kterými jsou zájem, znechucení, hněv, smutek, strach, štěstí a překvapení, v komunikaci lépe identifikujeme než složené či složité emoce. Na mimický trojúhelník mezi očima a ústy se zaměřujeme při pozorování nejvíce a naopak na oblast čela a brady nejméně.³⁷

Pohledy

Co prožíváme a jaký máme vztah např. k partnerovi nebo k respondentovi, sdělujeme prostřednictvím řeči očí. Pomáhají nám navázat a udržet kontakt, současně jimi sbíráme informace pro zpětnou vazbu. Jako vzájemná komunikační výměna je chápáno vzájemné střetnutí upřených pohledů a pohled z očí do očí. Mezi základní typy pohledů patří civění nebo zírání, pohled prozrazující udivení, s přimhouřenými víčky, nepřítomný, se sklopenýma očima, těkající, odvrácený, tázající se i hodnotící.³⁸

Vnější vzhled

Za automatický neverbální signál, který vysíláme pouze při televizním moderování, lze považovat komunikaci vzhledem a úpravou našeho zevnějšku. Sledujeme volbu barev, úpravu vlasů, make-up, přítomnost šperků a dalších dekorativních prvků, styl

³⁶ ŽANTOVSKÁ, I. *Rétorika – teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 76-77. ISBN 978-80-86723-57-0.

³⁷ Tamtéž, s. 77-78.

³⁸ Tamtéž, s. 78-79.

oblékání, charakteristiku oblékání a celkový fyzický vzhled. Často tyto faktory vědomě formulujeme a prostřednictvím nich manipulujeme s okolím. Všimáme si, zda jsou s prvky verbální komunikace v souladu nebo nesouladu.³⁹

2.3.3 Paralingvistické komunikační prostředky

Paralingvistika se zabývá zvukovým projevem, který doprovází mluvenou řeč moderátora. Mezi paralingvistické komunikační prostředky patří rychlost řeči, hlasitost řeči, výšku hlasu, melodie řeči, plynulost a objem řeči, ale také chyby v řeči, správná výslovnost apod.⁴⁰

³⁹ ŽANTOVSKÁ, I. *Rétorika – teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 79-80. ISBN 978-80-86723-57-0.

⁴⁰ Tamtéž, s. 61.

3 HISTORIE ROZHLASU

Rozhlas bylo možné definovat svého času jako „*prostředek pro systematické šíření slovesných a hudebních programů všeho druhu za pomoci elektromagnetických vln bezdrátově nebo pomocí drátů, a to pro neomezené množství rozptýlených posluchačů, kteří – vybaveni příslušnými přijímacími přístroji – tento program simultánně přijímají, ať už individuálně, či ve skupinách.*“⁴¹

Původně byl rozhlas chápán jako nový zprostředkovatel forem, které již existovaly. Rozhlasové přenosy koncertů, vzdělávacích přednášek a divadelních představení. Žurnalistické prvky, kterými jsou zpravodajství a živý sportovní komentář, pronikly do rozhlasu postupem času. V rozhlasovém vysílání vznikaly pojmy jako rozhlasové seriály, soutěže a inscenace. Přímý přenos neboli živé vysílání se staly jednoznačnou předností rozhlasu.⁴²

V roce 1893 bylo v Budapešti po telefonu provozováno komerční rádio, které vysílalo šest a půl hodiny denně a v roce 1900 mělo několik tisíc odběratelů. Lidský hlas zněl poprvé na stanici Brant Rock na Vánoce v roce 1906 ve státě Messachusetts a první rozhlasový přenos byl proveden z Metropolitní opery v New Yorku v roce 1908.⁴³

Spojeným státům americkým přisuzujeme první počátky rozhlasového vysílání. „*První pravidelné rozhlasové vysílání bylo zahájeno 2. listopadu 1920 v americkém Pittsburghu stanicí KDKA.*“⁴⁴ Jednalo se o přenos vyhlášení amerických prezidentských voleb prostřednictvím bezdrátového rádia, které přenášelo zvuk na základě principu elektromagnetických vln.⁴⁵

S rozhlasem se začalo v Evropě experimentovat již před první světovou válkou v roce 1913 v Praze a na území Německa. První rozhlasové vysílání v Evropě proběhlo

⁴¹ REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 217. ISBN 80-717-8926-7.

⁴² BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 18. ISBN 978-802-4730-288.

⁴³ VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 112-113. ISBN 978-80-86723-88-4.

⁴⁴ Tamtéž, s. 113.

⁴⁵ Tamtéž, s. 113.

14. listopadu 1922 v Anglii, které zahájila britská rozhlasová stanice BBC (British Broadcasting Corporation).⁴⁶

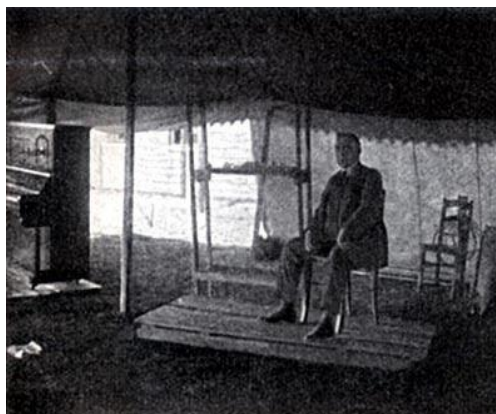
3.1 Důležité mezníky rozhlasového vysílání v Čechách

První republika (1918–1938)

V roce 1919 došlo v Československu k prvnímu bezdrátovému pokusu o přenos hudby a slova prostřednictvím vojenského vysílače na pražském Petříně. Hodinový pořad k oslavě 28. října 1920, druhému výročí samostatné Československé republiky, byl druhým uskutečněným pokusem s vysíláním hudby a řeči ze stejné vysílací stanice. Třetí úspěšný pokus o rozhlasové vysílání a první hromadný poslech rozhlasu u nás proběhl o dva roky později v rámci konání zemědělské výstavy v pražské Stromovce. Dvakrát denně se vysílala hudba z gramofonových desek nebo koncerty vojenské hudby.^{47 48}

Pravidelné rozhlasové vysílání určené veřejnosti na území Československé republiky zahájila soukromá společnost Radiojournal 18. května 1923 na letišti ve Kbelích. Vysílalo se živě od 20:15 do 21:15 a z úst úplně první rozhlasové hlasatelky Míly Kočové, později Tučkové, jejíž hlas zazněl v rozhlasovém vysílání, mohli posluchači slyšet tato slova „*Halo, halo*“.

Obrázek 1: První rozhlasové vysílání

Zdroj⁴⁹

⁴⁶ VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 112-113. ISBN 978-80-86723-88-4.

⁴⁷ JEŠUTOVÁ, E. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 9-10. ISBN 80-867-6200-9.

⁴⁸ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 9. ISBN 80-246-0632-1.

⁴⁹ MALÁ, V. *Výročí prvního rozhlasového vysílání*. [online]. © 18. 5. 2006 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publ_izurnal/_zprava/246548

*Zde vysílací stanice Radiojournal ve Kbelích u Prahy.*⁵⁰ Především se vysílala hudba, drobná zpravodajství a předpovědi počasí. Později přidal Radiojournal do programu sportovní a burzovní zprávy.^{51 52 53}

Na počátku roku 1924 nastoupil do rozhlasu jako první stálý hlasatel Adolf Dobrovolný, který na své každodenní cestě do práce zpracovával do bloku denní zpravodajství z denního tisku. „*Kromě hlasatelských úkolů převzal také roli recitátora v prvních literárních pořadech, které sám vybíral a připravoval. Uváděl přímé přenosy ze slavnostních příležitostí, z koncertů, z divadel, uskutečnil také první sportovní reportáž, když podle telefonického popisu z místa utkání, líčil v roce 1924 průběh boxerského zápasu. Jeho laskavý, otcovský projev, díky němuž „uměl posluchače vésti, aniž to zpozorují“, se však zachoval až ze závěru jeho hlasatelské dráhy.*“^{54 55}

Od roku 1925 zahájili v rozhlasu vysílání politických zpráv, vzdělávacích pořadů pro děti a jazykových kurzů. Již dne 12. února 1925 se uskutečnil první přenos celého divadelního představení v Evropě. Přenášena byla z Národního divadla opera *Dvě vdovy*, kterou napsal Bedřich Smetana. Od té doby si získaly přenosy oper z Národního divadla stálé místo v rozhlasovém vysílání.^{56 57}

Druhým stálým hlasatelem Radiojournalu se stal od roku 1926 František Havel, který nejdříve zastupoval dočasně hlasově indisponovaného Adolfa Dobrovolného. Do roku 1941, kdy ukončil svoji kariéru, nepůsobil jen jako hlasatel, ale také jako herec, recitátor, reportér a v posledních dvou letech i jako programový inspektor. Už v roce svého přijetí při rozhlasové reportáži z VIII. všesokolského sletu z Prahy dokázal vyličít masová cvičení a průběh slavnostního průvodu. Stal se tak prvním

⁵⁰ MALÁ, V. *Výročí prvního rozhlasového vysílání*. [online]. © 18. 5. 2006 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publ_izurnal/_zprava/246548

⁵¹ Tamtéž.

⁵² KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 10-11. ISBN 80-246-0632-1.

⁵³ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 178. ISBN 978-802-4730-288.

⁵⁴ HUBIČKA, J. *Rudolf Dobrovolný*. [online]. © 23. 8. 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/adolf-dobrovolny--789682

⁵⁵ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 13. ISBN 80-246-0632-1.

⁵⁶ VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 115. ISBN 978-80-86723-88-4.

⁵⁷ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 15-18. ISBN 80-246-0632-1.

průkopníkem reportážního popisu u nás. Do dějin československého rozhlasového vysílání se zapsal jako „*hlasatel dokonalé dikce, čisté a české, s velkou zásobou slov a obratů s širokým rozhledem po všech oblastech umění.*“^{58 59 60}

V říjnu roku 1926 proběhl první fotbalový přímý přenos v Evropě prostřednictvím rozhlasu. Jednalo se o skutečnou sportovní reportáž, která byla přenášena přímo z místa konání. Z Letné komentoval utkání mezi pražskou Slavií a maďarským mistrem Hungarií Josef Laufer. U posluchačů vyvolal obrovské nadšení jeho odborný výklad i věrné líčení průběhu utkání. Stal se úspěšným reportérem a největším propagátorem fotbalu ve své době, má jednoznačnou zásluhu i na tom, že se rozhlas začal poslouchat masově. Za své působení v rozhlase nekomentoval jen utkání z fotbalového prostředí, ale i z prostředí ledního hokeje. V roce 1931 natočil Svatopluk Innemann film *Muži v offsidu* podle stejnojmenného humoristického románu Karla Poláčka. Ve filmu jsou použity dokumentární záběry z prostředí fotbalových zápasů z Letenského stadionu, kde je zachycen právě Josef Laufer, jak komentuje fotbalové utkání.^{61 62}

Obrázek 2: Druhá rozhlasová hlasatelka Zdeňka Walló

V roce 1929 nastoupila do Radiojournalu hlasatelka Marie Magdaléna Tomanová jako první stálá hlasatelka. Zdeňka Walló, která namluvila v roce 1935 toto již klasické (a mnoho dalších) sdělení na gramofonovou desku: „*Haló! Praha, Brno, Bratislava, Košice, Moravská Ostrava a Praha - Strašnice. Přejeme dobrý*

Zdroj⁶³

⁵⁸ HUBIČKA, J. *František Havel*. [online]. © 23. 8. 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/frantisek-havel--789684

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 19, 165. ISBN 80-246-0632-1.

⁶¹ Tamtéž, s. 23, 172.

⁶² BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 180-181. ISBN 978-802-4730-288.

⁶³ HUBIČKA, J. *První hlasatelky pražského Radiojournalu*. [online]. © 7. 10. 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/prvni-hlasatelky-prazskeho-radiojournalu--789679

večer a vysíláme zprávy Československé tiskové kanceláře.“⁶⁴, se stala v roce 1936 druhou stálou hlasatelkou. K přijetí do pražského Radiojournalu napomohly i její cizojazyčné schopnosti.^{65 66}

Jako první soustavný politický komentátor v rozhlasě působil v roce 1938 Franta Kocourek. Z kanceláře prezidenta republiky čerpal aktuální informace, které předával pomocí rozhlasu posluchačům. Od května téhož roku vysílal rozhlas Okénka nebo také Rozhlasová okénka, které organizoval Miloslav Disman v rozsahu deseti minut. Sloužila k informování občanů o hospodářství, dopravních a sociálních problémech, kulturních, politických a vojenských otázkách.^{67 68}

Protektorát Čechy a Morava (1939–1945)

Rozhlas se dne 16. března 1939 přejmenoval na Radiojournal, ale během okupace musel dne 10. června 1939 svůj název změnit na Český rozhlas.⁶⁹

Od okupace nacistickými vojsky v březnu 1939 byl rozhlas pod německou cenzurou, kontrolou všech informací. Němci zavedli, že nejprve musely být hlášeny všechny pořady německy a pak následně česky. Sledovány byly texty včetně jejich podtextu, interpretace i přízvuk v obou jazycích, aby ze strany hlasatelů nemohl do rozhlasu žádným způsobem proniknout bojkot fašistických zájmů. Právě hlasatelé v rozhlasu byli v nejtěžším služebním postavení za okupace. V případě konfliktu byli okamžitě přeloženi nebo propuštěni.^{70 71}

⁶⁴ HUBIČKA, J. *První hlasatelky pražského Radiojournalu*. [online]. © 7. 10. 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/prvni-hlasatelky-prazskeho-radiojournalu--789679

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 29. ISBN 80-246-0632-1.

⁶⁷ VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 116. ISBN 978-80-86723-88-4.

⁶⁸ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 40. ISBN 80-246-0632-1.

⁶⁹ KONČELÍK J., P. VEČEŘA a P. ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 100. ISBN 978-80-7367-698-8.

⁷⁰ REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 26. ISBN 80-717-8926-7.

⁷¹ JEŠUTOVÁ, E. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 153. ISBN 80-867-6200-9.

V září 1939 zahájila české vysílání pod názvem Volá Londýn již zmíněná britská stanice BBC. O tři roky později začalo české vysílání stanice Hlas Ameriky ze Spojených států amerických.⁷²

Ještě před vlastním koncem války proběhl v květnu 1945 boj o pražský rozhlas, který trval čtyři dny. Část budovy rozhlasu včetně vstupní dvorany byla nacisty střelbou z letadla zničena, když se snažili ukončit vysílání rozhlasu. Čeští vlastenci, kteří rozhlasu na jeho volání přispěchali na pomoc, jej nakonec ubránili a po kapitulování německého vojska se okamžitě obnovilo vysílání rozhlasu již bez cenzury.⁷³

Období socialismu (1948–1989)

Ve druhé polovině 50. let se z programového hlediska začaly v rozhlasovém vysílání objevovat nové typy pořadů. Pětiletý cyklus Nedělní divadelní večery, uváděné Annou Hostomskou, za dobu vysílání uvedl na 150 dramát a oper. Mezi další cykly, které spoluvytvářela, patří pořady Co máte nejraději a Hudba, kterou mám ráda.^{74 75}

S velkým posluchačským ohlasem u diváků se setkal pořad Hudební hádanky, který připravovala již zmíněná Anna Hostomská a Vladimír Dvořák. Vysílaly se od prosince 1946, do soutěže se zapojovaly i děti a průměrně se vysílalo 26 pořadů měsíčně. Celkem televize odvysílala 101 premiér a 41 repríz tohoto pořadu.⁷⁶

Rozhlas sehrál při převzetí moci Komunistickou stranou Československa významnou roli. Strana byla u moci v Československu od roku 1946, resp. 1948 do roku 1989. Od počátku v rozhlase stoupal podíl sovětské tematiky ve vysílání a jako propagandistický nástroj byla stále více využívána rozhlasová (politická a společenská) publicistika. V roce 1968 oznámil rozhlas zprávu o vstupu sovětských vojsk na území České republiky a následně zveřejnil stanovisko představitelů Československa, kteří tento vstup odsoudili. Druhý den byl rozhlas obsazen vojsky SSSR a KSČ tak ovládala

⁷² BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 212-213. ISBN 978-802-4730-288.

⁷³ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 57-58. ISBN 80-246-0632-1.

⁷⁴ JEŠUTOVÁ, E. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 227. ISBN 80-867-6200-9.

⁷⁵ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 297-298. ISBN 978-802-4730-288.

⁷⁶ JEŠUTOVÁ, E. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 229. ISBN 80-867-6200-9.

celý rozhlas. Obnovila se cenzura, zmizelo živé vysílání a vznikly seznamy zakázaných autorů.^{77 78}

V roce 1950 vstoupila rozhlasová stanice Rádio Svobodná Evropa do vysílání a o rok později zahájila pravidelné celodenní vysílání. Připojila se tak k rozhlasovému vysílání Hlasu Ameriky a BBC, které dodávaly československým občanům určitou svobodu informací. Vysílání západních rozhlasových stanic bylo rušeno rušičkami, které však nikdy nedosáhly takové technické kvality, která by zcela znemožnila jejich poslech v Československu. Pokusy o rušení jejich vysílání trvaly až do roku 1988.^{79 80}

Dobrou noc, děti se skřítkem Hajajou byl podvečerní desetiminutový pohádkový pořad, který vyprávěl herec Vlastimil Brodský. Vystoupil s ním do vysílání v roce 1960 a je nejstarším dosud vysílaným pořadem nynějšího Českého rozhlasu.⁸¹

Na konci 60. let patřil rozhlas za nejlivnější médium. Během srpnové okupace v roce 1968 svou pozici ještě upevnil, když přinášel ze všech existujících médií informace nejrychleji a podařilo se mu i v improvizovaných podmínkách operativně zajišťovat vysílání.⁸²

Programové změny po roce 1968 se nejdříve dotkly živě vysílaných pořadů, v nichž byla omezená možnost kontroly obsahu. Postupně vznikaly nové pořady, které měly výrazně podporovat politiku KSČ. Některé pořady vznikly přímo pod kontrolou Statní bezpečnosti a byly namířeny zejména proti exilu.⁸³

V rozhlase od dubna 1970 probíhaly čistky, které měly dopad na stovky zaměstnanců. Odchod profesionálů ze zpravodajství a publicistiky znamenal výrazný kvalitativní propad.⁸⁴

⁷⁷ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 81. ISBN 80-246-0632-1.

⁷⁸ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 297. ISBN 978-802-4730-288.

⁷⁹ Tamtéž, s. 275-276.

⁸⁰ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 67-68. ISBN 80-246-0632-1.

⁸¹ JEŠUTOVÁ, E. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 319. ISBN 80-867-6200-9.

⁸² KONČELÍK J., P. VEČEŘA a P. ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 234. ISBN 978-80-7367-698-8.

⁸³ Tamtéž, s. 236-237.

⁸⁴ Tamtéž, s. 235-236.

Ani v 80. letech nedocházelo k uvolňování kontroly nad rozhlasovým vysíláním a jeho obsah byl i nadále cenzurován prakticky až do konce roku 1989.

Období po tzv. Sametové revoluci až po současnost

V 90. letech vzniklo z Československého rozhlasu jako státního média na základě rozhodnutí zákonodárců médium veřejné služby s názvem Český rozhlas. Současně se pro potenciální soukromé vysílatele uvolnily potřebné kmitočty. Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání umožnil vznik duálního systému vysílání⁸⁵

V roce 1993 začaly komerční rozhlasové stanice Frekvence 1 a Rádio Alfa celoplošně vysílat. Rádio Alfa se postupem času dostalo do vážných ekonomických problémů a v roce 1999 na jeho frekvencích začalo vysílat Rádio Impuls. V roce 1991 začaly vysílat i stanice Evropa 2, Rádio Kiss a Country rádio, které se později staly dalšími celoplošnými komerčními rozhlasovými stanicemi. Uplatnily se především jako rádia zaměřená na oddechovou hudbu, která dodnes vysílají.⁸⁶

Digitalizace otevřela prostor pro revizi mediálních obsahů, jelikož bylo dosavadní analogové vysílání technologicky a kapacitně limitováno. První veřejné terestrické digitální vysílání DVB-T proběhlo 21. října 2005. V případě rozhlasu se jedná pouze o vysílání v rámci multiplexu DVB-T, pro šíření, přenos a vysílání rozhlasového a televizního vysílání, nikoliv o digitální rádio DAB.⁸⁷

V současnosti má jen Český rozhlas osm celoplošných rozhlasových stanic. Jedná se o stanice Radiožurnál, Dvojka, Vltava, Plus, Radio Wave, D-dur, Jazz a Rádio Junior, které je zacíleno především na děti.⁸⁸

⁸⁵ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 377. ISBN 978-802-4730-288.

⁸⁶ Tamtéž, s. 378-379.

⁸⁷ KONČELÍK J., P. VEČEŘA a P. ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 262. ISBN 978-80-7367-698-8.

⁸⁸ ČESKÝ ROZHLAS. *Základní informace*. [online]. [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/informace/informace/>

4 HISTORIE TELEVIZE

Televizi lze považovat za „systém přenosu pohyblivých (černobílých nebo barevných) obrazů spojených se zvukem.“⁸⁹ Především byla zprvu chápána jako rozhlas s obrazem, tedy jako rozhlas, který se rozšířil o technologické možnosti. Díky tomu je tak možné najít v počátcích televizního vysílání celou řadu převzatých rozhlasových pořadů. Například různé soutěže či seriály.⁹⁰

Dalo by se jednoznačně konstatovat, že televize svým proniknutím do soukromí diváka od základu změnila jeho zvyky a způsob, jakým trávil volný čas. Tradiční kruh rodiny rozbila a vytvořila z něj jakýsi polokruh, který je tvořen kolem televizní obrazovky. Prakticky každá vládnoucí třída v jakékoliv zemi použila v průběhu 20. století toto masové médium jako svůj ideologický nástroj pro upevnění své moci.⁹¹

Dnes je televize pro každého (kulturního) člověka samozřejmostí, kterou přijal jako neodmyslitelnou součást svého života a informačního obohacení všedního dne.⁹²

V době vynálezu elektřiny, tedy v 19. století, byly zaznamenány počátky prvních kroků k objevení televize. Již v té době v roce 1844 vynalezl Samuel Morse telegraf, který přenesl zprávu z Lille do Paříže za šest hodin.⁹³

Skotský hodinář Alexander Bain jako první teoreticky vyřešil v roce 1843 přenos obrazu na dálku. Sestavil tři podmínky. Obraz se musí rozložit na řádky a body, světelné body se musejí převést na elektrické impulsy a naopak a vše musí probíhat ve vysílači i přijímači synchronně.⁹⁴

Mechanická televize vznikla v roce 1883. Pavel Nipkow vynalezl kotouč, který značně zjednodušil snímání obrazu, jelikož rozkládal obraz na řádky a body.⁹⁵

⁸⁹ REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 259. ISBN 80-717-8926-7.

⁹⁰ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 18. ISBN 978-802-4730-288.

⁹¹ STRASMAJER, V. *Historie televize v Československu I*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. s. 5.

⁹² Tamtéž, s. 6.

⁹³ VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 120. ISBN 978-80-86723-88-4.

⁹⁴ Tamtéž, s. 120.

⁹⁵ Tamtéž, s. 120-121.

V roce 1925 předvedl Angličan J. L. Baird a Američan C. F. Jenkins první použitelné zařízení elektronické televize, jejíž základem se stala spínací elektronka, která vycházela z katodové trubice.⁹⁶

Slovo televize poprvé použil v roce 1900 francouzský inženýr Konstantin Perskij „pro označení přenosu pohyblivého obrazu na dálku“⁹⁷ na elektrotechnické výstavě v Paříži. Tento pojem se užívá ve všech jazycích světa, kromě němčiny, a označuje hromadný sdělovací prostředek, který nastoupil po rozhlasu.⁹⁸

Za čelného průkopníka je možné považovat stanici BBC, která zahájila první pravidelné televizní vysílání na světě v roce 1936.⁹⁹

4.1 Důležité mezníky televizního vysílání v Čechách

První republika (1918–1938)

První pokusy v českém prostředí o přenos obrazu pomocí technologie televizního vysílání spadají do meziválečného období. Od roku 1928 se docent experimentální fyziky Univerzity Karlovy Jaroslav Šafránek začal soustavně věnovat ve Fyzikálním ústavu v Praze výzkumu televizního zařízení. První přijímací televizní aparaturu v ČSR dokončil v roce 1935.^{100 101}

Období socialismu (1948–1989)

Základní výzkum televize a televizního vysílání probíhal však až do roku 1948. „První pokusné vysílání televize v Československu se konalo 23. 3. 1948 v Tanvaldě,

⁹⁶ VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 121-122. ISBN 978-80-86723-88-4.

⁹⁷ STRASMAJER, V. *Historie televize v Československu I*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. s. 3.

⁹⁸ Tamtéž, s. 3.

⁹⁹ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. s. 187. ISBN 978-80-7452-027-3.

¹⁰⁰ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 182. ISBN 978-802-4730-288.

¹⁰¹ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 183-185. ISBN 80-246-0632-1.

kde skupina vědců Vojenského technického ústavu uskutečnila ukázkou pro veřejnost.“¹⁰²
103

Na pražské Mezinárodní výstavě rozhlasu MEVRO, konané od 15. května do 11. června 1948, bylo pak televizní vysílání představeno široké veřejnosti. Televizní zařízení se tehdy skládalo ze dvou kamer, zvukového zařízení, režijní a synchronizační aparatury a obrazového signálu rozvedeného do koaxiálního kabelu.¹⁰⁴

Pokusným přenosem v červenci 1948 z XI. všesokolského sletu na Strahově v Praze prověřili nové televizní zařízení technici Vojenského technického ústavu. Tři kamery byly umístěny na cvičišti, v hledišti a na střeše hlavní tribuny. Zařízení obrazové režie, umístěné v hlavní tribuně, bylo spojeno kabelem s vysílačem na Petříně. U dvaceti pěti přijímačů, které byly umístěny v budovách Československého rozhlasu, Všeobecné nemocnice, Rudého práva a na Filmové výstavě se vystřídalo několik desítek tisíc lidí během pěti dní.^{105 106}

Obrázek 3: František Filipovský při prvním televizním vysílání

*„Zkušební televizní vysílání ze Studia Praha v Měšťanské Besedě (ve Vladislavově ulici) bylo zahájeno 1. května 1953 (v domě ještě souběžně bydlelo 27 nájemníků).“*¹⁰⁷
Studio bylo vybaveno filmovým snímačem 35 mm a dvěma prototypovými kamerami, na rozhledně na Petříně byl umístěn prototyp televizního vysílače československé výroby

Zdroj¹⁰⁸

¹⁰² ČESKÁ TELEVIZE. *Prehistorie*. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/>

¹⁰³ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 189. ISBN 80-246-0632-1.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 190.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 190.

¹⁰⁶ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Grada, 2011. s. 271. ISBN 978-802-4730-288.

¹⁰⁷ VERNER, P. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 75. ISBN 978-807-4520-075.

¹⁰⁸ ČT24. *Televize musely ke 3D vysílání ujit kus cesty*. [online]. © 13. 4. 2010 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/veda-a-technika/86785-televize-musely-ke-3d-vysilani-ujit-kus-cesty/>

a národní podnik Tesla začal vyrábět první televizory Tesla 4001 ověřovací série. Ze záznamu na filmovém pásu byl vysílán program prvního dne. Úvodní slovo pronesl populární herec Jaroslav Marvan, který přivítal diváky z obrazovky. Poté mohli diváci vidět vystoupení České filharmonie a Filmové aktuality. Živě bylo již vysíláno improvizované vystoupení Františka Filipovského, který ve studiu přednesl monolog z Moliérova Lakomce.¹⁰⁹

Televizní vysílání bylo velice úspěšné, ale zatím ještě nepravidelné. Televize vysílala jen tři dny, v letě jen dva dny, v týdnu a všechny původní pořady se vysílaly živě, protože televizní studio nemělo záznamové zařízení. V prvních letech televize vysílala filmy, inscenace, hudební pásma a zábavné pořady, v nichž účinkovali například Miloš Kopecký, Jan Werich, Miroslav Horníček, Lubomír Lipský a Stella Zázvorková.¹¹⁰

K pravidelné součásti televizního programu patřily první dva roky filmové týdeníky, které nahrazovaly každodenní televizní zpravodajskou relaci. V červenci 1953 se vysílala první televizní inscenace z Národního divadla. V televizním studiu uvedli herci Čechovu aktovku Medvěd v režii Karla Pecha. Od listopadu vysílala televize již čtyři dny v týdnu a všechna čtvrtední odpoledne byla vyhrazena programu pro děti. Vysílání připravovali Jindřich Fairaizl, Ondřej Sekora, Vladimír Kovářik a Štěpánka Haničincová. Na konci roku při vysílání ukázek ze Smetanovy opery Dalibor byla poprvé použita předem pořízená zvuková nahrávka inscenace neboli playback.¹¹¹

Do televize nastoupila Štěpánka Haničincová v historickém roce 1953 a zařadila se mezi první moderátorky televizního vysílání. Byla scenáristkou, dramaturgyní a moderátorkou v redakci vysílání pro děti a mládež, jehož byla v roce 1954 jedním se zakladatelů této redakční sekce. Po celou dobu svého televizního působení se věnovala tvorbě pro děti a u mnoha generací dětských diváků se stala velmi populární.¹¹²

¹⁰⁹ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 193-194. ISBN 80-246-0632-1.

¹¹⁰ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 272-273. ISBN 978-802-4730-288.

¹¹¹ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 194-195. ISBN 80-246-0632-1.

¹¹² Tamtéž, s. 340.

„K 25. únoru 1954 bylo televizní vysílání prohlášeno za pravidelné.“¹¹³ V 50. letech moderoval Jan Pixa kvízový estrádní pořad Hádej, hádej hádači, který získal v té době obrovskou popularitu.¹¹⁴

Televize na začátku roku 1955 poprvé opustila prostředí televizního studia a uvedla do provozu TVRZ 1, první přenosový vůz. Byl to upravený autobus, jehož prostřednictvím odvysílala televize první přímý sportovní přenos. Jednalo se o hokejové utkání ze Zimního stadionu v Praze na Štvanici mezi týmem Prahy a švédským Leksandem IF. Přenos komentoval Josef Valchář a Vít Holubec. Od roku 1956 byl Vít Holubec sportovním komentátorem v Televizním studiu Praha a v letech 1955-56 komentoval první sportovní přenosy. Později se začal specializovat na fotbal. Svou úvodní větou „*Sportu zdar a fotbalu zvlášť!*“¹¹⁵ se stal nezaměnitelným pro diváky každého fotbalového přenosu. V roce 1955 se počet vysílacích dnů rozšířil na šest týdně.^{116 117}

Trvalou součástí televizního programu se postupně staly domácí a zahraniční sportovní přenosy. První sportovní přímý přenos ze zahraničí uskutečnila Československá televize ze zimních olympijských her v Itálii v lednu 1956. Ve stejný rok se začal vysílat nejstarší televizní pořad Branky, body, vteřiny.^{118 119}

V roce 1956 se stala Jarmila Šusterová první televizní hlasatelkou. A v televizi okamžitě skončila v r. 1969, v den upálení studenta Jana Palacha, když si v tento tragický den při vysílání v televizním studiu na sebe vzala černé šaty.¹²⁰

V roce 1958 se staly Televizní noviny novou zpravodajskou relací, kterou jako první hlasatelé uváděli Kamila Moučková a Jaroslav Bouz a od 29. prosince stejného roku vysílala televize již po celý týden. První dramatický seriál Rodina Bláhova byl zařazen

¹¹³ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 271. ISBN 978-802-4730-288.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 273.

¹¹⁵ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 341. ISBN 80-246-0632-1.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 198.

¹¹⁷ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 273. ISBN 978-802-4730-288.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 273.

¹¹⁹ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. s. 188. ISBN 978-80-7452-027-3.

¹²⁰ VERNER, P. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 111. ISBN 978-807-4520-075.

do vysílání na konci roku 1959 a v roce 1961 se v televizi objevil populární seriál *Tři chlapy v chalupě*.¹²¹

V 60. letech začal Vladimír Dvořák spolupracovat s Československou televizí jako scénárista zábavných pořadů, kterých byl současně i konferenciér. Cyklus *Kdo s kým o čem pro koho* a *Písničky na zítřka* měly největší ohlas mezi diváky. Nový typ zábavy ve vysílání představovalo *Televarieté* a autorem prvního dílu v roce 1971 byl právě Vladimír Dvořák. Později začal ve dvojici s Jiřinou Bohdalovou tento pořad moderovat a *Televarieté* dodnes patří v historii Československé televize mezi nejúspěšnější zábavné pořady, které se často vrací na televizní obrazovky.¹²²

Televizním dabingem bylo trvale nahrazeno čtení titulků u filmů v roce 1961. Přímý přenos pořadu *Mohu do toho mluvit*, byl prvním pořadem, ve kterém poprvé diskutovaly desítky náhodně vybraných účastníků s pozvanými činiteli státní správy. Pořad se začal vysílat v roce 1963 a diskuzi moderoval ředitel brněnského studia Josef Křivánek.¹²³

Z vysílače na Petříně byl v půlce roku 1963 uskutečněn první pokusný přenos barevného vysílání. Pořad *Večerníček* začala vysílat v roce 1964 Československá televize jako pořad pro děti vysílaný nejprve jednou týdně.¹²⁴

V roce 1968 se stal Jiří Kantůrek ekonomickým a vnitropolitickým redaktorem v Československé televizi. V redakci publicistiky a dokumentaristiky působil jako komentátor a moderoval politické diskuzní pořady. V srpnu 1968 se podílel na protisovětském vysílání Československé televize. Některé diskuzní pořady moderoval ve stejném roce přímo i Jiří Pelikán, který byl od roku 1963 ústředním ředitelem Československé televize.¹²⁵

Dne 21. srpna 1968 začala televize v ranních hodinách vysílat mimořádné zpravodajství o aktuálním dění v Československu. Moderátorka Kamila Moučková sdělovala důležité informace divákům do chvíle, než televizi obsadili sovětsí vojáci. Když okupační síly zamezily vysílání, připravili televizní pracovníci po Praze několik

¹²¹ KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 207, 211, 214. ISBN 80-246-0632-1.

¹²² Tamtéž, s. 339.

¹²³ Tamtéž, s. 213, 219.

¹²⁴ Tamtéž, s. 219, 222.

¹²⁵ Tamtéž, s. 342.

improvizovaných studií, odkud se dařilo vysílat do 26. srpna 1968. Televize pak standardně pokračovala ve vysílání od 4. září 1968 v souladu s vedoucí úlohou strany ve společnosti již se zásahy KSČ do vysílání. Veškerá tvorba v televizi podléhala přísné stranické kontrole. Stejně jako v rozhlasu se obnovila cenzura a probíhaly tu čistky. Důsledkem bylo, že chyběli zkušení profesionálové.^{126 127 128}

Milena Vostřáková patřila k dalším slavným tvářím obrazovky. Avšak v roce 1969 si při vysílání z televizního studia připila na slavné vítězství našich hokejistů nad týmem SSSR a dvacet let se pak na obrazovce neukázala.¹²⁹

Mezi další významné mezníky patří okamžiky, kdy Československá televize zahájila vysílání II. programu dne 10. května 1970 a dne 9. května 1973 nato spustila jeho pravidelné barevné vysílání. Od 9. května 1975 začala barevně vysílat rovněž I. program. Část vysílaných pořadů však nadále zůstala černobílá.¹³⁰

V 70. a 80. letech se televizní seriál stal velmi oblíbeným typem pořadu. Výraznou popularitu získaly televizní ságy scénáristy a dramatika Jaroslava Dietla.¹³¹

V roce 1974 zahájila Československá televize vysílání pořadu Vysílá studio Jezerka jako prvního barevného magazínu. V letech 1975–1984 moderoval pořad To nechce klid Miroslav Pavel.¹³²

V roce 1980 moderoval Vladimír Menšík a Zdena Vařechová cyklus Československé televize Křeslo pro hosta. Jednalo se o ideologicky motivovaný pořad, který byl jednoduchý a představoval hrdiny socialistické práce.¹³³

Na II. programu se na začátku roku 1981 poprvé objevila znělka a i nadále bylo televizní vysílání I. i II. programu pod kontrolou prakticky až do konce roku 1989.¹³⁴

¹²⁶ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 234-235. ISBN 80-246-0632-1.

¹²⁷ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 311. ISBN 978-802-4730-288.

¹²⁸ KONČELÍK J., P. VEČEŘA a P. ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 240. ISBN 978-80-7367-698-8.

¹²⁹ VERNER, P. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 111. ISBN 978-807-4520-075.

¹³⁰ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 244, 250, 253. ISBN 80-246-0632-1.

¹³¹ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 345-346. ISBN 978-802-4730-288.

¹³² KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 250, 343. ISBN 80-246-0632-1.

¹³³ Tamtéž, s. 254, 260.

Období po tzv. Sametové revoluci až po současnost

Pod označením OK3 zahájila televize 14. května 1990 vysílání III. programu. Dne 4. září téhož roku se I. program přejmenoval na F 1 a II. program se rozdělil na slovenský program S 1 a český program ČTV.¹³⁵

K 1. lednu 1992 Česká národní rada ustanovila vznik Česká televize jako média veřejné služby. Po zániku federace a logicky i Československé televize, přejmenovala Česká televize své programy na ČT1, ČT2 a ČT3. Ještě na konci roku 1993 skončilo vysílání programu ČT3.^{136 137}

Jako první soukromá televizní stanice začala 20. června 1993 vysílat Premiéra TV, na základě stejného Zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, který umožnil zavedení soukromých subjektů ve vysílání. V polovině 90. let začala vysílat celoplošně a o dva roky později změnila název na stanici Prima. Mezitím dne 4. února 1994 začala vysílat další komerční televizní stanice TV Nova, která se stala nejúspěšnějším mediálním projektem z ekonomického hlediska. Agresivní nástup této stanice oslabil roli České televize v televizním vysílání a např. na významném trhu televizní reklamy vůbec. Televizní divák tak měl ve druhé polovině 90. let k dispozici dvě soukromé komerční stanice a dva veřejnoprávní programy České televize.^{138 139}

Digitalizace zásadním způsobem změnila charakter televizního vysílání, které bylo kapacitně i technologicky limitováno. 21. října 2005 proběhlo první zkušební terestrické digitální vysílání DVB-T, k 11. listopadu téhož roku byl přechod na digitální vysílání dokončen a vznikla analogová tma. Digitalizace napomohla vzniku nových televizních stanic, z důvodu většího prostoru v éteru.

¹³⁴ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 261-262. ISBN 80-246-0632-1.

¹³⁵ VERNER, P. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 77. ISBN 978-807-4520-075.

¹³⁶ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 377. ISBN 978-802-4730-288.

¹³⁷ KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. s. 288. ISBN 80-246-0632-1.

¹³⁸ Tamtéž, s. 286, 288.

¹³⁹ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 378. ISBN 978-802-4730-288.

Česká televize dnes vysílá šest televizních programů. Stanice ČT1, ČT2, ČT24, ČT sport a ČT :D, resp. ČT art. ČT24 je zcela zaměřena na aktuální zpravodajství a televize ji spustila 2. května 2005. ČT sport je sportovní kanál, původně pod názvem ČT4, vysílaný také od roku 2005. Zatím posledními stanicemi jsou ČT :D a ČT art, které Česká televize spustila v roce 2013. Jedná se prakticky o dvě vysílací stanice na jediné frekvenci, které se ve vysílání vystřídají. Každý den od šesti hodin ráno do osmi hodin večer se na ČT :D vysílají pořady, které jsou zacílené na děti ve věku od čtyř do dvanácti let, a ve 20 hodin se změni náplň vysílání na kulturní programovou skladbu stanice ČT art.^{140 141 142 143}

Mezi základní soukromé stanice vysílající ke květnu 2015 patří televize Nova, která provozuje stanice Nova, Nova Cinema, Fanda, Smíchov, Telka, a televize Prima, která celkem vysílá na čtyřech stanicích: Prima, Prima Cool, Prima Love a Prima Zoom. K dalším provozovatelům vysílání můžeme přiřadit i televizi Barrandov, která spustila v této době k základní vysílané stanici Barrandov TV dva nové vysílací kanály: Kino Barrandov a Barrandov Plus.

¹⁴⁰ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. s. 139. ISBN 978-80-7452-027-3.

¹⁴¹ VERNER, P. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s. 83. ISBN 978-807-4520-075.

¹⁴² ČESKÁ TELEVIZE. *Základní informace o ČT*. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakladni-informace-o-ct/>

¹⁴³ ČESKÁ TELEVIZE. *Co je ČT :D*. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/uvod/7>

5 NOVÉ PRVKY, METODY

Nové prvky a metody v televizním vysílání jsou výrazně ovlivněny dalším rozvojem a aplikací moderních technologických postupů či technického vývoje vůbec.

Mezi nové nosné prvky v televizním vysílání můžeme zařadit např. zřizování plně funkčně vybavených virtuálních studií, ale i využití špičkových počítačových grafických programů vč. tzv. klíčování, které se nazývá bluescreen nebo greenscreen podle použité modré, event. zelené barvy. Dále pak využití plazmových obrazovek, tabletů a počítačů při televizním vysílání. Součástí nových prvků je určitě i interaktivita, která se vyznačuje tím, že diváci vstupují živě do vysílání prostřednictvím sociální sítě, telefonu atd. Jak v rozhlasovém, tak televizním vysílání používají moderátoři jako zdroj informací pro svoji práci počítače a s nimi spojený internet a sociální sítě. Za nejnovější prvky ve vysílání lze považovat HD a 3D vysílání, digitální rozhlasové vysílání DAB+ a službu HbbTV.

Bluescreen

Bluescreen „*je modré plátno anebo obrazovka, která umožní, aby byl obraz (či série obrazů) částečně zakryt jiným obrazem. Známa je tato technika také pod názvem chromatické (barevné) klíčování.*“¹⁴⁴

V mnoha pořadech se probírají různá témata a objevuje se tam množství hovořících účinkujících. Kvalitu televizního pořadu může zlepšit kontrola nad vzhledem pozadí u jednotlivých rozhovorů. Například odborník na přírodu může být natočen před modrým plátnem a stále hovořit o slonech v Indii. Za tohoto účinkujícího mohou být přidány záběry slonů jakožto pohyblivé pozadí. Na neustále se pohybujícím pozadí, umístěným za účinkujícími v místě natáčení a za moderátory ve studiu, si některé pořady přímo zakládají.¹⁴⁵

Jedná se o elektronickou techniku, která je běžně známá v televizi pod pojmem klíčování anebo rovnou jako bluescreen, která umožňuje, aby jeden obraz překrýval část

¹⁴⁴ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 214. ISBN 978-807-3312-466.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 180.

jiného obrazu. Musí však být nasvícen opatrně a bez jakýchkoliv stínů. Dosáhne se tak největšího účinku. Mix obrazu ve studiu zabezpečuje, aby se na obrazovce objevily dva soubory pohyblivých obrazů zároveň, které klíčování umožňuje.¹⁴⁶

Obrázek 4: Bluescreenové studio

Proti velkému, pečlivě nasvícenému modrému plátnu nebo obrazovce, které je možné bez problémů postavit buď v exteriérech v místě natáčení nebo ve studiu, může být rozhovor následně natočen. Mnoho televizních studií má pro chromatické klíčování speciálně určený modrý

Zdroj¹⁴⁷

závěs. Při postprodukci je poté toto modré pozadí nahrazeno jinými pohyblivými obrazy, které jsou relevantní pro daný pořad.¹⁴⁸

Bluescreen se také používá v hraných pořadech. Herci mohou surfovat na obřích virtuálních vlnách anebo se pomocí této počítačové techniky procházet futuristickými prostředími, aniž by opustili studio. Aby bylo dosaženo překvapujících efektů a působivých obrazů, může být počítačová grafika propojena s živým hraním, čímž se synergie vjemu znásobí.¹⁴⁹

Kvůli obrazové složce reportáže není zapotřebí posílat reportéra někam do světa, aby zde natočil reportáž, a to právě díky bluescreenu. Reportér může jít do malého studia, kde jsou modré stěny i podlaha, a které je speciálně navrženo za tímto účelem. Moderní dobře vybavená bluescreenová studia dokonce umožňují režisérovi, aby střídal celky a detaily. Modré plochy nahradí pečlivě vybrané záběry, které byly už předtím natočeny. Konečný výsledek vypadá, jako by reportér byl skutečně na zobrazovaném místě.¹⁵⁰

¹⁴⁶ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 180. ISBN 978-807-3312-466.

¹⁴⁷ DVOŘÁK, M. *Objektiv pod lupou*. [online]. © květen 2008 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=6237:objektiv-pod-lupou-sp-414041972&catid=1691:2008-05&Itemid=148

¹⁴⁸ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 180. ISBN 978-807-3312-466.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 180.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 180.

Co se týče zelené modifikace – greenscreenu, tak zelené pozadí používali v minulosti jen filmové štáby údajně proto, že tolik herců nosilo modré džíny, což nebylo na výsledném obraze úplně ideální. Jako klíč pro jiný soubor obrazů používá tedy tato technika již zmíněnou zelenou barvu a rozšířila se i do televizního prostředí. Hlavním důvodem bylo, že zelená barva se dá lépe rozeznat od barvy pleti z hlediska barevného spektra než barva modrá.¹⁵¹

Virtuální studio

Virtuální studio je televizní studio, které má jeden specifický prvek. Je celé modré nebo zelené, aby se v něm mohlo neomezeně klíčovat. Jinak se jedná o klasické televizní studio s prostředím umožňujícím vytvořit celý pořad na jediném místě s vícero zapnutými kamerami.¹⁵²

Obrázek 5: Virtuální studio k natáčení Otázek Václava Moravce

Některá televizní studia jsou kompaktnější a jsou speciálně vyčleněna pro sportovní vysílání nebo televizní zprávy, zatímco jiná umožňují hostit publikum. Jde o rozlehlý prostor, který je otevřený a skrývá se v něm obrovský televizní potenciál. Televizní studio je zvukově

Zdroj¹⁵³

izolované, má vysoký strop, kde mohou být umístěna světla na roštu, a rovnou podlahu. Nemá žádná venkovní okna, kromě vnitřních oken s trojitým sklem do technické kontroly a obrazové a zvukové režie.¹⁵⁴

Je vybaveno minimálně čtyřmi nebo pěti kamerami, zvukovým mixážním pultem, mikrofonovými jeřáby, stálým světelným systémem a režii, kde se všechny obrazové

¹⁵¹ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 180. ISBN 978-807-3312-466.

¹⁵² Tamtéž, s. 182.

¹⁵³ SIX. *Otázky Václava Moravce vyjždí s novou grafikou i studiem*. [online]. © 30. 9. 2011 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/137547-otazky-vaclava-moravce-vyjzdi-s-novou-grafikou-i-studiem/>

¹⁵⁴ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 182. ISBN 978-807-3312-466.

vstupy mixují. Dále obsahují obrazové režijní a zvukové mixážní pulty a z praktického hlediska i velké dveře pro snadnou dopravu scénického vybavení a odpovídajících dekorací. Televizní studio k tvorbě a vysílání standardních televizních pořadů nabízí vše potřebné pod jednou střechou. V tom pro televizní tvůrce spočívá ta hlavní atraktivita, tedy základní podpora pro bezchybný a bezkonfliktní průběh vysílání.¹⁵⁵

Počítačová grafika

Obrázek 6: 3D grafika ve virtuálním studiu

„Počítačová grafika je oblastí výpočetní techniky, která se zabývá znázorňováním dat v jejich grafické podobě.“¹⁵⁶ Dnes se používá v nejrůznějších odvětvích lidské činnosti. Paradoxně právě oblast ryze netechnická, kterou je animace, je jednou z nejvíce finančně výhodných

Zdroj¹⁵⁷

oblastí. Je nutné napodobit plynulost pohybů tak, aby souvisela s vlastní generací obrázků. V televizi představuje počítačová grafika například titulkové sekvence pořadu, jména účinkujících nebo herecká obsazení či jiné umělecké výrazové prostředky vytvořené pro konkrétní televizní pořad. Obecně se jedná o slova a obrazy, vytvářené psaním, kreslením nebo jiným grafickým způsobem na počítačích, jež jsou v televizním pořadu používány. Například s využitím klíčovacího pozadí vznikne 3D animace, která se ve vysílání rovněž používá.^{158 159}

¹⁵⁵ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 183. ISBN 978-807-3312-466.

¹⁵⁶ SKALA, V. *Světlo, barvy a barevné systémy v počítačové grafice*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. s. 9. ISBN 80-200-0463-7.

¹⁵⁷ LUB. *Národní třída – místo, které pohřbilo komunistický režim*. [online]. © 17. 11. 2014 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/291927-narodni-trida-misto-ktere-pohrbilo-komunisticky-rezim/?mobileRedirect=off>

¹⁵⁸ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 188, 215. ISBN 978-807-3312-466.

¹⁵⁹ SKALA, V. *Světlo, barvy a barevné systémy v počítačové grafice*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. s. 10-11. ISBN 80-200-0463-7.

Digitální rozhlasové vysílání

Rozhlas nekladl v minulosti velké nároky na technickou kvalitu vysílání a z toho důvodu byl o digitální vysílání minimální zájem. U komerčních provozovatelů byl téměř nulový. Digitální rozhlas však přináší znatelné zlepšení kvality zvuku a doplňkové služby, o které posluchači již mají zájem. Experimentální vysílání T-DAB Českého rozhlasu probíhalo v České republice od roku 1999 prostřednictvím vysílače Českých Radiokomunikací. Původně se počítalo s koncepcí DAB, ale ta má jen úzké frekvenční pásmo, je nekvalitní a nelze ji všude naladit. Nejpozději v roce 2025 bude kvalitní DAB+ plně funkční pro Český rozhlas i soukromé rozhlasové stanice.

HbbTV

Obrázek 7: Vzhled HbbTV České televize

Chytrá neboli hybridní televize je takovou televizí, která maximálně využívá prvků digitalizace právě při televizním vysílání. HbbTV umožňuje připojení klasického elektronického média k vysokorychlostnímu internetu a představuje v druhém desetiletí 21. století značný technologický pokrok.

Zdroj:¹⁶⁰

Nabízí přístup k webovému obsahu, možnost stáhnout si video obsah z různých serverů, propojení se sociální sítí a zároveň sledovat třeba nějaký seriál. Česká televize jako první u nás začala poskytovat službu HbbTV, jejímž prostřednictvím provozuje svůj videoarchiv, na ni pak navázala soukromá hudební stanice Očko a brzy se přidá i televize Prima.¹⁶¹

¹⁶⁰ ČESKÁ TELEVIZE. *HbbTV*. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/hbbtv/>

¹⁶¹ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 19-20. ISBN 978-807-3312-466.

Počítačové technologie ve vysílání

Při vysílání se stále častěji kromě grafiky využívají počítačové technologie ve formě výkonných počítačů, plazmových obrazovek, které jsou zároveň dotykové, a například tabletů, které pomocí propojení k internetu dotvářejí vysílání. Namísto papíru, ze kterého se četl komentář, se dnes používají tablety.

Jeich použití ve vysílání nyní probíhá v České televizi ve večerních zprávách s názvem Události. Stolní počítače můžeme zpozorovat v kontinuálním vysílání České televize na programu ČT24. Moderátor je prostřednictvím počítače propojen nejen s databází zpravodajství, mají tam i veškeré podklady k danému tématu, dále informace z rezie, která mu tam aktuálně vstupuje a poskytuje nejnovější informace. Například informace od České tiskové kanceláře, které může rovnou referovat ve vysílání. Na televizi Nova se více ujalo používání dotykových plazmových obrazovek a dokonce jako první v televizním vysílání použili hologram.

S počítačovými technologiemi v rozhlasovém a televizním vysílání bezprostředně souvisí i mobilní aplikace. Posluchači, diváci si mohou prostřednictvím jednotlivých aplikací poslechnout rozhlasovou stanici nebo zhlédnout některý z nabízených televizních programů.

Interaktivita

Interaktivita představuje nový trend ve vysílání televize, který vzniká reflexí druhé komunikační strany. Přímo do živého vysílání vstupují lidé, kteří reagují, komentují a vyjadřují souhlas či nesouhlas s nějakým názorem. Jedná se například o zapojení telefonních vstupů od diváků neboli recipientů, kteří vysílání vytvářejí spolu

Obrázek 8: Studio Hyde Parku

Zdroj¹⁶²

¹⁶² ČESKÁ TELEVIZE. *Hyde Park ČT24*. [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/210411058080312-hyde-park/3973-o-poradu/>

s moderátorem. Interaktivita se může také projevovat jako propojení vysílání s některou ze sociálních sítí jako komunikačním kanálem. Moderátor na základě komentářů ze sociální sítě začne vést diskuzi s hosty ve studiu a lidé na sociální sítí na ně okamžitě reagují. Tento trend se používá v pořadu Hyde Park, který vysílá Česká televize. Například v pořadu televize Nova Kotel, který se již nevysílá, moderátorka cíleně podněcovala publikum k živelným reakcím typu nadměrné tleskání, pískání, křičení a vykřikování otázek.

Vysílání v HD a 3D

Zdokonalená a krystalicky jasná obrazovka televize s kvalitou High Definition (HD) a nárůst počtu televizních kanálů vysílaných v HD kvalitě povzbudily uživatele ke koupi vylepšených televizorů. HD se tak brzy stala při sledování filmů, sportu a dramatických pořadů normou. Dvojnásobkem kvality obrazu v rozlišení HD je 4K, jejímž dvojnásobkem kvality je 8K.¹⁶³

3D je nová videotechnologie, která se stala realitou, když se na trhu začal objevovat obsah v podobě 3D a vynalezla se zařízení, která byla 3D pořady schopná zobrazovat. Původně musel mít divák při sledování trojrozměrného pořadu nasazené speciální brýle, to už je dnes minulostí. Na trhu se už objevují 3D televizory, na které se divák může dívat bez nich.¹⁶⁴

¹⁶³ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. s. 19. ISBN 978-807-3312-466.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 19.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 ROZHOVORY

6.1 Vymezení výzkumného cíle

V teoretické části bakalářské práce byla popsána základní východiska, tj. moderování, moderátor, rétorika, techniky, desatera a komunikační prostředky, dále historie rozhlasového a televizního vysílání a současné nové prvky a metody v rozhlasovém a televizním vysílání.

Cílem praktické části bakalářské práce je analýza moderátorské činnosti a vymezení rozdílů mezi prací rozhlasového a televizního moderátora. Současně i popis a analýza nových prvků a metod.

Zkoumání je zaměřeno na získání a vyhodnocení podstatných informací nejen o práci rozhlasového a televizního moderátora, ale i o prostředí, ve kterém působí; na charakteristiku vlastností a předpokladů, které by měl kvalitní jak rozhlasový, tak i televizní moderátor mít. Na identifikaci chyb, kterých se může při moderování dopustit; jakým způsobem nová média a nové technické vymoženosti ovlivňují jeho moderování.

6.2 Výzkumný vzorek a metodika

Pro výzkum je zvolena metoda kvalitativního výzkumu ve formě individuálních hloubkových rozhovorů, které patří mezi nestandardizované rozhovory. Podle Jaroslava Huka, autora knihy Výzkum veřejného mínění a mediální publikum, je definice kvalitativního rozhovoru tato: *„Kvalitativní průzkumy jsou výhodné tím, že nedochází k redukci informace (respondent vypovídá volně, průzkum má tudíž vysokou validitu), respondentů však zvládneme pozorovat pouze omezený počet a spolehlivost opakování (reliabilita) je u kvalitativních průzkumů nízká. Každé terénní šetření*

*je neopakovatelným experimentem, pozorování nelze opakovat.*¹⁶⁵ Pod pojmem validita se rozumí, jak dalece jsou získané výsledky zkoumání spolehlivé, platné a srovnatelné s realitou.

Rozhovory jsou prováděny s respondenty (moderátory a odborníky), popisujícími vztah, profesní stanovisko a znalost rozhlasového a televizního prostředí. První část rozhovorů je zaměřena na rozhlasové a televizní moderování a je provedena s moderátory, kteří z velké části ovlivňují posluchače a diváky dané stanice. Moderátoři pracují, nebo pracovali v rozhlasovém a televizním prostředí. Mohou popsat svůj pohled na zkoumané téma, který je o to zajímavější, jelikož se účastní celého procesu. Divák slyší nebo vidí až konečný výsledek usilovné práce. Druhá část rozhovorů se uskutečnila s odborníky na techniku, kteří dodávají rozhlasovému a televiznímu vysílání, ať už po technické nebo vizuální stránce, nové prvky a metody. Pro posluchače nebo diváka je pak vysílání o to zajímavější.

Výzkumný vzorek tvoří tři moderátoři, kterým autorka práce položila okolo 11 otázek a dva odborníci z technického prostředí a prostředí nových médií, kterých se také dotázala na tyto věci v rámci otevřeného dialogu. Rozhovor s každým z nich trval mezi 20 až 30 minutami.

Na otázky odpovídal:

Jakub Železný, protože v Českém rozhlase působil jako moderátor skoro 20 let, a to od roku 1993. V období let 1997–1998 spolupracoval se sportovní rubrikou televize Nova a v letech 1998–1999 pracoval jako moderátor pořadu „K věci!“ na televizi Prima. V roce 1999 nastoupil na pozici moderátora do České televize, kde pracuje dodnes. Za dobu svého působení se podílel na vytváření velkého množství pořadů, kterými byly / jsou například Nedělní ráno České televize, Špona, Dobré ráno, Události, komentáře, Dobré ráno z Moravy a Slezska, Týden v regionech, Před polednem a Události. Nyní zde zastává post vedoucího moderátorů.

Tomáš Drahoňovský, který hovořil o Českém rozhlase spíše okrajově, protože tam byl zaměstnán jako lokální redaktor už před 10-11 lety. Od roku 2006 do roku 2014

¹⁶⁵ HUK, J. *Výzkum veřejného mínění a mediální publikum*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. s. 19. ISBN 978-80--7452-031-0.

pracoval v televizi Prima na pozici redaktora a následně uváděl Zprávy TV Prima. Poté pracoval na stejné televizní stanici jako dramaturg a editor Odpoledních zpráv, které zároveň uváděl. Poslední rok působí v České televizi jako moderátor denního kontinuálního zpravodajství. Před tím dělal osm let parlamentního zpravodaje a ještě v některých dnech pracuje jako parlamentní reportér.

Daniel Takáč, jelikož má velké zkušenosti z Českého rozhlasu, kam nastoupil v roce 1991 a působil na pozici redaktora a moderátora zhruba do roku 2008. Zároveň od roku 1994 do poloviny roku 2005 pracoval v televizi Prima jako moderátor a redaktor, v roce 2001 se stal šéfredaktorem zpravodajství. Od roku 2005 pracuje v České televizi jako redaktor a moderátor. Dnes je nejvíce spojován s vysíláním pořadu Hyde Park, který pravidelně moderuje.

Alexandr Pícha, který nastoupil do Československého rozhlasu v roce 1984. Od roku 1993 až doposud pracuje v Českém rozhlasu, ale svou kariéru v něm dvakrát přerušil. Poprvé, když necelý rok pracoval jako zahraniční zpravodaj České televize na Slovensku a podruhé, když byl zaměstnaný v soukromé firmě. Vždy se však do Českého rozhlasu vrátil. Výčet toho, jakými profesemi v rozhlasu prošel je dlouhý. Za zmínku zajisté stojí ty nejzajímavější: vedoucí redakce Československého rozhlasu na Slovensku, parlamentní zpravodaj, zahraniční redaktor Českého rozhlasu na Slovensku, zpravodaj ve Spojených státech amerických, ředitel Českého rozhlasu 1 - Radiožurnálu, zástupce programového ředitele, vedoucí projektu digitálního vysílání a dokonce i velitel Rekonstrukce bitvy o Český rozhlas v květnu 1945. V současnosti je ředitelem Centra Nová média Českého rozhlasu.

Filip Černý, který pracuje v České televizi od roku 1996, kam nastoupil do redakce zpravodajství na pozici redaktora zpravodajství a publicistiky. Spolupracoval na pořadech Tady a teď, Fakta a v Událostech. V roce 2003 se stal zástupcem vedoucího domácího zpravodajství, od roku 2004 do roku 2005 byl vedoucím vydání pořadu Události, komentáře a ve stejném roce byl i vedoucím vydání hlavní zpravodajské relace České televizi Události. Od roku 2006 do roku 2013 působil jako reportér pořadu Reportéři ČT. Od konce roku 2013 pracuje jako šéfredaktor online zpravodajství ČT24 a ČT sport a nyní zastává pozici vedoucího redakcí Nových médií České televize.

6.3 Výsledky výzkumu

V souladu s cílem bakalářské práce analyzovala autorka práce v rámci definovaného výzkumu následující tematické okruhy:

- Rozdíl mezi moderováním v rozhlase a televizi
- Vlastnosti kvalitního moderátora
- Příprava na moderování v rozhlase a televizi
- Chyby při moderování
- Vztah moderátora a respondenta (hosta)
- Nejlepší moderátor současnosti
- Nové prvky a metody ve vysílání (podle vybraných moderátorů a odborníků)
- Nová média v rozhlase a televizi
- Predikce dalšího vývoje.

Výsledky jednotlivých rozhovorů jsou popsány a vyhodnoceny u každé položené otázky.

Souhrnné zhodnocení je uvedeno v další podkapitole 6.4 Závěry výzkumu.

Celé znění rozhovorů je uvedeno v samostatných přílohách k této bakalářské práci v členění:

Příloha A – Rozhovor s Jakubem Železným

Příloha B – Rozhovor s Tomášem Drahoňovským

Příloha C – Rozhovor s Danielem Takáčem

Příloha D – Rozhovor s Alexandrem Píchou

Příloha E – Rozhovor s Filipem Černým.

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 6.2, byla vybrána metoda kvalitativního výzkumu postavená na bázi individuálních detailních rozhovorů s výše uvedenými pěti vybranými osobami, které je určitě možné považovat za přední znalce mediální sféry, a to ať již se týká vlastního moderování nebo jeho podpůrných prostředků.

Třem moderátorům bylo položeno 11 – 12 otázek: reálně vyhodnotit bylo možné 7.

Dvěma odborníkům bylo položeno 6 otázek: reálně vyhodnotit bylo možné 3.

Jednalo se konkrétně o tyto otázky:

V čem vidíte hlavní rozdíly mezi moderováním v rozhlasu a televizi?

Daniel Takáč k tomu uvedl, že nejčastějším rozdílem mezi moderováním v rozhlasu a televizi vidí v tom, že televize má obraz, kdežto rozhlas obraz nemá. Samotný způsob, jakým by měl moderátor komunikovat s posluchačem, divákem, už není natolik odlišný.

Jakub Železný řekl, že nevýhodou rozhlasu je nepochybně to, že recipient nevidí respondenta. Nevidí, co se mu zračí v očích a jeho překvapení z neočekávané otázky. Naopak má zase rozhlas tu přednost, že pokud už ho někdo poslouchá soustředěně, tak v tu danou chvíli i z tónu hlasu, odstínu a jeho barvy jsou poznat i jiné věci, což si v televizi obvykle nevšimne. Rozhlasové vysílání jako nekomplexní komunikát však nikdy neumožní to, co umožní televize.

Tomáš Drahoňovský si myslí, že moderátor v rozhlasu má jednu velkou výhodu. Může se spolehnout, že mezi tématy má vždy tří minutovou pauzu - písničku, během které se může připravit i na složitější věc. Na druhou stranu rozhlas klade daleko větší nároky na kvalitu mluveného projevu.

Vyhodnocení: Daniel Takáč a Jakub Železný se shodli na tom, že rozdíl mezi moderátorem v rozhlasu a televizi je v zásadě v tom, že rozhlas nemá vizuální stránku. Posluchač tak nemá možnost vidět moderátora, ale přesto může z jeho způsobu řeči zjistit více. Tomáš Drahoňovský dodává, že moderátor v rozhlasu má výhodu v tom, že případnou neznalost tématu si může doplnit během vysílání hudby.

Jaké dovednosti by měl kvalitní moderátor mít?

Dle Jakuba Železného by měl být moderátor vždy v obraze. Musí vědět, co bude říkat a o čem bude mluvit. Neměl by nikdy jakkoliv rezignovat na zásady správné výslovnosti. A nejdůležitější je, že dříve, než se naučí mluvit, by se měl naučit poslouchat. Když umí naslouchat respondentovi, tak se zaprvé může spoustu věcí dozvědět, a za druhé si sám může lépe zformulovat svoje myšlenky. Se schopností

poslouchat souvisí schopnost rychlé reakce, flexibility a způsobilost vyhodnocovat informace, které od respondenta přicházejí. Současně musíte jak v rozhlase tak televizi sledovat čas, vnímat, jestli nedostáváte z režie nějaký pokyn a jestli nevypadlo navázané spojení s nějakým respondentem, třeba odkudkoliv ze světa. Jedná se o komplex čtyř, pěti dovedností, které moderátor musí v každém okamžiku svého výkonu umět aplikovat. Nezáleží na tom, jestli je to v televizi nebo rozhlase.

Tomáš Drahoňovský považuje za nezbytnou absolutní připravenost. Dále disponovat bohatou slovní zásobou, protože jmenovitě je čtecí zařízení až to poslední, co moderátor využívá. Musí umět zajímavě stavět věty a mít dostatek sebevědomí. Protože pokud si ten člověk není jistý sám sebou a není si jistý tím, co dělá, tak spíše může způsobit jakoukoliv chybu. Musí myslet jen na samotný obsah a výhradně jen na něj. Nesmí myslet na to, jak vypadá, jak se tváří a jak formuluje věty. Toto všechno tam už musí mít.

Moderátor by podle Daniela Takáče měl mít určitý rozhled o světě, měl by mít schopnost komunikace a vyjadřování, musí mít schopnost vnímat a poslouchat respondenta, aby případně korigoval některé jeho nepřesnosti, ať už přeroky či dokonce omyly.

Vyhodnocení: Všichni tři moderátoři ti jsou zajedno, že moderátor musí sledovat aktuální dění, aby ho nepřekvapila jakákoliv odpověď od respondenta. Dále uvedli výčet vlastností, kterými jsou například velká slovní zásoba a správná výslovnost, komunikativnost, sebevědomí, musí vědět, co bude říkat, naslouchat respondentovi a rychle reagovat.

V čem může být rozdíl v přípravě moderátora v rozhlase a televizi?

Daniel Takáč zhodnotil moderátorovu přípravu v televizi a rozhlase následovně: v televizním studiu sedí moderátor a má za sebou tým lidí, který mu připravuje informace. V rádiu je to stejné, zde jen spočívá rozdíl v tom, že moderátor ve většině případů dostane informace i s otázkami. V televizi nemá šanci tak jako v rádiu, si

vydechnout při nějaké čtyř minutové písničce, ale má reportáž o délce minuta a půl. Také je v rozhlase větší čas se za tu dobu ještě připravit. Co nejvíce toho mít v hlavě, než to hledat potom někde po dokumentech nebo v podkladech. To je jeho přesvědčení.

Jakub Železný si myslí, že rozdíl není příliš velký. Moderátor v rozhlase, který má před sebou monitor počítače, má obrovskou výhodu v tom, že se do něj kdykoliv může podívat. Moderátor v televizi má otázky většinou napsané na papíře nebo je má zobrazeny na čtecím zařízení. Zároveň je má i v hlavě a nemůže většinou udělat to, co ten moderátor v rozhlase, že si něco ještě vyhledá v počítači.

Podle Tomáše Drahoňovského může moderátor v rozhlasovém (ve výjimečných případech i televizním) vysílání z důvodu absence přípravy při náhlém speciálním vysílání pracovat s online zdroji. Doporučuje, aby měl moderátor otevřena po celou dobu vysílání v počítači / tabletu minimálně čtyři okna, jako jsou Twitter, zpravodajské servery, online přenosy a zpravodajské agentury. Velký stres v moderování nevidí, protože všichni ti lidé co to dělají, se tomu věnují hlavně pro to, že je to jejich meta a cíl. A vždycky tuto práci chtěli dělat. Reakce na krizovou situaci ve studiu je pro ně svým způsobem již rutina.

Vyhodnocení: Jak zmínil v jedné z předchozích otázek Tomáš Drahoňovský, tak i Daniel Takáč s ním souhlasí, že moderátor v rozhlase má, v případě náhlého výpadku nebo krizové situace, možnost během vysílání hudby urychleně doplnit svoje znalosti. Sám Daniel Takáč to však nedoporučuje, jelikož znalost obsahu rozhovoru je nutností. S tím souvisí i názor Jakuba Železného a Tomáše Drahoňovského: jelikož není rozhlasový moderátor vidět, může během vysílání vyhledat informace na počítači z různých informačních zdrojů. Všichni tři moderátoři se tak shodli, že v otázkách přípravy na moderování má rozhlasový moderátor na rozdíl od televizního více možností, jak svou nepřipravenost doplnit.

Jaké jsou nejčastější chyby moderátora?

Jakub Železný uvádí na prvním místě tu chybu, že moderátor neposlouchá, co hosté pořadu říkají. Druhou spatřuje v tom, aby v rozhovoru zazněla nějaká přidaná hodnota pro recipienta. Chce slyšet moderátora, co on do toho vnesl. Dále to mohou být i výslovnostní chyby. Jako příklad uvedl důraz, který není na předložce, což považuje za chybu.

Daniel Takáč mezi nejčastější chyby zařadil tzv. přeřeky, na jejichž opravu máte při vysílání tak půl vteřiny. Musíte se rozhodnout, jestli to necháte být nebo přebrepnutí nějakým způsobem opravíte. Jsou však zásadní přeřeky, které opravit musíte, protože by pak byla informace úplně znehodnocena apod.

Nejčastěji se jedná podle Tomáše Drahoňovského o formulační chyby, přeřeky apod., kterých se nevyvaruje nikdo. Další chyby mohou být technického rázu, které nemá moderátor šanci ovlivnit. Jedná se například o situace, když vypadne čtecí zařízení, vypadne příspěvek, nejsou přítomni hosté a není tam ani další redaktor, takže to zbývá jen na moderátorovi.

Vyhodnocení: Daniel Takáč a Tomáš Drahoňovský jsou zajedno, že nejčastější chybou při moderování jsou přeřeky, které ale nejsou nejhorší chybou, pokud nějakým způsobem nepoškozují řečenou informaci. Za základní chybu považuje Jakub Železný, když v rozhovoru a samotné otázce postrádá zmíněnou přidanou hodnotu, která by u těch kvalitních moderátorů měla být samozřejmostí. Tomáš Drahoňovský ještě doplnil, že v některých případech v rámci pochybení techniky může právě moderátor svým vstupem zachránit situaci.

Jak by podle Vašeho názoru měl vypadat vztah mezi moderátorem a respondentem - hostem?

Tomáš Drahoňovský si myslí, že by respondent měl přicházet na vysílání v dobré psychické a fyzické pohodě. Dle něj v podstatě existují dva typy respondentů. Jedním typem jsou například politici a druhý typ je charakterizován odborníky. Když dělá

moderátor rozhovor s politikem, tak nastupuje tzv. konfrontační rozhovor, když se z politika snaží dostat i informace, které měly původně zůstat skryté. To je však vlastní podstatou novinářiny. Jiný charakter rozhovoru vedete s odborníkem, snažíte se spíše naslouchat, zjistit to nejzajímavější a najít nějaké „senzace“, které divák ještě neměl tu šanci někde jinde zjistit. Každý tento respondent samozřejmě vyžaduje úplně jiný typ otázek. Přesto by měla být otázka krátká, výstižná a nejlépe, aby začínala a končila ve stejném tématu.

Daniel Takáč bere respondenta jakožto osobnost, ale obecně určitě platí, že čím je člověk komunikativnější, tím se ten rozhovor vede a dopadá lépe. Moderátor musí reagovat na to, jak respondent odpovídá, ale nesmí ho nechat, aby on si vedl ten rozhovor. Musí zvážit, když začne respondent rozhovor odvádět stranou, jestli je dobré v tomto směru pokračovat nebo se vrátit k původní podstatě otázky. Pokud ano, musí mít moderátor dostatek podkladů a znalostí. Pokud je ve studiu více recipientů, tak takto odbočit od tématu budou chtít potom všichni. Takže je dobré to zvážit pečlivě, protože jinak se rozhovor tématicky rozpadne. Samozřejmě je otázkou, o jaký typ rozhovoru jde. U profilového rozhovoru o určité osobnosti se víceméně nabízí, že necháme člověka mluvit o něčem dle jeho názoru zajímavém.

Podle Jakuba Železného moderátor potřebuje v zásadě jedinou věc. Dostat z hosta tu informaci, kterou z něj potřebuje dostat. Musí využít své schopnosti a dovednosti, aby dokázal položit otázku s přidanou hodnotou. Moderátor je pro Jakuba Železného ten, který rozhoduje o tom, jaké otázky se budou klást a co se bude probírat. Host neurčuje témata, ale moderátor. Tak to bylo a mělo by tomu tak být vždycky.

Vyhodnocení: Tomáš Drahoňovský dělí respondenty do dvou skupin na politiky a odborníky a tvrdí, že ke každé skupině musí moderátor přizpůsobit koncepci celého rozhovoru. Daniel Takáč recipienty nijak nedělí, ale upozorňuje na možnost, že budou chtít odbočit od tématu. V tom případě si musí moderátor pečlivě rozmyslet, jestli to dovolí nebo ne. Jakub Železný naproti tomu vyzdvihává, že nejdůležitější je dostat z respondenta tu podstatnou informaci. V zásadě mají všichni moderátoři svoji pravdu, ale v tomto případě nenastala jednoznačná shoda v jejich názorech.

Kterého moderátora z rozhlasového i televizního prostředí byste označil za nejlepšího (profesionála)?

Daniel Takáč uvedl jako profesionálního moderátora Daniela Stacha, který je velice učenlivý a šikovný. Nepracuje v České televizi příliš dlouho, ale velmi rychle se do práce zapojil a zorientoval se. Myslí si, že je to člověk s obrovskou budoucností.

V České televizi považuje Jakub Železný za velmi dobrého moderátora Daniela Takáče, který splňuje všechny předpoklady, o kterých se v odpovědích na předchozí otázky zmiňoval. Určitě i své kolegyně v Událostech Danielu Písařovicovou a Marcelu Augustovou považuje za špičkové moderátorky. Také určitě Daniela Stacha, který profesně roste. Pak i Terezu Kručinskou, která má již kus cesty za sebou. Dlouhodobě však za nejlepšího moderátora u nás považoval Danielu Drtinovou a svůj názor nezměnil ani po jejím odchodu z České televize.

Za svůj moderátorský vzor Tomáš Drahoňovský dlouhodobě považuje Daniela Takáče. Je podle něj chytrý, velice příjemný a tak, jak působí na obrazovce, se chová i ve skutečnosti. Má obdivuhodnou vědomostní základnu a jeho způsob zpravodajského moderování je jedinečný. Dále uvedl i Davida Borka, který se žádným způsobem na jakékoliv vysílání nepřipravuje. I on má rozsáhlé vědomosti, které mu pro práci moderátora postačují a tak se nemusí nijak zvlášť připravovat. Pak jistě i Daniel Stach, protože je schopný vést hodinový rozhovor s předním odborníkem na molekulární fyziku, a to celé v angličtině.

Vyhodnocení: Všichni tři moderátoři se naprosto shodli, že Daniel Stach má jednoznačně v televizním prostředí budoucnost. Za pár let bude jedním z hlavních představitelů moderního směru moderování u nás. Jakub Železný s Tomášem Drahoňovským se navíc porozuměli v tom, že za nejlepšího moderátora lze v současné době považovat Daniela Takáče.

Jaké jsou nové metody, které využívá rozhlas nebo televize a jak ovlivňují moderátora?

Podle Jakuba Železného je Český rozhlas především díky práci pana magistra Píchy, který je velkým průkopníkem v oblasti nových médií, v internetových aplikacích a platformách, velmi napřed. A s tím souvisejí i práce moderátorů, kteří jsou nuceni s novými komunikačními médii držet krok. Za televizi jmenoval např. virtuální studio, používání dotykových obrazovek a samozřejmě i možnost spolupodílení neprofesionála na vysílání. Pokud se to týká přímo moderátorské profese, tak je to větší variabilita a schopnost moderovat z jakéhokoliv místa.

Daniel Takáč si myslí, že takovým již ustáleným prvkem v televizi je, ale nebyvalo tomu tak vždy, že se moderátor spojí s respondentem přes televizní trasu. Je obrazově kvalitní, zvukově kvalitní a navíc bez zpoždění, což považuje za velice důležité. Nově se půjde přímo do vysílání spojit s kýmkoliv a odkudkoliv prostřednictvím rychlé mobilní sítě. Dále pak, když se spojí práce moderátora a diváka, který pořídí záznam nějaké důležité události na mobilní telefon a toto video se hned zařadí do vysílání. Je to výhodné zejména kvůli rychlosti, než se tam dostane televizní technika. Vždy je třeba zvážit konkrétní situaci a tomu odpovídající využití technických prostředků.

Hlavní novinku Tomáš Drahoňovský vidí v tom, že je počítač přímo spojený s režií. Vezměte si například záběry z místa události, které někdo dal na sociální síť, a jedním stisknutím se pustí do vysílání. Nyní vyzkoušeli první přenos přes 4G, přes tu nejrychlejší mobilní síť. Prostřednictvím ní se dá udělat vstup téměř odkudkoliv v kvalitě srovnatelné s televizním vysíláním pomocí jedné nebo druhé přenosové technologie přes přenosový vůz. Je tomu potřeba jen notebook a SIM karta. Za mezistupeň považuje mezi přenosovým vozem a právě notebookem považuje přenosový batoh. Což je ve skutečnosti opravdu batoh o objemu asi 60 litrů, který v sobě má třeba patnáct SIM karet a kouká z něho spousta antén. Prostřednictvím něj se zajišťují přenosy ještě nyní.

Vyhodnocení: Daniel Takáč a Tomáš Drahoňovský se shodli, že za nový prvek lze určitě považovat navázání spojení do vysílání před nejrychlejší mobilní sítí 4G, a to

odkudkoliv. Názor všech tří moderátorů je totožný v tom, že již nyní se na obsahu vysílání podílí recipient sám, a to prostřednictvím sociální sítě, nějaké aplikace nebo jiným způsobem. Jakub Železný ještě zdůraznil pokrok rozhlasu v používání internetových aplikací oproti televizi.

Jaká nová média se v rozhlase a televizi používají?

Ze svých zkušeností získaných v rozhlasovém prostředí je Alexandr Pícha přesvědčen, že novinkou v rozhlase je implementace systému DAB. Což je digitální rozhlasové vysílání, které technologicky funguje již asi dvacet let, ale v Českém rozhlase se zavádí až nyní. Jeho novost spočívá v tom, že naprostá většina soukromých stanic takto zatím nevysílá. Relativně nové vysílání je i vysílání na médiích, kde Český rozhlas provozuje živé vysílání od roku 2007 a od roku 2011 na platformě společnosti Play.cz. Největší novinkou z tohoto pohledu je vysílání na mobilní aplikaci iRadio, ve které jsou všechny stanice Českého rozhlasu a jako jediní poskytují přes mobilní aplikace přístupy do audioarchivu. Od začátku t.r. spustili i novou desktopovou aplikaci pro počítače a laptopy, která zjednodušila poslech přes internet, protože k nim stále nejvíce přistupují lidé z těchto zařízení. Další novinkou je využití sociálních sítí, kde zveřejňují nejzajímavější informace. Jmenovitě se jedná o Facebook, Twitter a Google +; jejich prostřednictvím se mohou potenciální posluchači dostat až na oficiální webové stránky Českého rozhlasu. Český rozhlas má mj. exkluzivní účet na Youtube, kam naposledy přidal dvanácti minutový film Bitva o Rozhlas.

Podle Filipa Černého se využívají nové technologie pro tok informací dvěma směry - jako zpětná vazba od diváků a jako distribuční kanál pro obsah vytvořený samotnou televizí. První případ může demonstrovat na pořadu Hyde Park, který sbírá dotazy a reakce diváků a vzápětí je zapojuje do vysílání. Pro zpravodajský kanál ČT24 je velmi důležitým zdrojem také prostor sociálních médií. V případě událostí, které se vyvíjejí rychle, v reálném čase a je možné je sledovat, slouží účty např. na Facebooku, Twitteru, Instagramu jako možný zdroj nových informací. Tento postup však klade nové požadavky na ověřování informací – Česká televize musí zapojovat více redaktorů do rešeršních činností fact-checking. Jedná se o monitorování, dohled a odkrývání skutečnosti, tj. jestli jsou zveřejněná fakta pravdivá či nikoliv a jak již bylo zmíněno,

tuto kontrolu provádějí samotní redaktoři. Nejnověji se bude pracovat s účty na Twitteru, které umožňují live streaming z telefonu libovolných svědků (prostřednictvím aplikace Meerkat atd.). Rovněž diskuze v sociálních médiích jsou důležitým zdrojem pro zpětnou vazbu a korekci případných chyb ve vysílání. Velice se jim osvědčily mobilní aplikace. Pokud se týká hardware, pak se cíleně jedná o nasazování technologií pro jednodušší a levnější streaming záběrů. V podstatě jde o zařízení, jež využívá pro posílání videa z terénu rychlý mobilní internet atd. Nová média se nejvíce používají v debatních pořadech a kontinuálním vysílání a také online zpravodajství na www.ct24.cz.

Filip Černý ještě podotknul, že se ve vysílání televize neosvědčilo používání iPadu pro živé přenosy z regionu, osvědčilo se však používání zmíněných přenosových batohů, které díky sadě SIM karet dokážou trasování záběrů i z míst, kde existuje pouze 3G připojení. Rovněž se osvědčil satelitní telefon pro připojení z míst válečných konfliktů, dále se osvědčil Facebook jako nová platforma distribuce online zpravodajství ČT24, osvědčily se i mobilní aplikace k témuž a k šíření živého streamu vysílání ČT24. Díky těmto novinkám se České televizi daří neztrácet mladší publikum.

Vyhodnocení: Názor Alexandra Píchy a Filipa Černého se překrývají v tom, že mezi současné nové technologie, které se v rozhlasu a televizi používají, bezpochyby patří příspěvky na různé sociální sítě jako je Facebook, Twitter, Instagram a Google+ doplněné o komunikaci moderátorů a uživatelů sítí i při samotném vysílání. Dále pak obě média provozují nové mobilní aplikace pro poslouchání hudby nebo sledování obsahu televizního vysílání. Do rozhlasového vysílání Alexandr Pícha zařadil i novou desktopovou aplikaci pro počítače a laptopy a jako čerstvou novinku brzy zprovozněné digitální vysílání rozhlasu. A Filip Černý do televizního vysílání sběr záznamových videí od účastníků Twitteru.

Jakým způsobem jsou moderátoři školeni pro práci s novou technologií?

Alexandr Pícha říká, že v rozhlasu není spojena práce moderátorů a redaktorů s prací na nových médiích a z toho důvodu nejsou nijak zvlášť školeni. K tomu je určené Centrum Nových médií, které vlastními zaměstnanci zajišťují multimedializaci rozhlasového programu. Přidávají do audioarchivu hlavní pořady jednotlivých

rozhlasových stanic, vytvářejí články, fotogalerie, doprovodný materiál atd. Zatím není moc případů, i když některé existují, že by si sami redaktoři nebo moderátoři napsali článek do webového systému. Spíše informace pošlou web editorovi, který článek napíše. V budoucnu se počítá s tím, že se moderátoři a redaktoři zapojí do vytváření multimediálního obsahu, ale zatím tomu tak není.

Podle Filipa Černého má Česká televize vlastní vzdělávací útvar, které organizuje příslušné kurzy. Každé nové technologii a jejímu nasazení předchází proces testování s následným proškolením lidí. Pro novinářskou práci se sociálními médii je k dispozici odborník v oddělení Nových médií České televize, který je schopen průběžně určovat strategii pro maximální zásah publika. Takto například probíhalo i školení sportovních redaktorů pro práci s Twitterem.

Vyhodnocení: Práce moderátorů s novými médii je v rozhlasu a televizi rozdílná. Podle Alexandra Píchy ve většině případů vytvářejí obsah na sociálních sítích a webu pouze jednotliví web editoři. Moderátoři ani redaktoři se nezapojují a z toho důvodu u nich neprobíhá žádné školení. Podle Filipa Černého je to v televizi přímo naopak. Všichni zaměstnanci, kteří s novými médii přijdou do kontaktu, projdou jednotlivými kurzy. Z toho důvodu vznikl samotný vzdělávací útvar a v oddělení Nových médií pracuje odborník, který poskytuje případné rady a pomoc.

V čem konkrétně spatřujete budoucnost nových technologií ve vysílání?

Alexandr Pícha na základě svých zkušeností z rozhlasu a pobytu ve Spojených státech amerických má za to, že Český rozhlas je v porovnání s tamějšími lokálními rádii a s většinou celoplošných rádií technologicky výše. Liší se i v tom, jakým způsobem používají sociální sítě, mobilní aplikace a tak pod. To však dost často souvisí s národní povahou nebo zvyklostmi toho kterého státu. V ČR není tak úspěšný Twitter, ale Facebook, který třeba už ve Spojených státech i jinde byl překonán aplikacemi typu WhatsApp nebo Instagram. V čem je třeba Česká republika obecně pozadu za Západem, je responzivní design. V současné době nemá žádné rádio v České republice na svém webu responzivní design, a to ani Český rozhlas. Responzivní design úžasně zjednodušuje, jakým způsobem poskytnete web pro mobily a tablety. Pokud se jedná

o vizualizaci rozhlasu, tak Český rozhlas si tímto prošel kolem r. 2005 – 2006. Vize byla tehdy taková, že se rozhlas začne přibližovat televizi a obě média spolu postupně splynou. Nestalo se to nikde na světě, protože když se rádio moc vizualizuje, tak přestává být rádiem. Úspěšnost rádia i do budoucna spočívá hlavně v tom, že se na něj nemusíte dívat. Inteligentní vizualizací se má na mysli, že se vytváří ke všem pořadům popisky, které jsou pak vidět v přehrávači nebo mobilní aplikaci. Například vidíte fotku moderátora, který právě mluví a i vizualizaci daného pořadu. Doprovodná služba znamená, že když kliknete na fotku moderátora, tak se dostanete na jeho osobní profil na webu, a když si kliknete na pořad, tak jste na stránkách pořadu atd.

Filip Černý je přesvědčen, že budoucnost spočívá ve stále častějším využívání občanské žurnalistiky. Má tím na mysli otázku obsahu vysílání, který vzniká přímo u diváků a v jejich mobilních zařízeních - video svědectví, stanoviska, zapojení do vysílání apod. Budoucnost vidí v nekontinuálním vysílání, které si divák volí na internetu jako video na „vyžádání“, a to včetně aktuálního zpravodajství. Budoucností je i streaming videoarchivu České televize, tzn., že mladší diváci již nebudou konzumovat obsah v televizi a při sledování večerních zpráv. Zvolí si svůj čas i pořad a zhlédnou ho přes internet ve svém tabletu. A na stejném místě se pustí i do diskuzí s jinými uživateli nebo se o obsah podělí s přáteli.

Vyhodnocení: V tomto případě jsou názory obou odborníků na techniku rozdílné, což potvrzuje i odlišnost obou médií. Alexandr Pícha vidí budoucnost v responzivním designu, v četnosti a druhu používání sociálních sítí a v ještě větší míře vizualizace, ale stále jen jako doprovodný prvek k samotnému rádiu. Když na základě svých zkušeností porovnal vysílání Českého rozhlasu a rádií ve Spojených státech amerických došel k závěru, že Český rozhlas je na lepší technologické úrovni. Filip Černý vidí jako budoucnost televize občanskou žurnalistiku, kdy divák již nebude sledovat klasické televizní vysílání, ale bude se na něj dívat prostřednictvím internetu.

6.4 Závěry výzkumu - shrnutí

1. Rozdíl mezi moderováním v rozhlasu a televizi spočívá především v tom, že rozhlas nemá vizuální stránku.
2. Nejdůležitější vlastnostmi moderátora je přehled o aktuálním dění, výborné komunikační a rétorické schopnosti, sebevědomí.
3. Moderátor v rozhlasu má lepší podmínky pro přípravu, jelikož se kdykoliv může podívat do podkladů nebo počítače, aniž by byl spatřen posluchačem.
4. Nejčastější chybou v moderování jsou přechyby, v případě jeho závažnosti musí nastat okamžitá oprava.
5. Respondenta je potřeba v rozhovoru vést a co nejvíce vytěžit.
6. Za nejlepšího moderátora současnosti považován Daniel Takáč – do budoucna Daniel Stach.
7. Zapojit recipienta do vysílání s preferencí nových způsobů spojení - nejrychleji přes mobilní síť.
8. Mezi nové technologie v rozhlasovém a televizním vysílání pokládají využití sociálních sítí, mobilních aplikací a internetu vůbec.
9. Pro práci s novými metodami a prvky jsou v televizi moderátoři školeni, v rozhlasu nikoliv – mají odborné pracovníky.
10. Možnost dalšího rozvoje je spatřována u rozhlasu v responzivním designu, u televize v občanské žurnalistice.

ZÁVĚR

Za zásadní přelom moderního vývoje mediální sféry považuje autorka práce dva momenty. Prvním, dalo by se to nazvat „mezinárodním“, je závratný a neutuchající rozvoj informačních technologií, který nezpochybnitelně podmiňuje jakýkoliv rozkvět v této sféře. V případě druhého, „vnitrostátního“, lze jednoznačně vypíchnout uvolnění politické a společenské atmosféry po roce 1989. Tato změna po tzv. Sametové revoluci poskytla možnost zavést demokratické principy i do této oblasti. Na druhou stranu však vznikl (u některých) dojem, že je zde dovoleno v podstatě vše.

Tato bakalářská práce si kladla za cíl konkrétní analýzu moderátorské činnosti a vymezení rozdílů mezi prací rozhlasového a televizního moderátora. V neposlední řadě i popsat a analyzovat nové prvky a metody – ruku v ruce s technickým pokrokem postupně se projevujícím v celé oblasti mediální sféry. Na základě této bakalářské práce lze konstatovat, že byly splněny všechny cíle, formulované v její úvodní části.

Z toho důvodu, že v oblasti rozhlasového a televizního vysílání jsou veřejnoprávní instituce v čele využití technických vymožeností oproti soukromým stanicím, je bakalářská práce v některých svých částech více zaměřena na ně. Jejich vysílání je technologicky vyspělejší, i když jsou financovány koncesionářskými poplatky a ne ze soukromých zdrojů již v úvodu zmíněných magnátů. Proto si autorka práce vybrala ty největší vysílací instituce, které jsou na této špici – Český rozhlas a Českou televizi.

Na základě již uvedených rozhovorů, provedených v rámci praktické části práce, si ověřila, že práce televizního moderátora je náročnější než činnost moderátora rozhlasového. I když jsou dílčí úkony mnohdy stejné, televize, díky svým určitým specifikům daných „obrazem“, tedy vizuálním charakterem svého vysílání, vnáší do procesu moderování, resp. jeho přípravy a především jeho průběhu další činnosti. Ty vyplývají i z aplikace nových metod či prvků technické povahy.

Řada moderátorů začínala v rozhlase a poté přešli na obdobné pozice do televizního vysílání, přičemž tento přechod v rámci své kariéry považují za krok vpřed. Na druhou stranu existují i moderátoři, kteří se nějakým způsobem „vracejí“ do práce v rozhlase. Práci v televizi však pokládají za prvořadou.

Dodržování základních pravidel moderování i rétoriky, a v této bakalářské práci zmíněné vhodné schopnosti a vlastnosti moderátorů, jasně zlepšují orientaci recipientů ve vysílání a umožňují jim aktivní zapojení do vysílání. Tím je přitahují k přijímači a zvyšují míru poslechnovosti, resp. sledovanosti stanice. A o to jednotlivým provozovatelům jde především, neboť úspěchy na poli měření sledovanosti přinášejí určitý profit; přímo vyšší výnos např. z reklamy, nepřímo pak posílení svého vlivu.

Modernizace médií obecně, resp. jejich konkrétní využití při zkvalitňování vysílání daného média a současné hledání efektivních metod dalšího získávání recipientů bude v České republice podle názoru autorky práce nadále progresivně pokračovat pod vlivem konkurence na trhu. Reálně lze předpokládat, že na tomto trhu dojde k dalšímu přerozdělení vysílacích práv a tím i k možnému přetahování těch nejkvalitnějších moderátorů. To již v některých případech probíhá.

Srovnávací studie – provedený výzkum mj. umožnil autorce práce se detailně zorientovat v mediální problematice, a to jak v utřídění jednotlivých pojmů včetně technického názvosloví, tak i blíže poznat prostředí moderátorského a technického zázemí konkrétních dvou médií. A to především díky rozhovorům, patřících do kvalitativní metody, které se podařilo získat od pěti důležitých osobností z řad rozhlasové a televizní žurnalistky, zpravodajství a informačních technologií. Všichni jednoznačně položili důraz na aplikaci rozsáhlých možností internetu do celkové koncepce vysílání.

Svým vstřícným a korektním chováním jí umožnili dále proniknout do oblasti, o kterou se dlouhodobě zajímá. Navázala tak řadu kontaktů a věří, že je v budoucnu bude moci lépe vytěžit při své příští práci.

Autorka této bakalářské práce při svém výzkumu získala i další poznatky a náměty, které je možné blíže rozpracovat do větší hloubky či větší šíře. Kupříkladu popsat vliv expertů na mediální problematiku (od mediálních poradců až po krizové mediální manažery) na základě rozhovorů s nimi. A případně i toto téma rozvést např. v praktické části na kvantitativní výzkum provedený dotazníkovým šetřením, a to s cílem zjistit, jak třeba samotní recipienti vnímají použití nových prvků a metod ve vysílání, jestli je vítají nebo nikoliv, a jak chtějí vidět budoucnost mediální sféry.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4730-288.
- BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-0868-X.
- DUSPIVA, Z. *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*. Praha: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-169-7.
- HUK, J. *Výzkum veřejného mínění a mediální publikum*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-80--7452-031-0.
- JEŠUTOVÁ, E. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-867-6200-9.
- KONČELÍK J., P. VEČEŘA a P. ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.
- KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1.
- LANGR, L. *Moderování*. Praha: VŠOH, skripta, 2005.
- MĚCHUROVÁ, A. *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-32-7.
- ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. ISBN 978-807-3312-466.
- OSVALDOVÁ, B. a J. HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3. rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-807-2772-667.
- REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8926-7.
- SKALA, V. *Světlo, barvy a barevné systémy v počítačové grafice*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. ISBN 80-200-0463-7.

STRASMAJER, V. *Historie televize v Československu I*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978.

VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-80-7452-027-3.

VERNER, P. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-807-4520-075.

VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-88-4.

ŽANTOVSKÁ, I. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-808-6723-556.

ŽANTOVSKÁ, I. *Rétorika – teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-57-0.

Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKÁ TELEVIZE. *Co je ČT :D*. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/uvod/7>

ČESKÁ TELEVIZE. *HbbTV*. [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/hbbtv/>

ČESKÁ TELEVIZE. *Hyde Park ČT24*. [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/210411058080312-hyde-park/3973-o-poradu/>

ČESKÁ TELEVIZE. *Prehistorie*. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/>

ČESKÁ TELEVIZE. *Základní informace o ČT*. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakladni-informace-o-ct/>

ČESKÝ ROZHLAS. *Základní informace*. [online]. [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/informace/informace/>

ČT24. *Televize musely ke 3D vysílání ujit kus cesty*. [online]. © 13. 4. 2010 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/veda-a-technika/86785-televize-musely-ke-3d-vysilani-ujit-kus-cesty/>

DVOŘÁK, M. *Objektiv pod lupou*. [online]. © květen 2008 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=6237:objektiv-pod-lupou-sp-414041972&catid=1691:2008-05&Itemid=148

HUBIČKA, J. *František Havel*. [online]. © 23. 8. 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/frantisek-havel--789684

HUBIČKA, J. *První hlasatelky pražského Radiojournalu*. [online]. © 7. 10. 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/prvni-hlasatelky-prazskeho-radiojournalu--789679

HUBIČKA, J. *Rudolf Dobrovolný*. [online]. © 23. 8. 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/adolf-dobrovolny--789682

LUB. *Národní třída – místo, které pohřbilo komunistický režim*. [online]. © 17. 11. 2014 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/291927-narodni-trida-misto-ktere-pohrbilo-komunisticky-rezim/?mobileRedirect=off>

MALÁ, V. *Výročí prvního rozhlasového vysílání*. [online]. © 18. 5. 2006 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publ_izurnal/_zprava/246548

SIX. *Otázky Václava Moravce vyjždí s novou grafikou i studiem*. [online]. © 30. 9. 2011 [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/137547-otazky-vaclava-moravce-vyjizdi-s-novou-grafikou-i-studiem/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: První rozhlasové vysílání	26
Obrázek 2: Druhá rozhlasová hlasatelka Zdeňka Walló.....	28
Obrázek 3: František Filipovský při prvním televizním vysílání.....	35
Obrázek 4: Bluescreenové studio	43
Obrázek 5: Virtuální studio k natáčení Otáček Václava Moravce	44
Obrázek 6: 3D grafika ve virtuálním studiu.....	45
Obrázek 7: Vzhled HbbTV České televize	46
Obrázek 8: Studio Hyde Parku.....	47

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Rozhovor s Jakubem Železným.....	I
Příloha B – Rozhovor s Tomášem Drahoňovským	VI
Příloha C – Rozhovor s Danielem Takáčem.....	XIV
Příloha D – Rozhovor s Alexandrem Píchou	XIX
Příloha E – Rozhovor s Filipem Černým.....	XXVI

ROZHOVOR S JAKUBEM ŽELEZNÝM

Jaké hlavní změny ve vývoji moderování způsobil rok 1989 (90. léta)?

Způsob moderování se výrazně změnil. Já bych dokonce řekl, že se změnil podstatně i v poslední dekádě. Bavíme-li se o moderování, tak rozhovor je ta vrcholná disciplína, na kterou je kladen čím dál tím větší důraz, a kterou moderátor osvědčuje, že je schopen vůbec moderovat. Rozhovory už dneska nejsou sledem nahodile položených, většinou uzavřených nebo polozavřených otázek, ale snažíme se a snaží se o to i kolegové v Českém rozhlase, aby rozhovor měl přidanou hodnotu.

Abychom věděli, proč se na to ptáme. Abychom věděli, že se ptáme na něco, čemu já říkám autorská otázka. Něco co není vidět na první pohled, ale něco jako když zvednu kámen a podívám se na něj z druhé strany; a z toho mě vlastně napadne ta otázka. Není to otázka důkladnější přípravy, je to spíše otázka flexibility a toho, jak ten který moderátor je schopen vyhodnotit nějakou relevantní informaci. To si myslím, že je největší posun nejenom od konce 80. let, se kterými se nemůžeme srovnávat. Tehdy neexistovalo žádné faktické moderování, a kdo bude tvrdit, že ano, tak nám lže. Ale i od těch 90. let se to hodně posunulo tímto směrem a já si myslím, že hodně pozitivním směrem.

To znamená, kdy moderátor rozhovor vede odněkud někam a kdy cítíte, že ten moderátor to má pevně v ruce. Možná vám trošku říkám něco, co bych si asi přál já sám, aby to tak bylo, ale opravdu věřím, že tomu tak je.

V čem vidíte hlavní rozdíly mezi moderováním v rozhlase a v televizi?

Pokud jde o rozdíly mezi rozhlasem a televizí, tak ten základní, který každého samozřejmě napadne, je ten banální - rozhlas nejste vidět. Takže můžete přijít neoholený, rozčuchaný a pod. To samozřejmě trochu zlehčuji. Principiálně si myslím, že způsob kladení otázek je velmi podobný, resp. měl by být velmi podobný. Na druhou stranu je však nevýhodou rozhlasu nepochybně to, že nevidíme respondenta, nevidíme, co se mu zračí v očích, nevidíme jeho překvapení z neočekávané otázky. Ale to neznamená, že by moderátor v rozhlase měl rezignovat třeba na tento způsob moderování.

Naopak má zase rozhlas tu přednost, že pokud už ho někdo poslouchá soustředěně, tak v tu chvíli i z tónu hlasu, odstínu, jeho barvy jsou poznat i jiné věci, což si v televizi obvykle

nevšimnete. Protože jak víte, tak podle některých odborníků 60, podle některých 70 a podle jiných až 80% vjemu televizního vysílání je vizuální, takže to je zase jistá výhoda rozhlasu.

Myslím si, že principiálně oba dva ty rozhovory, nebo lépe obě dvě ta moderování, a tedy i ty rozhovory, jsou rozhovory v audiovizuálním médiu, a proto k sobě mají blíže než rozhovory, které si pak předčteme v novinách. Zvláště v tom případě, že se jedná o živé vysílání.

A ještě nějaké výhody a nevýhody v televizi?

Znovu opakuji, že výhodou televize je určitě to, že je to už vizuální médium, že v něm můžete uplatnit i nonverbální komunikaci. To v rozhlasu neexistuje již z podstaty věci. Rozhlasové vysílání jako nekomplexní komunikát nikdy neumožní to, co umožní televize. To je evidentní.

Jaké dovednosti moderátora v rozhlas a televizi považujete za odlišné a jaké by je měl kvalitní moderátor mít?

Na prvním místě to definuje už skutečnost, že se pohybujeme v prostředí veřejné služby. To znamená, že vám budu sdělovat svůj individuální pohled na moderování v Českém rozhlasu a České televizi. Na prvním místě by pochopitelně měl být moderátor vždycky, řeknu to velmi lidově, v obraze. Vědět o co jde, znát to téma. A teď pozor, možná to co teď řeknu, vyzní trochu kacířsky.

Příklad: Např. lidé, kteří přijdou na vysílání, trochu to teď přeženu. Těch patnáct hodin před vysíláním si něco studují, ale je to trochu takový úřední přístup a mě tak signalizuje něco jiného. Neříká mi to, že se ten člověk skvěle připravil, ale to že je tak možná obecně neinformován, ne tak obecně vzdělán. Možná ne tak denně sleduje zprávy, není tak zvědavý, aby tak pořád nasával informace, že si je musí jaksí do toho prázdného zásobníku dodatečně nasoukat, jestli mi rozumíte.

Čili být v obraze a být připraven na to téma (tím nemyslím přijít hodně brzy před vysíláním a něco si k tomu předtím předčíst). Na druhou stranu když se někdo zeptá mě osobně, jak se připravuji na nějaký důležitý rozhovor, tak řeknu, asi byste si pomysleli, ten chlap si za moje peníze v práci čte. Patrně si pořád něco hledám. Ale neměl bych rezignovat na to, že bych měl ty věci znát. Měl bych je mít někde zasunuté v hlavě a ono se vám to pak vrátí.

On vám pak třeba politik jeden nejmenovaný - zesnulý, a když mu řeknete, ale vy jste byl předsedou tří neúspěšných stran a on řekne, to není pravda a vy mu je vyjmenujete a on se děsí, jak je možný, že to víte. Vy to tam prostě v té hlavě někde máte. Takže to je bod číslo jedna. Musí vědět, o čem to je.

Za druhé tedy musí moderátor vědět, co bude říkat a o čem bude mluvit. Další věc je, že by jakkoliv neměl nikdy rezignovat na zásady správné výslovnosti, zásady ortofonie - ortoepie. Měl by mluvit spisovnou češtinou, to znamená hovorovou češtinou. Hovorová čeština není nespisovná, to je obecná čeština. Hovorová čeština, to málo kdo ví, je mluvená forma spisovného jazyka. Takže tu by měl používat v každém případě.

Bod tři je vlastně nejdůležitější. Dřív, než se naučí mluvit, by se měl naučit poslouchat. Ono to platí v jakékoli komunikaci. U partnera v komunikaci je dobré, když ho posloucháte, protože se zaprvé můžete spoustu věcí dozvědět, a za druhé vy potom sama můžete lépe zformulovat svoje myšlenky. A asi již tušíte, kam mířím. Rozdíl mezi moderátorem a hlasatelem spočívá v tom, že když moderátor uslyší skvělou odpověď na otázku číslo tři, tak naprosto rezignuje na otázky čtyři až deset, které má skvěle připravené a rozhovor vede prostě jinam. Protože právě teď slyšel zásadní informaci a dokázal si ji vyhodnotit. Dokázal si ji odposlechnout a hned na místě z ní dokázal vygenerovat novou odpověď.

Čili bod tři schopnost poslouchat a s tím souvisí i bod čtyři schopnost rychlé reakce, flexibility. To je další dovednost. A jak jsem již zmínil, potom samozřejmě schopnost vyhodnocovat informace, které přicházejí. Současně to znamená, že ještě při tom všem moderování musíte jak v rozhlase tak televizi sledovat čas, musíte vnímat, jestli třeba nedostáváte z režie nějaký pokyn, jestli se něco neděje, nebo naopak, jestli nemáte vypadlou trasu třeba odněkud z Bruselu a tak dále.

Tohle jsou tudíž věci, které neustále ten moderátor musí mít na paměti. Chápejte to jako komplex čtyř, pěti dovedností, které ten člověk musí v každém okamžiku toho svého moderátorského výkonu umět aplikovat a je úplně jedno, jestli je to v televizi nebo rozhlase.

V čem může být rozdíl v přípravě moderátora v rozhlase a televizi?

Já si myslím, že ten rozdíl není moc velký. Ale obrovská výhoda rozhlasu je, že moderátor v rozhlase, který má před sebou monitor počítače, tak se do něj kdykoliv může podívat. Může si tam něco hledat, což moderátor v televizi většinou během rozhovoru nemůže. Ano, máme sice čtecí zařízení, ale z toho otázky převážně nepokládáme. Otázky má ten člověk většinou napsané na papíře nebo je má na čtecím zařízení a zároveň je má i v hlavě a nemůže většinou udělat to, co ten moderátor v rozhlase. Neříkám, že příprava rozhlasového moderátora by měla být méně precizní. Myslím, že je to spíš odpověď na tu první otázku. Že ta výhoda toho rozhlasového moderátora je v tom, že i během toho výkonu může si třeba ještě něco dohledávat, co už ten televizní moderátor nemůže.

Jaké jsou nejčastější chyby moderátora v rozhlasu a televizi?

První je, že moderátor neposlouchá, co hosté říkají. Druhá určitě v tom, že když slyším ten rozhovor, tak tam chci mít přidanou hodnotu. Chci slyšet moderátora, co on do toho vnesl. Neměl by pokládat otázky, na které všichni znají odpověď. Tento typ otázek je pro mě velmi častou chybou a snažíme se s nimi pracovat. Ta otázka musí mít přidanou hodnotu, takže je žádoucí ji nějakým způsobem přeformulovat.

Mohou to být i výslovnostní chyby jako důraz, který není na předložce, je už chyba. Poslední dobou se často potýkáme s tím a slýchám to i v rozhlasu i v televizi, že třeba, když nějaký kolega nebo kolegyně předávají někomu slovo, tak chce třeba říct, že na místě je Zdeněk Novák, ale řekne na místě je „Zdeněk“ Novák. Tak to je chyba, protože nositelem té informace a toho rozdílu je ten Novák a ne ten Zdeněk. A navíc to má tu nevýhodu, že to pak vypadá, že když je na místě Zdeněk Novák, tak bude na místě za chvíli i Karel Novák. Důrazy na křestní jméno, to je taková aktuální chyba z poslední doby. Nevím, proč se to objevilo.

Myslíte si, že může moderátor vést hosta a do jisté míry ho ovlivnit?

Moderátor je tam od toho, aby vedl ten rozhovor. Pravda, úplně nejhorší věta, kterou může moderátor říct je, „Otázky tady kladu já“. Když použije takovouto autoverifikační pomůcku, jak já říkám. Jednou v životě jsem to udělal a s prominutím bych si v tu chvíli nafackoval. To totiž musí být zřejmé již z podstaty věci, že otázky tady klade ten moderátor. To je nezpochybnitelná zásada, že od toho je tam ten moderátor. Moderátor je ten, který rozhoduje o tom, jaké otázky se budou klást a co se bude probírat. Od toho tam není ten host, host neurčuje témata, ale moderátor. Tak to bylo a mělo by tomu tak být vždycky.

Moderátor potřebuje v zásadě jedinou věc. Dostat z hosta tu informaci, kterou z něj potřebuje dostat, aby naplnil tu veřejnou službu, kterou dělá. A od toho tam je. A je to ta jeho schopnost a dovednost, aby dokázal položit tu otázku s tou přidanou hodnotou tak, aby ta otázka opravdu obsahovala - ne názor toho moderátora - ale jeho schopnost toho moderátora utříbit teze, které třeba někde slyší. Najít tam to téma.

Jaké jsou nové metody, které využíváte v rozhlasu a jak ovlivňují výkon moderátora?

Pokud vím, tak Český rozhlas šel v těch internetových aplikacích a platformách velmi napřed. Myslím, že byl napřed i před Českou televizí, protože pan magistr Pícha, který je strašně velkým průkopníkem těchto technologií, tak vím, že už před mnoha lety, když ještě neexistovaly takové ty různé sítě a platformy, tak on to velmi prosazoval. Myslím si, že v

tomhle je ten rozhlas velmi vepředu. A i ti moderátoři v rozhlase musí s novými komunikačními médii držet krok.

Jaké jsou nové metody, které využíváte v televizi a jak ovlivňují výkon moderátora?

Mohu jmenovat např. virtuální studio, více práce s těmi dotykovými obrazovkami a samozřejmě průnik možnosti, aby neprofesionál se spolupodílel na něčem, co podle mě vyžaduje jisté profesionální schopnosti. Tím vůbec neříkám, jedno jediné slovo vůči takzvané občanské žurnalistice. Naopak. Že dostaneme záběry z nějakého místa, které někdo pořídil na špičkový mobilní telefon, je skvělá věc. Mluvím spíš o tom, co už Alvin Tofler nazval před skoro 40 lety jako „prozument“, že producenti a konzumenti obsahu jsou titíž. Narážím tím, což jste jistě pochopila, na takzvané interaktivní pořady, kde ta brána, to síto jako by nebylo. A já si právě pořád myslím, že by tam být mělo, protože pak se nám do toho veřejného prostoru můžou dostat názory, před kterými by se demokracie měla umět účinně bránit.

Pokud se to týká té naší profese, tak je to větší variabilita, schopnost se opravdu někam postavit, třeba i na letištní plochu a odmoderovat to z letištní plochy nebo z Hradčanského náměstí nebo volebního studia. Toto jsou spíše ty lidské faktory, které jsem zmínil, ne technologické.

Kterého moderátora z rozhlasového i televizního prostředí byste označil za nejlepšího (profesionála)?

V České televizi považuji za velmi dobrého moderátora Daniela Takáče, který splňuje všechny ty předpoklady, o kterých jsem hovořil. Určitě moje kolegyně v Událostech Daniela Písařovicová a Marcela Augustová jsou pro tu profesu, kterou dělají, špičkové moderátorky. Také určitě Daniel Stach, z toho mám velikou radost, že hodně profesně roste. Pak Tereza Kručinská, která již obrovský kus cesty ušla dopředu. Jinak se přiznám, že já jsem dlouhodobě za nejlepšího moderátora u nás považoval Danielu Drtinovou a nezměnilo se to ani po jejím odchodu z České televize.

Moderujete raději v rozhlase nebo v televizi?

Tak to skutečně nemohu zodpovědně říci. Je to skutečně tak, jako byste se ptala, jaké dítě má ten rodič raději. Každé je to něco jiného.

ROZHOVOR S TOMÁŠEM DRAHOŇOVSKÝM

Jak probíhá / vypadá moderování v televizi? (celý průběh)

Bude se bavit hlavně o denním kontinuálním zpravodajství z mé pozice jako moderátora. Kontinuální zpravodajství je vlastně čtyř hodinový blok, který je rozdělený na dvě poloviny po dvou hodinách. V České televizi začíná tento tzv. kontinuál v deset dopoledne a končí v šest večer. Střídají se na něm pravidelně dva moderátoři po dvou hodinách. Nejlepší přípravou na toto zpravodajství je sledovat všechno. Sledovat kontinuálně zpravodajské dění, trochu se však vlastně zajímat o téměř všechno. Snažit se vstřebat co nejvíce zdrojů, protože během vysílání vás nesmí překvapit vůbec nic. V okamžiku, když řeknou, přijde host k tomu a k tomu tématu a bude tu už za deset minut, tak opravdu za tu dobu se nedokáže připravit nikdo k oboru, který nikdy neviděl. Takže fakticky musíte mít nějaký osobní vědomostní základ, se kterým do toho jdete, a to je současně i nejlepší příprava na moderaci tohoto typu.

Tak to tedy probíhá potom i ve studiu. Dvě hodiny sedíte, vodí vám tam lidi a mluvíte a mluvíte, ptáte se a ptáte se. Přičemž jediné, co víte bezpečně je, že každou půlhodinu přichází přehled zpráv. Tam je osobnostní vklad moderátora minimální. Protože je to napsané od tzv. zpravodajské směny, což jsou vlastně začínající redaktoři, kteří to píšou pro studio - moderátora. Napíšou samotná těla reportáží a na vás je vlastně jen, abyste je ve studiu přečetla.

Mimochodem je také docela podstatný rozdíl oproti hlavní zpravodajské relaci a právě kontinuálním vysíláním. Protože když děláte hlavní zpravodajskou relaci, tak pravidelně máte třeba několik hodin na přípravu a cizelování, aby zkratka všechno sedělo, bylo to krásné a krásně jste to pak přečetla. Během toho kontinuálu na tu přípravu nemáte několik hodin, ale několik vteřin a někdy ani to ne. Což už samo o sobě může být pro určitou skupinu lidí hodně stresující moment.

Dalším momentem je skutečnost, že kolikrát ani nevíte, jaký host tam přijde. Vy dostanete od dramaturgů den předem kolem šesté hodiny večer soupis předpokládaných hostů, kteří se v tu chvíli budou zvat. Někdy to vyjde stoprocentně, někdy to nevyjde a někdy ani oni sami nevědí, co ten den přinese. Takže se kolikrát stane, že vám přijde jeden host z „papíru“, takže si připravíte v pohodě jedno téma, ale zároveň víte, že těch témat bude třeba patnáct. Takže zbytek se musí nějak dát dohromady. Když nějaký host vypadne, telefonuje se jiným. A na to

je tým lidí venku, mimo vlastní zpravodajské studio. Jsou to kolegové, kteří sedí za moderátorem zády, kolem kulatého stolu na ČT24 a moderátor se s nimi dorozumívá čistě jen přes režii. Oni mu však mluví do ucha, a když je nějaká aktualita, tak houknou „Tak teď prostě bude tohle.“ Což se právě během nějakého speciálního vysílání děje velmi často. Pro moderátora to znamená, že už se nemůže spoléhat na původní scénář, který během klasické relace má standardně před sebou na počítači, kde obvykle vidí, která reportáž bude následovat, jaký pořad přijde. Ale v okamžiku, když začne speciální vysílání, tak se většinou do toho scénáře ani nekoukáme, protože nám režisér jenom hlásí „Máme tam na živý vstup toho a toho z toho a toho místa, až budete chtít, běžte na něj“. Teďka je již jenom na mně, co s tím udělám.

Buď můžu mluvit, můžu např. shrnout informace, které známe. Zároveň mohu pracovat s online zdroji, které mám před sebou: Twitter, zpravodajské servery, online přenosy a agentury. To jsou čtyři okna, která mám před sebou otevřená celou dobu. Nebo z nich čerpám nějakým způsobem, jakoby z toho stavím to vlastní zpravodajské dění, které je vidět ve studiu, anebo mi přesně režie hlásí, co v tuto chvíli můžeme dělat. Což může být přesně redaktor někde jinde, připravený odborník na telefonu, host ve studia a víceméně další vstupy se už tak moc nedělají. Občas přijde ještě třeba kolega, který sleduje těch zdrojů ještě více. Je to prostě redaktor, který má svoje okénko, sedí na notebooku a hledá tam všechny možné místní i zahraniční zpravodajské zdroje. Když už mi poněkud dochází dech, tak se ho zeptám, co ví dalšího on a pak zase deset minut já. Nastanou však i situace, kdy si takto posíláme ping-pong třeba půl hodiny, bez hostů a žádných dalších informací jen sami dva. Což ovšem nebývá zvykem.

Všeobecně se říká, že kontinuální moderace je jednou z fyzicky a psychicky nejnáročnějších disciplín moderování. Takže má určitě svoje specifika oproti např. vedení rozhovoru v pořadech jako je Interview ČT24, kde se vede obvykle s jediným respondentem rozhovor, který musí být od začátku nějak dramaturgicky vystavěný. Dochází i k nějaké pointě a nejlépe i získání nějakých nových informací. To však v tomto případě není úplně naše primární poslání. Naše primární poslání je zjistit klasický zpravodajský čtyřlístek-pětílístek. Co, kdy, kde, kdo a jak.

Jaké dovednosti by měl mít moderátor?

Už jsme se zmínili předtím, že moderátor musí být absolutně připravený i na to, o čemž si myslí, že nebude zrovna potřebovat. Pokud sledujete zpravodajství jako takové, tak víte, že je tam několik tzv. trvalek, kterými jsou kontinuálně se vyvíjející události. Jsou to modelově

např. válečné konflikty, aktuální mezinárodní vztahy a pod. Takže teď, v současné době máme tři trvalky, na které se připravuji průběžně - dění na Ukrajině, Islámský stát a je to třeba Boko Haram v Africe i denní politika, která jede pořád, ale s přestávkami. Takže absolutní připravenost v tomto ohledu považuji za nezbytnou. Zároveň to chce mít bohatou slovní zásobu, bez ní by se člověk neobešel, protože jmenovitě ve studiích ČT24 je čtecí zařízení až to poslední, co potřebujete. Čtecí zařízení slouží víceméně jenom k tomu, abyste předčetla zprávy. To, co se děje mezi rozhovory s hosty, to znamená např. spojovák, zkrátka výplň, je čistě na moderátorovi. A je jen na něm, jak si s tím poradí. Musí umět zajímavě stavět věty, musí mít zmíněnou bohatou slovní zásobu, aby se pořád neopakoval v jednom kolotoči tří slov.

A podle mě, co je z toho úplně nejdůležitější a málokdo si to přitom uvědomuje, je dostatek sebevědomí moderátora. Není to tím, že moderátory dělá banda narcisistních bláznů, sebevědomí je zde nutnou podmínkou. Protože v okamžiku, když si ten člověk není jistý sám sebou, není si jistý tím, co dělá, tak spíše může způsobit jakýkoliv kiks. Jestli mohu mluvit osobně, tak vím, že když nejsem v optimální psychický pohodě, když mám jakoukoliv pochybnost, třeba během vysílání řeknu špatně slovo či mi najednou vypadne, tak už mi tam vzadu hlodá takový ten červík obav, kterého si v té chvíli vůbec nemůžete dovolit. Musíte myslet jen na ten obsah, výhradně jen na něj. Nesmíte myslet na to, jak vypadáte, jak se tváříte, jak formulujete věty. Tohle všechno tam už musíte mít. Musí to být usazené, protože ten obsah je to maximum, které vyžaduje stoprocentní pozornost v danou chvíli.

Jaké jsou nejčastější chyby moderátora?

Téměř cokoli, jako každý můžeme chybovat i my. Úplně nejhorší je nepřipravenost. To se mi vymstilo jednou a bylo to vážně šílené. Ta nepřipravenost může být jak z mojí hlavy, tak z pozice týmu, co je za mnou. Dodá mi např. špatné podklady. Když se oboje sejde dohromady, což se mi taky už stalo, tak to je pak velký průšvih. Když se to stane, tak musí moderátor donutit toho respondenta, aby mluvil co nejdéle, protože v tu chvíli získává cenné vteřiny, aby cokoliv dohledal.

Další chyby mohou být technického rázu, které nemáte šanci ovlivnit a v tu chvíli nastupuje zase váš background schovaný v hlavě. Když vypadne čtecí zařízení, vypadne příspěvek, nejsou hosti a není tam ani redaktor, tak je to prostě čistě na moderátorovi. Je to jedna velká improvizace a pravidlo zní: prostě mluv, dokud můžeš. A pak naštěstí slyšíte v uchu „dobrý, máme hosta, běž na něj“. Jinak pak existují i drobné chyby, na které lidi z vedení televize neberou moc ohled. To jsou třeba formulační chyby, přeroky a podobně, to se stane každému.

Samozřejmě moderátorovi by se to v zásadě stávat nemělo. Zároveň však všichni vědí, že mi čtyři, co děláme ty kontinuální studia, tak jsme vystaveni ohromnému tlaku a musíme formulovat takové množství vět, takové množství slov, že stručně řečeno když se jednou za hodinu přerekneme, tak se vážně nic extrémního neděje.

Jaké jsou nové metody, které využíváte v televizi a jak ovlivňují výkon moderátora?

Využívá se hodně spojení, nejen že čteme hodně z iPadu, to je víceméně počítač jako každý jiný, a je úplně jedno, jestli tedy čtete z iPadu, papíru nebo máte před sebou notebook. Hlavní novinka podle mě, která se fakticky objevuje až v poslední době, spočívá v tom, že počítač je přímo spojený s režii. Neříkám, že je to novinka posledních několika let, ale používá se v praxi zpravodajství nyní dost často. Moderátor během kontinuálního vysílání může přímo používat obrazově svoje zdroje z internetu. Máme třeba záběry z místa událostí, které někdo dal na sociální síť, a jedním stisknutím je pustíme do vysílání. Není potřeba další tým, není potřeba režie, všechno odbavuje ten moderátor z místa. Je to sice o něco náročnější, protože je to další činnost, která se k tomu dalšímu kvantu činností, které už provádí v tom studiu, přičte. Ale v zásadě si pak to vysílání tvořím sám a nepotřebuji zároveň někoho dalšího, odpadá tak mezičlánek.

Virtuální studio je podle mě již dnes přežitek. Málokdy se udělá hezky, ta technologie to taky limituje. Moderátoři tam musí chodit po nějakých značkách, aby se nedostali někam, kam nemají, protože to studio je stavěné, tak jak je. Jinak teď jsme vyzkoušeli první přenos přes 4G, přes tu nejrychlejší mobilní síť, takže vlastně v tuto chvíli se dá vstup udělat téměř odkudkoli. Normálně klasický obrazový a zvukový vstup, který má kvality srovnatelné s televizním vysíláním pomocí jedné nebo druhé přenosové technologie přes přenosový vůz. A je k tomu potřeba jen notebook a SIM karta.

A to je vlastně teď ten trend - udělat co nejčastější živé vstupy z jakýchkoliv lokalit právě pomocí těchto zařízení. Protože mezistupněm mezi přenosovým vozem a právě notebookem je právě přenosový batoh. To byl ve skutečnosti opravdu batoh, normální krosna o objemu asi 60 litrů, která měla v sobě zastrkaných třeba patnáct SIM karet a koukala z ní spousta antén. Z toho se dělávali nebo občas dělávají přenosy ještě teď, když není k dispozici kvalitnější mesenzák.

Jak jsem se již zmínil, už to nebude potřeba, protože stačí jedna SIM karta operátora a strašně rychlé data a může fungovat každý prakticky odkudkoliv. Takže to je zásadní výhoda, která zase o něco usnadňuje živé vysílání kontinuálního zpravodajského typu. Přiznám se, že dennodenně uvažuji nad tím, jak internet celkově a technologie tohoto typu vůbec takto

umožňují vysílání. Já osobně, byť jsem také mladší generace, tak si vůbec neumím představit, že by se to, co děláme my v ČT24, ve svojí podobě dělalo bez internetu. Já bych seděl a měl bych před sebou dálnopis anebo fax, ze kterého by mi lezly z agentur věci, které bych si postupně lineárně četl. To by nebylo dnes vůbec možné. Tak právě přemýšlím, jestli je to dobře nebo špatně.

Jaké vlastnosti by měl mít respondent, aby se moderátorovi v rozhlase nebo televizi s ním dobře pracovalo?

Měl by přicházet v dobré psychické a fyzické pohodě. Další věcí je ta, že nejlépe se rozhovory dělají s lidmi, kteří jsou na místě v okamžiku, když jde o nějakou aktuální událost. Mohou vyprávět o tom, co viděli a pokud tomu tak není, tak další typ respondenta je odborník, který je skutečně odborník, který o tom umí zasvěceně hovořit. Např. nezkušený odborník často řekne jen to, co by uměl říct i moderátor, protože se tomu věnuje. Třeba jako já domácí politice již osm let. Dělal jsem předtím parlamentního zpravodaje, mám z té doby svoje zdroje i kontakty. Pořád ještě pracuji v některých dnech jako reportér, abych se udržel v kontaktu s realitou. Ten tým, který je v pozadí ČT24, má extrémně dobrou základnu kontaktů a tyto „slabší kusy“ tam nejsou, ale čas od času se to stane. A to je pak většinou problém. Ne tak pro diváka jako pro toho moderátora.

Jak by měly vypadat otázky, které moderátor pokládá respondentovi?

To je dobrá otázka, nad kterou se také zamýšlím každý den. Jak by měla vypadat ideální otázka, kterou moderátor položí, aby zároveň příliš nevyčníval, nedával najevo, že on je tam ten, který ví nejvíce a zároveň dokázal toho respondenta vtlačit do konkrétní odpovědi. Důležité je možná v tento moment říci, že existují v podstatě dva typy respondentů. Jedním typem jsou například politici a druhý typ charakterizují odborníci. V okamžiku, když děláme rozhovor o státním rozpočtu, proč vypadá tak, jak vypadá právě s politikem, tak nastupuje tzv. konfrontační rozhovor, který se z politika snaží dostat i informace, které měly původně zůstat skryté. Vlastně jde o gró novinářiny. To je ta jedna věta, která to shrnuje všechno.

Jiný charakter rozhovoru však vedete s odborníkem, který přišel mluvit třeba o nějakém historickém výročí. Pak se snažíme spíše jakoby naslouchat, zjistit to nejzajímavější a vylovit nějaké „senzace“, které zkrátka divák ještě neměl tu šanci někde jinde zjistit. Každý tento respondent samozřejmě vyžaduje úplně jiný typ otázek. Většinou otázka musí být krátká, musí být výstižná a nejlépe, aby začínala a končila stejným tématem. Což se přiznám, že bývá

občas můj problém. Že se tak dlouho ptám, až najednou zjistím, že se ptám na úplně něco jiného. Takže to je opravdu špatně.

Kterého moderátora z rozhlasového i televizního prostředí byste označil za nejlepšího (profesionála)?

Budete se divit, ale jako můj vzor moderátorský byl vždycky Dan Takáč. Jednak je to strašně chytrý chlap, hrozně příjemný a tak, jak působí na obrazovce, je opravdu i ve skutečnosti. Jednak má samozřejmě úžasnou vědomostní základnu, ale zároveň jeho způsob zpravodajského moderování se vymyká úplně všemu, co je podle mě v České republice k vidění. Protože on je částečně i showman a tudíž je ohromně zábavný. Jeho způsob, jak klade otázky, se zdá být poměrně žoviální, ale přesto přesný a dokáže zkombinovat neformálnost a informační hodnotu. Což hrozně obdivuji a rád bych, aby to jednou podobně vypadalo i u mě. Ale Dan Takáč je jenom jeden.

Zároveň na druhou stranu musím říci, že třeba kolega David Borek, který na spoustu lidí, když si přečtete všemožné informační zdroje, tak působí poněkud namyšleně a přechytrale. To je zase člověk, který je chodící encyklopedie. Jak jsem zjišťoval, tak se snad nikdy předem nepřipravuje. On tam prostě jde jako čistá hlava, protože co ví, to ví a nemělo by ho nic překvapit. Tak to jsou jakoby dva odlišné typy moderátorů, kteří jsou podle mě v tuto chvíli, alespoň v rámci České televize, jako top. Ještě bych měl zmínit Daniela Stacha, který je velkým překvapením, protože je schopný vést hodinový rozhovor s předním vědcem třeba na molekulární fyziku a to ještě celé v angličtině.

Na to mohu hned navázat další otázkou. Je velká příprava při moderování spíše kladem, nebo záporům?

Je pravda, že si musíte být vědoma formátu, který děláte. Protože pokud se nestane něco speciálního, tak ten rozhovor ve studiu netrvá déle než, řekněme, deset minut. Maximálně. To už musí být, aby to bylo deset minut. Většinou je to mezi pěti a sedmi minutami.

Samozřejmě pokud to není téma, na které jste úplně nepřipravená a viděla jste ho poprvé v životě. Viz třeba mikrobiologický výzkum na jižním pólu. Na to je logicky potřeba delší příprava, ale je fakt, že na pětiminutový rozhovor podle mě nemá cenu se chystat více než půl hodiny. To už je opravdu velký deadline, protože člověku poté akorát líto ztraceného času, když zjistí, že z těch úžasných třiceti otázek, které si přichystal, použil pouze dvě.

Myslíte si, že je lepší nechat otázkám volný průběh dle kontextu, než je mít podrobně napsané?

To je kupříkladu přesně věc, co jsem zmiňoval, že jsou dva druhy respondentů, u těch politiků je to přesně tento případ. Podle mě si stačí připravit okruhy, připravit si kontext, což je to nejdůležitější. Aby moderátor věděl, že když zmíní dotyčný a, tak musíte vědět k tomu b a c, tj. co se zatím skrývá. Ale s politiky víceméně reagujete přesně na to, co oni řeknou a snažíte se z těch vět, které oni konstruuji hrozně složitě, takovým tím úřednickým způsobem, tak si z toho vytáhnout to nejzajímavější pro člověka. To však obvykle neuděláte, pokud se soustředíte čistě jenom na otázky, které si napíšete předem. Musíte reagovat přesně na jednotlivá slova, která oni pronesou. Z toho jsou pak ty nejzajímavější rozhovory.

Bohužel celá ta konstrukce studia ČT24 v určitých okamžicích vylučuje, aby ho moderátor poslouchal. Protože se buď musíte připravovat na respondenta, který přijde potom, nebo na vás v tu chvíli mluví režisér, který vám něco nutného oznamuje, nebo do toho navíc mluví ještě editor. Vyžaduje to zvláštní typ osobnosti.

V čem vidíte hlavní rozdíly mezi moderátorem v rozhlasu a televizi?

Já si osobně myslím, že moderátor v rozhlasu má jednu velkou výhodu. Můžete se spolehnout, že mezi tématy máte vždy tři minutovou pauzu. Písničku. A tři minuty jsou extrémně luxusní čas, během kterého se můžete připravit i na složitější věc. Pokud už tedy víte, kde hledat, co hledat a podobně. Takže osobně si myslím, že to není až tak strašně náročné. Na druhou stranu rozhlas klade daleko větší nároky na kvalitu mluveného projevu. Protože tam to nezachráníte tím, že třeba vypadáte dobře nebo že máte hezkou kravatu. Ona i ta atmosféra v rozhlasu byla taková o hodně pohodovější než na ČT24; tam se vlastně nepřetržitě něčím zabýváte. Ta absence té vizuální složky je pro moderátora ohromná devíza. Rozhlas má celkově menší dopad. Ale v rozhlasu těch pořadů, jestli se nepletu, je prakticky více. Ty bloky, které musí ten moderátor obsáhnout, nejsou tak dlouhé jako v televizi. Takže, pokud mohu soudit já, co se nároků týče na moderátora, je ČT24 úplně nejnáročnější.

Co vztah moderátor a stres?

Teď si třeba představte, že to vysílání máte každý den a čtyři hodiny. Tam žádný stres není, je to hlavně vaše práce a musíte brát také v úvahu, že všichni ti moderátoři do jednoho to nedělají, že by je do toho někdo nutil. Dělají to pro to, že je to jejich meta a cíl a vždycky tuto práci chtěli dělat. Takže oni do toho vstupují s úplně jiným předpokladem, než vy když máte

vystoupit před naplněnou aulou. Takže podle mě tam tréma je. Nastupuje v okamžiku, kdy by měl třeba člověk z mého pohledu dělat rozhovor s Barackem Obamou. Tak v tomto případě ano. Ale těžko říct, co je ten stres.

Ti moderátoři, kteří dělají tento typ pořadů, musejí být proti tomu stresu nějakým způsobem odolní a musejí přesně vědět a mít nastavené v hlavě metody, co v kterou krizovou situaci udělat. Reakce na krizovou situaci ve studiu je svým způsobem rutina. Protože to většinou není tak jako „teď se něco stalo, vůbec nevím, co budu dělat“. Ale z té praxe vím: stalo se tohle, takže musím udělat a, b a c a pak už to bude dobré.

ROZHOVOR S DANIELEM TAKÁČEM

V čem vidíte hlavní rozdíly mezi moderováním v rozhlasu a v televizi?

Tak paradoxně asi ten hlavní rozdíl bude ten rozdíl, který je vidět. To znamená, že televize má obraz kdežto rozhlas obraz nemá a ten obraz s sebou nese ty, a já bych řekl formální povinnosti, které prostě v té televizi splnit musíte. Ale ten vlastní přístup k práci, jakým způsobem by moderátor měl komunikovat s posluchačem, divákem, ten už natolik odlišný není. Čili ptáte-li se vyloženě na rozdíl, tak mě nenapadne nic jiného než skutečně ta formální stránka věci. Pouze zvuk a zvuk a obraz.

Jak probíhá moderátorova příprava v rozhlasu?

Záleží jak na co. Samozřejmě připravujete-li se na obsahový pořad typu, kterým je například pořad Šedesátka na Radiožurnálu, tak se prostě víceméně celý den připravujete na to, abyste měla podrobné informace pro hodinový obsahový pořad. Musíte studovat, načíst, předčíst a vědět. Když se připravuji na Události komentáře, tak dělám úplně to samé. To znamená, že vím, jaká jsou témata a zase nastudovat, načíst. Moje praxe je co nejvíce toho mít v hlavě, než to hledat potom někde po dokumentech nebo v podkladech, byť si ty podklady s sebou nosím ať už v papírové nebo elektronické podobě. Ale ze zkušenosti vím, že já to pak v těch dokumentech nikdy nenajdu. Takže když to shrnu, čím víc toho v danou chvíli člověk ví, má v hlavě a udrží to v hlavě, tak tím lépe se mu moderuje. Ale příprava na podobný typ pořadu je vždycky stejná. To nezávisí na médiu, ale na typu pořadu. Na proudové moderování v Radiožurnálu se člověk připravuje jinak než na moderování hodinového publicistického pořadu. Ale podstata přípravy je podle mne vždycky stejná.

Jaké dovednosti moderátora v rozhlasu a televizi považujete za odlišné a jaké by je měl kvalitní moderátor mít?

Měl by mít určitý rozhled o světě, měl by mít schopnost komunikace a vyjadřování, musí mít schopnost vnímat a poslouchat respondenta, aby byl schopen reagovat na to, co respondent říká, případně korigovat některé jeho nepřesnosti ať už přeřeky či omyly. To se stává samozřejmě každému. Tak třeba případné věci, které by respondent rád sdělil a sdělil je, protože vypadají dobře, ale nemusí tak přesně být. Prostě v tomto smyslu musí být moderátor

ve střehu. Právě na základě těch informací, které má k dispozici, toto pohlídat. Rozhled, schopnost komunikace, schopnost vyjadřování, schopnost vnímat respondenta a reagovat na něj, to je ten jasný základ.

Jaké jsou nejčastější chyby moderátora v rozhlasu a televizi a jak se jim můžeme vyvarovat?

Tak určitě sem patří přeřeky, to se tak někdy stane a kolikrát o tom ani nevíte, že vám to řeknou až kolegové. Stane se to. Pak jsou přeřeky, o kterých víte a máte tak půl vteřiny na rozhodnutí, jestli to necháte být nebo přebrepnutí nějakým způsobem opravíte. Jsou však zásadní přeřeky, které opravit musíte, protože byste pak úplně znehodnotila informaci apod.

Jakými novými metodami se rozhlas a televize snaží přilákat respondenty?

Ono na tom vlastně nic nového nenajdete. Stále platí to klasické - moderátor je buď schopen mluvit, nebo ne. Například čtecí zařízení v televizi Vám pomáhá jaksí udržet danou informaci v co nejzhuštěnější podobě. To je text, který máte připravený a vy ho dobře přečtete, ale nejsem na tom čtecím zařízení závislí. Jde to i bez toho. V tomhle asi nikdy nic nového nebude. Moderátor musí umět mluvit, ať už to čte, nebo říká.

Jak technické prvky ovlivňují moderování?

Osobně mi to je úplně jedno, jakým způsobem vstupuje ten daný respondent do vysílání. Nejvíce je samozřejmě mít toho člověka ve studiu. Televizní trasa je typ spojení respondenta do vysílání. Ta je obrazově kvalitní, zvukově kvalitní a navíc bez zpoždění, což je docela důležité. Pak jsou naše přenosové satelitní vozy a zde už je trochu problém, protože tam bývá zpoždění, tam už ta komunikace s tím respondentem je trochu horší. Vy ho nemůžete přerušit tam, kde zrovna potřebujete. On to slyší o něco, respektive on to slyší sice hned, ale než se to celé dostane k vám, tak to vypadá, že on Vás vlastně slyší později. Tam vznikají takové ty divné hádky, kdy prostě ta reakce není okamžitá a asi na posledním místě někde je telefonát, protože je to jenom telefonát. Kvalitní to není, i když samozřejmě oproti minulým letům jsou telefonáty již technicky vylepšené. Do této kategorie, možná o něco výše bych dokonce řadil hovor přes Skype. A tam už jsme u té internetové komunikace. Skypovat můžete odkudkoli z ulice, kde je pokrytí mobilním internetem. Ale zase, jak kvalitní, jak rychle, jak obsazené a tak dále. Takže tam se musí podle mého názoru zvážít, jestli to opravdu stojí za to. Uvedu příklad. Jestli si vzpomínáte, před lety, ono je to už docela dávno, byla hromadná bouračka na D1. Zrovna včera jsem viděl nějaký článek, tak tam když se dostane někdo s mobilním

telefonem, tak obrazově ukázat tady se stalo to a to, to už stojí za to. Zejména kvůli rychlosti, protože než tam dostaneme naši přenosovou techniku, to chvíli zabere. Ale jenom proto, aby to vypadalo dobře, že zrovna stojím někde na ulici a udělám mobilní internetový přenos, to mně osobně přijde zbytečné. Čili zvážit konkrétní situaci a tomu odpovídající využití technických prostředků. Ale pro moderátora se nemění vůbec nic. Prostě je to on a něco mu vstupuje do vysílání, čímž on provází, rozděluje a přiděluje ta slova.

Jaké vlastnosti by měl mít podle moderátora respondent?

Já беру respondenta jakožto osobnost. Každý jsme jiný. Samozřejmě, já si mohu říkat, s kým se rozhovor dělá dobře a s kým se dělá hůř. Obecně určitě platí, že čím je člověk komunikativnější, tím se ten rozhovor vede a vypadá lépe, tedy podle mého názoru. S někým je to větší boj, ale беру to jako fakt. Lidi jsou různí, a to já naprosto respektuji a naopak je to dobře, protože i to, jakým způsobem ten člověk vystupuje, tak divákovi případně posluchači, ale pro diváka ten vizuální vjem je evidentně daleko silnější a má daleko větší dopad, tak i to, jakým způsobem ten člověk vystupuje, tak podává obrázek o tom a divák si ten obrázek může i tak trochu řekneme plasticky dotvořit a dokreslit. Čili nekastuji, každý jsme osobnost.

Jaký moderátor je, případně byl, vaším vzorem?

Určitě bych někoho našel. Kolega Stach, to je člověk, který je strašně učenlivý, šikovný. Když přišel, tak se velmi rychle do práce zapojil, zaběhl vůbec. To si myslím, že je člověk s obrovskou budoucností.

Co vás na moderování v Českém rozhlasu baví především?

Ta práce je zajímavá celá jako taková. Rádio vás uchvátí, ten mikrofon má strašnou sílu v tom, že když to jednou děláte, tak se toho člověk těžko vzdává. Nechce od toho odcházet. To se asi nedá popsat, to se musí cítit. Prostě ta svítící červená v rozhlasovém studiu, když jste tam vy a posluchači na druhé straně, to je tak vnitřně silný pocit. Jako moderátor si říkám, že mám umět mluvit, tak bych to měl umět popsat, ale opravdu těžko se to popisuje. Je to asi takové nějaké sepjetí s tím posluchačem, který je na druhé straně. V tom je to zajímavé.

Jak probíhá / vypadá moderování v rozhlasovém a televizním vysílání?

Příprava jak v televizi, tak v rozhlasu je úplně stejná. Vlastně porovnání zpravodajského kontinuálu v televizi a rozhlasového je vlastně úplně stejné. Pokaždé zde sedí moderátor a ano, je za ním tým lidí. Vždycky je to tým lidí. Je to jak v televizi, tak i v rozhlasu. Dodává

informace moderátorovi v rozhlase, že se stalo to a to, je to tak a tak, máte připravené reportáže, které jsou natočené a k tomu ten moderátor dostane základní informaci, kterou může vzít tak, jak sedí, leží a běží, anebo si jí přetvoří, jak se říká „do huby“. Takže s tím textem v podstatě může dělat, co chce, a to vysílání vám tam teče. Vy v tom sedíte, jedou písničky a do toho máte příspěvky a teď se něco stane. Vylítne vám adrenalin a máte potřebu říkat, že teď je to takto, toto se děje, teď hrajeme a za chvíli budeme mluvit s tímto člověkem. To je však v té televizi také, akorát že nemáme šanci si vydechnout při nějaké čtyř minutové písničce, ale máme reportáž o délce minuta a půl. Také je čas se za tu dobu ještě připravit. Také se to děje, tak jakmile nesvíí červená, tak musíte do sebe dostat co nejvíce informací, které už postupně z agentur začínají padat z internetu, co kde zjistíte. Těch zdrojů je dnes opravdu hodně, takže dočerpávat a dočerpávat, anebo i ten podklad například dostanete. Teď jsme ti tam zařadili tohle a tohle a tady k tomu máš podklady. V rádiu to obvykle dostane moderátor i s otázkami. Někde to musíte stihnout načíst.

Do jaké míry může moderátor ovlivnit respondenta?

Musíte reagovat na to, jak respondent odpovídá, ale nesmíte ho nechat, aby on si vedl ten rozhovor. Rozhovor vede moderátor a jakmile respondent začne ten rozhovor odvádět stranou, tak musíte velice dobře zvážit, jestli je tou dobrou cestou, jít za ním. Dostáváte se do rizika, jestli jste připravená na to, jestli máte dost podkladů nebo jestli vaše informační zázemí je natolik silné, že si to můžete dovolit. Nebo to nedovolit a moderovat a řídit si to sám. Od toho tam moderátor je, aby si to vedl svojí cestou. Má to tu výhodu, že jste připravená, když je člověk schopen té komunikace, když tam ten rozhovor udrží. Na druhé straně může být škoda, protože by se probíhající rozhovor mohl dostat do nějaké zajímavé oblasti. To vážíte i podle toho, kolik lidí máte ve studiu. Když jich máte více, tak jakmile vám jeden uhne, tak ti další budou mít potřebu také k tomu něco říkat a najednou se vám to tak strašně nabalí, že se celý rozhovor tematicky rozpadne. Čili je-li to z tváře do tváře s jedním člověkem, tak si to dovedu představit, že se pak dostanete do míst, která mohou být zajímavá. Samozřejmě je otázkou, o jaký typ rozhovoru jde. Pokud je to nějaký profilový rozhovor o určité osobnosti, tak tam se víceméně nabízí, že ten člověk začne mluvit o něčem zajímavém, tak ho tam samozřejmě necháte. Nemyslím si, že moc velká příprava je špatná. Já opravdu chci vědět co nejvíce o dané věci, o které mluvím. Je to jedno z prvních pravidel, které mi řekli, když jsem přišel do branže. Nikdy ti nesmí být líto vyhodit to, co jsi udělal. Natočíte věci, máte dobré věci, prostě se tam však nevejde všechno. Prostě to nejde. Nastudujete hodně věcí, nepoužijete všechny věci, prostě nedá se nic dělat, ale v danou chvíli je dobré, je mít. Já si

myslím, že příprava, i poctivá a dlouhodobá, je nezbytná i za tu cenu, že osmdesát, devadesát procent uděláte zbytečně. Bude se to hodit třeba příště, pokud to v té hlavě zůstane.

Jakým způsobem ovlivňuje použití nových médií práci moderátora?

Alespoň já to tak vnímám, že to neovlivňuje práci moderátora. Když to řeknu zjednodušeně, tak mně je úplně jedno, jestli mne posadí ke dřevěnému stolu někde venku, kde svítí sluníčko, anebo jestli sedím v zeleném studiu, kde se dneska už moc neklíčuje. Z hlediska přístupu k té práci mně osobně je to úplně jedno. Někdo říká, že mu ta zelená kopka a ona je to opravdu zelená kopka, že mu to vadí. Mně osobně je to třeba úplně jedno. Já potřebuji informace a schopnost komunikace, reakce na to co jsem říkal. Toto je pro mne důležité, a kde ten rozhovor vedu a kde moderuji, to je úplně v zásadě jedno. Je trošičku rozdíl, ano, to je pravda, když moderujete nějaké veřejné akce, ale to nesouvisí bezprostředně s televizní prací. Kde jsou skuteční lidé, je tam sál plný lidí. To je něco jiného, než když sice víte, že se na vás kouká několik stovek tisíc lidí, což v tom sále ovšem nikdy není. Pro mne je to trošku něco jiného. Virtuál, nevirtuál, trasa, telefon, je to jedno.

ROZHOVOR S ALEXANDREM PÍCHOU

Jaká nová média se v rozhlase používají?

Pokud jde o vysílání, tak dlouhou dobu Český rozhlas vysílal jenom analogově, to znamená na pásmu velmi krátkých vln (VKV), potom na středních a dlouhých vlnách a pak ještě na krátkých vlnách. Teď takovou novinkou ne sice úplně technologickou, protože to vysílání technologicky už funguje asi dvacet let, ale řekněme u nás realizovanou, je digitální vysílání v rozhlasovém pásmu DAB. Tam Český rozhlas zatím nevysílá tak, že by sám to vysílání zadával v DAB, ale využívá toho, že to vysílání provozují už soukromé společnosti Radiokomunikace, Teleco a tuším, že ještě asi jedna. A ty mají zájem o obsah a tak požádaly Český rozhlas o to, aby jim dal několik stanic, které oni šíří, ale my za to zatím neplatíme. Jednoduše řečeno. Nicméně na českém trhu to nová technologie je, protože naprostá většina soukromých stanic takto zatím nevysílá a vedle uvedených Teleco, Radiokomunikací vysílá tak ještě rádio Proglas i nějaká další stanice. Takže to je ta technologie, pokud jde o vysílání. Pokud jde o odbavování, tak tady žádné nové technologie nejsou, protože Český rozhlas je digitalizovaný, dá se říci už plně v technologiích vysílání tady v budově a pokud jde o nahrávání už zhruba od roku 2000. Takže je všechno digitalizované a jediné, co vlastně zbývá a není digitalizované jsou vysílače a ty nejsou v naší moci, a to se zase zpětně vracím k již řečenému. Nové vysílání, relativně nové vysílání je vysílání na nových médiích, kde streamováním Český rozhlas provozuje živé vysílání tuším od roku 2007 a my jsme od roku 2011 pevně smluvně vázáni na platformě nebo na technologii společnosti Play.cz, která pro Český rozhlas streamuje ve všech formátech, které teď hrají nějakou roli. Zatímco řekněme, že ještě před pěti lety dominovala VMA, windowsovská technologie, tak my jsme přešli v tom základním vysílání na MP3. Nicméně s rozvojem mobilních verzí jsme přešli a vysíláme také ve formátu AAC. Takže poskytujeme tu základní plejádu. Primárně MP3 a potom ještě AAC a doplňkově VMA a potom ještě Český rozhlas ve spolupráci se společností Cesnet vysílá na open-source formátu OGG, a to je formát, který komprimuje podobně jako MP3, ale dělá to s menšími ztrátami, takže ten signál je kvalitní. Potom ještě se společností Cesnet vysíláme stanice D-Dur a Vltava ve formátu FLAC, a to je zase formát, který je vlastně téměř bezztrátový, takže fanoušci vážné hudby, kteří fakt každý tón potřebují slyšet v plném rozsahu, tak to takto poslouchají, ale jinak moc používaný není.

Vlastně největší novinkou z tohoto pohledu je vysílání na mobilních aplikacích. První mobilní aplikaci začal Český rozhlas provozovat kolem roku 2010, 2011. Velký upgrade jsme provedli v roce 2012 a druhý upgrade jsme provedli koncem roku 2013 a začátkem roku 2014. Nyní má Český rozhlas už asi třetí generaci mobilní aplikace iRadio, ve které jsou všechny stanice Českého rozhlasu na operačním systému Android a potom i pro iOS, pro iPady a iPhony a máme ještě trochu zastaralou, to přiznávám, windowsovskou aplikaci iRadio. V tom iRadiu poskytujeme jednak všechny streamy, co člověk slyší a pak základní informace o programu. Zatím takovým trochu nedokonalým způsobem poskytujeme podcasty, nicméně si myslím, že jsme v tom jediní v České republice, kteří přístupy i k tomu audioarchivu poskytují přes mobilní aplikace. Nyní vyvíjíme novou generaci mobilních aplikací, kde už budeme i vizualizovat. Kde budou např. fotografie moderátorů apod., ještě více informací o programu a strukturované podcasty, ale zatím se soustředíme na to, aby ty aplikace byly stabilní a aby tam úplně všechno fungovalo, takže nespěcháme moc s jejich uvedením na trh, kde budou samozřejmě zadarmo v App Store a Google Play, a to proto, protože nám zatím ty současné aplikace, které máme, fungují a mají raketový růst. Meziroční poslechový nárůst na těch aplikacích máme asi kolem 30-50%, takže jsme s tím spokojeni. Říkáme si, že nebudeme předčasně měnit verzi obou aplikací, jak pro iOS, tak pro Android, která funguje.

A k tomu ještě takovou drobnou novinkou, kterou jsme udělali. Spustili jsme začátkem roku i desktopovou aplikaci, protože přestože roste množství přístupů na web Českého rozhlasu a na všechny možné platformy z mobilů, tak pořád to je tak, že zhruba tak 25-30%, ve zpravodajstvích 37% přístupů, je z mobilů. A to znamená, i když raketově rostou, tak pořád lidé k nám nejvíce přistupují z PC a laptopů. Takže jsme udělali desktopovou aplikaci, tam ten úspěch není až tak velký, máme jenom okolo 6 000 uživatelů, zatímco u těch ostatních aplikací se už dají počty uživatelů dle našeho měření Google Analytics počítat na deseti tisíce. Je zajímavé, když vezmeme tu techniku z programového hlediska, že je vidět, že posluchači mají jiné priority v terestrickém, normálním vysílání, to když poslouchají na autorádiu nebo na jakémkoli rádiu, než když poslouchají na počítači a na mobilu. Zatímco na počítačích - na desktopech a laptotech se dá zhruba porovnat preference posluchačů s normálním rozhlasovým vysíláním, s tím klasickým analogovým, tam se ty preference liší minimálně. Nicméně i tam převažuje na počítačích preference mluveného slova. Stanice, které hrají více hudby, už nejsou tak poslouchané jako stanice mluveného slova. Kdežto na mobilech poslech hudby naprosto dominuje. Jako jeden z takových příkladů můžu uvést to, že nejposlouchanější na mobilech zůstává Radiožurnál, jako druhá stanice je Dvojka a nicméně

třetí nejposlouchanější stanice je stanice Plus, která normálně je až na pátém - šestém místě v pořadí stanic Českého rozhlasu. Myslím případ, když vezmeme normální terestrický poslech. Co je ještě také zajímavé je skutečnost, že lidé poslouchají jinak na počítačích a na mobilech, než se poslouchá v normálních rádiích. Nejvyšší poslechovost je normálně v rádiu ráno a dopoledne, popoledni už jde dolů, tak na desktopech a laptotech zhruba ten den kopíruje, nicméně o dost větší poslechovost je odpoledne a večer. Je vidět, že lidé jsou na internetu a tím pádem si pustí rádio přes počítač až večer jako alternativu k televizi, tak na mobilech je to ještě více odlišné, protože tam lidé poslouchají ráno, je tam nejvyšší poslechovost mezi šestou - sedmou hodinou, ale potom naskočí vůbec největší poslechovost na mobilech, alespoň tedy pokud jde o Český rozhlas, kolem dvacáté třetí hodiny. Což je úplně jinak, než je tomu normálně. Je vidět, že lidé jsou zvrácení a že chodí do postele, což je tímto evidentní, s mobilem nebo tabletem a tam si ho pustí třeba potichu, než aby už spali. Takže tolik asi spojení techniky, nové technologie a vysílání.

Jakým způsobem zapojujete sociální síť do vysílání rozhlasu?

Sociální síť využíváme hodně a dá se říci, že v současné době se sociální síť podílejí dvaceti procenty na akvizici návštěvnosti na webech a platformách Českého rozhlasu. Pro představu. Český rozhlas má asi milion šest set nebo milion sedm set tisíc posluchačů. Má přes tři sta tisíc návštěv na různých platformách denně, alespoň ve všední den. Návštěvnost webu na počítači je denně kolem sto dvaceti tisíc a návštěvnost webu na mobilech si přesně nepamatuji, ale bude v deseti tisících. A potom lidé chodí na aplikaci poslechové Play.cz a přes agregátory různých rádií, streamů. Máme asi sto tisíc přístupů na podcasty za den, to jsou hlavně ty automatizované výběry z audioarchivu Českého rozhlasu. A zhruba dvacet procent této návštěvnosti na webu Českého rozhlasu zajišťují přístupy ze sociálních sítí. Prostě to, že postupujeme nejzajímavější věci na Facebook, Twitter a Google + a lidé se pak prokliknou k nám. I když ono to tak jednoduché není. Metrika sociálních sítí je trochu odlišná, protože tam se měří jednak dosah a potom samá akce, interakce, když člověk spustí příspěvek apod. Když bych to řekl zjednodušeně, tak to co je nejvíce vidět, má největší počet fanoušků. Profil Českého rozhlasu má v současné době asi čtvrt milionu fanoušků, ale i reach jednotlivých příspěvků přes sdílení je mnohdy daleko vyšší. Třeba teď jsme vyšli s novým filmem Bitva o rozhlas, takovým krátkým dvanácti minutovým dokumentárním filmem, a tam třeba dosah byl asi tři sta čtyřicet nebo tři sta padesát tisíc. S těmi sociálními sítěmi pracujeme dost, ale dá se říci, že zatímco na internetových platformách ať už čtete mobilní nebo normální web, tak transfer návštěvníka nebo recipienta k poslechu je jednodušší. Když vezmeme web Českého

rozhlasu, tak třicet pět procent návštěv webu Českého rozhlasu se dostane také na přehrávač Českého rozhlasu, to znamená, že ty lidi taky poslouchají. Ze sociálních sítí je ta konverze daleko horší, ten důvod je v tom, že když si někdo najde Český rozhlas na Facebooku, Twitteru nebo podobně, tak už zůstává na té sociální síti. Pokud už ti lidé přejdou třeba z Facebooku na naše stránky, tak je to jednorázová návštěva a vracejí se zpátky na Facebook. Je to vlastně podobné, jako je to u jiných médií a my jsme si udělali historii kolem té Bitvy o rozhlas, jak to funguje. Sdíleli jsme příspěvky a samotný film Bitva o rozhlas na facebookovou stránku Českého rozhlasu a ten dosah byl asi těch tři sta padesát, tři sta třicet tisíc. Teď to bude asi více, protože údaje jsou za prvních šest dní, co jsme to měřili od pátého do desátého. To video si pustilo jenom sto deset tisíc lidí, to znamená každý třetí z těch tři sta třiceti tisíc, a když jsme se podívali na délku zhlédnutí, tak jenom asi necelých deset procent si to video prohlédlo v celkovém čase nebo ve víc jak polovičním čase. Ale pouze dva tisíce devět set lidí přešlo na stránku Českého rozhlasu. To ukazuje, že z toho dosahu necelé procento lidí konvertovalo nakonec až k webu Českého rozhlasu. A co je na tom třeba ještě zajímavé, co dokumentuje souboj mezi jednotlivými platformami a sociálními sítěmi v tomto případě, je souboj mezi Facebookem a Youtubem. My, protože máme exkluzivní účet na Youtube Český rozhlas, tak jsme dali tento film i na Youtube a za celou tu dobu jsme na Youtube zaznamenali jen tisíc pět set zhlédnutí. To znamená, že je vidět, když se Facebook rozhodl bojovat s Youtube tak, že investoval do infrastruktury a umožnil umístování audií a hlavně videí na Facebook, tak lidé zůstávají na něm a nejdou už na Youtube. Což se mimochodem projevilo i v tom, že zaznamenáváme zhruba od konce loňského roku a začátku letošního roku pokles návštěvnosti na Youtube účtu Českého rozhlasu, přičemž předchozí dva roky jsme šli v několika desítkách procent každý rok nahoru.

Jakým způsobem jsou moderátoři školeni pro práci s novou technologií?

V Českém rozhlasu je to tak, že zatím ještě nejsme vymedializovaní, což znamená, že není spojená práce rozhlasových redaktorů se sociálními sítěmi jako takový zákon, jako styl práce. Český rozhlas je v tomto směru hrozně rozdělený na tři základní pilíře. Jedním pilířem jsou stanice, které jsou objednavateli programů, ale sami o sobě moc lidí nezaměstnávají. Je tam vedení, jsou tam moderátoři a nějaká produkce. Potom tím druhým pilířem jsou výrobní centra, což je centrum zpravodajství a centrum výroby uměleckých, hudebních a slovesných pořadů atd. Od těch ty stanice nakupují a tam už nepracují lidé, kteří by byli zaměstnaní na stanicích. Jsou to centrální produkční skupiny v Českém rozhlasu. A třetí pilíř, to je Centrum nová média. A my, jako Centrum nových médií, jakoby na klíč vlastními zaměstnanci

zajišťujeme multimedializaci rozhlasového programu, což znamená, že naši lidé dávají do audioarchivu hlavní pořady těch jednotlivých stanic, vytvářejí články, fotogalerie, doprovodný materiál atd. Každá stanice má takzvaného web editora, editora a pro některé stanice je ten editor jen jeden. Spolupracuje s ním pár externistů. Radiožurnál má třeba jen jednoho, Dvojka má dva a Wave má také dva, Vltava má třeba jen jednoho web editora a tito lidé dělají gro práce na web. Lidé, kteří vysílají, jim k tomu v lepším případě dávají nějaké doprovodné informace. Funguje to třeba tak, když jde někdo udělat příspěvek, který si namluví, má ho napsaný na počítači, tak ho pošle web editorovi a on, nebo redaktor, který pracuje pro web, má materiál, ze kterého ten článek sestaví a nemusí to celé přepisovat. Zatím není moc případů, i když existují, že by si sami redaktoři napsali ten článek do webového systému apod. Nicméně jednou ze základních snah v Českém rozhlasu je multimedializace, kdy se v tom našem Centru nová média snažíme co nejvíce naučit lidi i je přesvědčit, že je skvělé pro ně, aby na web a všechny další platformy pracovali. Přičemž ten poměr sil v Českém rozhlasu je asi takový, že Český rozhlas má cca tisíc pět set zaměstnanců plus nějaké desítky a Centrum nová média má teď třicet dva zaměstnanců. Jak jsem říkal, pro každou celoplošnou stanici máme minimálně jednoho web editora, někde dva a ještě jsou web editoři v regionech. Tam je deset web editorů, ale ti jsou už zaměstnanci regionálních stanic. Takže sil je málo. V těch třiceti lidech máme programátory, máme tam grafické oddělení, kde jsou dva lidé. Dále máme specialistu online marketéra, prostě to všechno, co je pro web. A máme takovou pidi redakci, která má tři lidi a ještě v tom je audiovizuální tým. Takže skutečně potřebujeme pomoci od rozhlasáků, aby se ty věci dělali sami. Jde to ztuha, ale nějakým způsobem to jde.

Jsou nějaké technologie, které se neosvědčily?

Když bych měl vzít technologii jako čistě technickou věc, tak se nám neosvědčilo, abychom provozovali čistě technicky ty věci na vlastním zařízení. Protože doposud Český rozhlas provozuje vlastní redakční systém CMS proprietární od firmy Dataset na vlastních serverech. To je to, co se nám neosvědčilo, protože se ukazuje, že je zbytečné, abychom, a to je prostě obecná zákonitost, která se ukazuje u nás, abychom investovali do vlastních serverů a měli po většinu dobu nevyužitou kapacitu, která nám zajistí výkon až v době špičky. Je lepší si tuto službu objednat venku. My teď končíme s tím proprietárním systémem, končíme s vlastním deskovým polem a teď zrovna se připravuje nové výběrové řízení na hosting, takže půjde Český rozhlas s veškerými webovými službami do hostingu. U těch služeb, kde ten nápor může být kritický, což je třeba přehrávač, aplikace, které souvisí s přehráváním, s programem

atd., tak tam už v hostingu jsme. Nicméně teď chceme jít do hostingu s veškerými webovými službami.

V čem konkrétně spatřujete budoucnost nových technologií?

Nějaký čas jsem působil v Americe a ta je samozřejmě technologicky většinou první v mnoha věcech, ale netýká se to úplně rádia, protože rádio vlastně pro to standardní rozhlasové vysílání nějaké super high-tech technologie nepotřebuje, protože prostě audio je jednoduché a navíc ve Spojených státech je ten systém takový, že je tam spousta malých lokálních rádií a ta většinou technologickým vybavením zaostávají za evropskými. Takže když jsem byl v Americe třeba ještě v tom roce 2005, tak mohu říci, že Český rozhlas vůči těm lokálním rádiím a většině rádií byl technologicky výše. Co je ale v té Americe úplně jiné, a to tam v rozhlasovém vysílání jsou zase na míle před Evropou, to je satelitní vysílání. Ve Spojených státech je velice úspěšný systém satelitních rádií, která provozují dvě společnosti tuším, že jedna je SiriusXM, druhou si nepamatuji a ty pokrývají celé Spojené státy a je zajímavé, že to funguje, i když si musíte koupit celoroční předplatné a přístroj, který si dáte na auto. Potom to funguje perfektně a vtip je v tom, že spousta lidí jezdí po Americe na větší vzdálenosti, než je dosah VKV vysílačů a žádné vysílače, tedy ty standardní, neumožňují přeladování a pokrytí celého území. Zatímco ze satelitu ano. Takže Amerika v tomto ohledu hodně poskočila a má satelitní pokrytí. V Evropě to není. Dá se říci, že lidé také cestují na větší vzdálenosti, ale jazyk je jiný. Takže se nedá vysílat pro celou Evropu francouzsky nebo německy apod. Prostě se to v Evropě neujalo.

Ale v jiných oblastech Spojené státy technologicky vepředu nijak zvlášť nejsou. Samozřejmě se dá říci, že jsou různé země vepředu, ale to je v tom, jakým způsobem používají sociální sítě, mobilní aplikace a tak dále. To však dost často souvisí s národní povahou nebo zvyklostmi. Je třeba zajímavé, když to porovnáme např. se Spojenými státy nebo i se Západem obecně, že u nás není tak úspěšný Twitter, ale je u nás daleko úspěšnější Facebook, který třeba už ve Spojených státech a jinde byl překonán aplikacemi typu WhatsApp nebo Instagram. Tam žádné technologické výhody nebo nějaké dokonalosti nejsou, spíše jde o to, jakým způsobem je ta aplikace vymyšlená jako trik. Způsob komunikace Twitteru je úplně jiný, máte sto čtyřicet znaků a musíte všechno vyjádřit. Je to krátká zpráva, není to na rodinné fotografie, to se dělá na Facebooku. Takže v tom bych řekl, že jsou ty země různě vepředu a vzadu.

V čem je třeba Česká republika obecně pozadu za západem, pokud jde o rádia, je responzivní design. Protože v současné době responzivní design v České republice nemá žádné rádio na

svém webu, ani Český rozhlas. Zatím, co se podíváte kolem, třeba švédský rozhlas a BBC, tak ti samozřejmě responzivní weby mají. Ale je to spíš o míře, co potřebujete investovat a také je to dáno tím, že responzivní design, který úžasně zjednodušuje, jakým způsobem podáváte web pro mobily a tablety, byl dříve potřeba v těchto zemích, protože děti, mladí, nakonec i dospělí a staří měli více mobilů. Takže nástup mobilů je raketovější na Západě, kde mají lidé více peněz a mohou si to dovolit a ty mobily nejsou tak velkou investicí.

A co třeba propojení vizuální stránky s nynější audio stránkou rozhlasu?

To je velká filozofická otázka. Český rozhlas si tímto prošel a bylo to spousta i takových ideologických soubojů. Protože vize ještě kolem roku 2005 - 2006 byla taková, že se rozhlas začne přibližovat televizi a ta média dohromady splynou. Ale ono se to tak nestalo nikde na světě a já bych řekl, že to má jednoduchý důvod. Protože rádio, když se moc vizualizuje, tak přestává být rádiem a je nedokonalou televizí a úspěšnost rádia i do budoucna spočívá v tom, že se na něj nemusíte dívat. Že prostě můžete zatloukat hřebíky, můžete řídit auto a dělat všechno a prostě nedíváte se na tu bedýnku. Na druhou stranu nějaká míra vizualizace je nutná, protože kdekoliv jinde, než při manuální práci, je dobrý se na to rádio podívat. Takže v tomto je Český rozhlas hodně progresivní. My vlastně ze všech rádií v České republice určitě nejvíce vizualizujeme, ale ne tak, že je to televize, ale máme, ale to mají skoro všichni, webkamery ve studiích, ale to není ta hlavní inteligentní vizualizace. Inteligentní vizualizací je to, že píšeme ke všem pořadům popisky, takže když se podíváte na přehrávač nebo do mobilní aplikace, tak se dočtete, co se tam děje. Teď máme automatický systém, který nám vytahuje moderátory, takže i vidíte moderátora, který právě moderuje. Jsou vizualizované i pořady, každý pořad má svůj vizuál, a to se tam střídá s moderátorem a ještě ty doprovodné služby máme tak „vymakané“, že když si vlastně kliknete na fotku moderátora, tak se dostanete na jeho osobní profil na webu, a když si kliknete na pořad, tak jste na stránkách pořadu atd. Takže v té vizualizaci jdeme cestou doprovodných služeb, ale pořad k rozhlasovému vysílání. Maximum informací o programu a o lidech, kteří ten program připravují, i ten samotný program. A to vše v textu i s obrázky.

ROZHOVOR S FILIPEM ČERNÝM

Jaké nová média se ve vysílání televize používají?

Ve vysílání Česká televize se využívají nové technologie pro tok informací dvěma směry - jako zpětnou vazbu od diváků a jako distribučních kanál pro obsah vytvořený Českou televizí. První případ můžeme demonstrovat jako ukázkový pořadem Hyde Park, který sbírá dotazy a reakce diváků a zapojuje je do vysílání. Pro zpravodajský kanál ČT24 je velmi důležitým zdrojem také prostor sociálních médií. V případě událostí, které se vyvíjejí rychle a v reálném čase a je možné je sledovat, slouží účty na Facebooku, Twitteru, Instagramu i další jako možný zdroj nových informací. Tento postup však vytváří nové požadavky na ověřování informací – Česká televize musí zapojovat více redaktorů do rešeršních činností fact-checking. Jedná se o monitorování, dohled a odkrývání, jestli jsou zveřejněná fakta pravdivá či nikoliv a jak již bylo zmíněno, tuto kontrolu provádějí samotní redaktoři.

Nejnověji se připravujeme i na práci s účty na Twitteru, jež umožňují live streaming z telefonu libovolných svědků (prostřednictvím aplikace Meerkat atd.).

Rovněž diskuze v sociálních médiích jsou důležitým zdrojem pro zpětnou vazbu a opravu případných chyb ve vysílání, ale zároveň je Česká televize úspěšná s propagací své práce i v sociálních sítích - její účty sleduje více než 200 000 lidí. Velice se nám také osvědčily mobilní aplikace.

Pokud se týká hardware, pak se cíleně jedná o nasazování technologií pro jednodušší a levnější streaming záběrů. V podstatě jde o zařízení, jež využívá pro posílání videa z terénu rychlý mobilní internet, natáčení na iPady atd.

Jakým způsobem jsou moderátoři školeni pro práci s novou technologií?

Česká televize má vlastní vzdělávací oddělení, které organizuje příslušné kurzy. Každé nové technologii a jejímu nasazení předchází proces testování s následným proškolením lidí. Pro novinářskou práci se sociálními médii je k dispozici odborník v oddělení Nových médií České televize, který je schopen průběžně určovat strategii pro maximální zásah publika. Takto například probíhalo i školení sportovních redaktorů pro práci s Twitterem.

Jsou nějaké technologie, které se neosvědčily nebo naopak osvědčily?

To je široká otázka. Neosvědčilo se používání iPadu pro živé přenosy z regionu, osvědčilo se však používání tzv. přenosových batohů, které díky sadě SIM karet dokážou trasování záběrů i z míst, kde existuje pouze 3G připojení. Rovněž se osvědčil satelitní telefon pro připojení z míst válečných konfliktů, dále se osvědčil Facebook jako nová platforma distribuce online zpravodajství ČT24, osvědčily se mobilní aplikace k témuž a k šíření živého streamu vysílání ČT24. Díky těmto novinkám se České televizi daří neztrácet mladší publikum.

V jakých pořadech se nová média nejčastěji používají?

Zde bych navázal na Vaši první otázku a uvedl jako konkrétní příklad debatní pořady a kontinuální vysílání České televize a také online zpravodajství na www.ct24.cz<<http://www.ct24.cz>>.

V čem konkrétně spatřujete budoucnost nových technologií ve vysílání televize?

Budoucnost spočívá ve stále častějším využívání občanské žurnalistiky. Mám tím na mysli otázku obsahu vysílání, který vzniká přímo u diváků a v jejich mobilních zařízeních - video svědectví, stanoviska, zapojení do vysílání a tak pod.

Budoucnost leží v nekontinuálním vysílání, které si divák volí na internetu jako video na „vyžádání“, a to včetně zpravodajství. Budoucností je streaming videoarchivu České televize, tj. iVysílání.

Mladší diváci již nebudou konzumovat obsah v TV a při sledování večerních zpráv, ale zvolí si svůj čas i pořad a zhlédnou ho přes internet ve svém tabletu. A na stejném místě se pustí i do diskuzí s jinými uživateli nebo se o obsah podělí s přáteli.

Vyjmenujte technické prvky, které se od 90. let až po současnost používaly ve vysílání televize nebo se stále ještě používají.

Pro mě osobně je závažnou skutečností, že před 15 lety jsme stříhali reportáž v analogové střížně, kde jakýkoliv zásah do videa znamenal celé video kopírovat z jedné kazety na druhou a při dalším zásahu znovu a znovu. Když někdo přinesl video na VHS, bylo to zdlouhavé kopírování, abychom ho dostali do vysílání. Střížna měla rozměry asi 4x3 metry. Dnes si dokáže reportáž v horším případě natočit na telefon a vše stříhnou v notebooku, kam si i stáhnou z internetu videa, která k tomu potřebují.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Barbara Lukešová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Moderátor v rozhlasu a televizi – nové prvky, metody – srovnávací studie

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 59

Celkový počet stran příloh: 27

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 14

Vedoucí práce: Ing. Jiří Velebný